No. २५९५

Title उत्पल स्तोत्रावलिः अद्वय कृति वृत्ति सहिता

Author श्री क्षेमराजः राजानकः

Extent ८४ Age २

Subject धर्मशास्त्रं

2595
84

F. 84
38, 75 missing
73 double
Compl-ete

ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अहं स्वतन्त्रसमाविष्टमानन्दवर्षिणी परिपूर्णा जयत्येका
देवी चित्स्वरूपचन्द्रिका अद्यापियेतोस्मिन्बद्धाभवं दृष्टाभक्तिमातृभिः आकरोमिमनाक्की
मन्त्रसंभिन्नाकृतः स्तुतीः श्रीमदुत्पलाभिनवाकारोवन्याभिधानः श्रीमदुत्पलश्रीमाचार्यो
स्तन्त्रमेष्टीमततमात्रात्मनस्तान्समहेश्वरः स्वरूपं तथाकेनप्राप्तुमर्थितं जनानुजिघृक्षु
यामेग्राहैनावजयस्तोत्रभक्तिस्तोत्राणाह्निक स्तुतिस्तुत्यानि च कानिचिन्मुक्तकानेवा
बन्धग्रन्थकदाचित्तानितद्यामिश्रासीनबभ्रामश्रादित्यराजस्तुपृथक्षत्रस्तोत्र
ध्यायांस्तेयंवेपायेत श्रीवननस्तविंशत्तमेत्तोत्रैः स्तोत्रेषुचितन्नाममभिव्यवस्थापितवानि
तिकितत्रयेत नदेतानिसंग्रहादिस्तोत्राणिहेतुकामेवप्रसिद्ध ''''' क्षणपाणानृजाः
स्पष्टमाक्रमेः मोहतत्सेमससमाह्लानरमासादमयाप्रणमेमुसमस्मावेशास्येवपोमपा
देयनोदर्शयितेपरमेशास्त्रपाविभिन्नात्मसमाविशभजनस्तुतिक्रमेणस्तोत्रमाह ॥न॥
प्रणायात्त जयतः प्राप्तपूर्वकम् एवमेवशिवाभासस्तेनमोभक्तिमालिनम् ।
यस्यैवमेवोमायायोमायंविनाशिवा भासः शिवरूपस्तात्मप्राप्यात्मनंभक्त्यैवसमावेश
मयामालिनंस्वाद्यमानेननमऽद्दतिरिक्तफलाकांक्षंकलेकितेनुमोभक्तिवमत्कारवशा

प्रथितशिवभट्टारकाभेदभक्तिमनुप्रविशेन उदीरितमिवावेशमयमभ्यासमसृतिंयावत्
एवमेवेत्यनेन सूचितमलौकिककमेदंदर्शयति नयोवत इत्यादिना सर्वस्य हि ध्यानजपा
प्रभृतेर्विशेषणजस्य स्वरूपेणनियताकारमेवप्रयोजनं भक्तिशालिनस्तु नपायमेवनिराकारं सर्वा
कारंचिदानन्दघनेनशिवात्मस्वरूपेणसर्वदास्फुरति अनपवादस्वविधिपूर्वकमिति नविधी
यतइतिविधिविषयध्यानादिःपूर्वकःकारणं यस्य तथाकृतमसर्वविधीनांसंकुचितस्वरूपप्रव
णायनाभावात् अतस्समावेशरूपैनैवप्रतिभाप्रसादनप्रभुत्वमेवापन्ने यस्येवं श्रीशूर्वेश
स्य नचात्रविहितेतिकिंचिदित्यादि ध्रुविकिंचिन्नकस्मिन्नादिनातीतनाशाय मध्यावेशयन्ना
दिकेध्यानजपाभ्यां प्रकाशविमर्शस्वरूपाभ्यां पूजनहवनादिसर्वमंगहीतमितिलिङ्प्रायात्मनो
वेवहेतोः २॥ आत्मा मम भवद्भक्तिसुधापानयुवापि सन्॥ लोकयात्रारजोरागात्पलितै
रिव धूसरः॥ २ हे महेश्वर ममात्मा जीवो भवद्भक्तिसुधापानेन युवा समस्तैतिमिनस्फुरत्तोजः
प्रकर्षोपि सन् लोकयात्रैव प्रजमानो लोकव्यवहारस्तत्कृतो यो रागो ऽभिलाषो हेतोर्नित्य
त्तिनानिजस्वरूपप्रकाशनैर्धूसरो विच्छायइव नन्वभक्तसदृशेन भक्तिसुधापानेन नित्यतृप्ता

उ॰ स्तो॰ टी॰ २

ग्रोक्तत्वात् यथा च तत्कृतमस्य पूर्णतिस्वसंततयामेज्ञानसंपत्ततामिवदृश्यमानेनान्तर्ही
नितमनागप्याददाति अपितु विनोदहासरसचमत्कारपुष्णाति तथा लोकव्यवहारो
ऽपि मे निरूपकोपमया प्रथयनीति पूर्वश्लोके अमृतरूपता भावाङ्कौ किन्नसंगतमेवेति क
थमिव ये लोकत्रयेप्युनीति श्रीवत्सेप्येवप्रश्न्यं वयं तत्स्तुतिक्रमपारवाच्यानोद्यतनाः ३॥ त्वच्चरणस
मर्चाभक्तिमतां तत्स्वत्वास्मिन्नां सर्वोऽपि लोकमार्गोऽपि स्यान्नैयेव व्यञ्जयसयात ये समावे
शमप्रशस्यभक्तियुक्तानाम् एव तत्वातत्त्वसम्पदस्वदुर्भेविष्यत्पूर्ण केवलस्वरूपेव मालि उल्लो
लासेनेषां लोकमार्गोऽपि यः संचयोऽव्यवहारस्मत्तैयेव समावेशस्यानन्दमयावियस्वयावि
कस्वरत्वमाप्यमाङ्कवेसेव अपि च ये लव्धलौकिकप्रियसङ्गमा स्वत्वएवतत्त्वावास्वनहेलम
वैस्वरहणीयत्वात्सदावि भूतितामसंवादितातिं सममामोऽप्याणमयाति ३॥ मातापितृवन्नाथ
नाथ सर्वस्मिन्भुवनान्तरे किन्नभक्तिमतां तत्त्वमनःकैश्चानामिज्ञाति ४ भक्तिमतां व्या
ख्यातरूपभक्तिशालिनां सर्वत्र भुवनान्तरे एकिं नवेद्यमानमिद्रियमनुदायमानं केवलमा
मनत्राणामयमामत्रानामिज्ञाति यतः सातादितिम मावेशाहस्रुणाकथामाध्योणभवन्मय

मेव सर्वं भुवनान्तरमिदमेवाम् ॥ ॥ जयन्ति भक्तिपीयूषरसासववरोन्मदाः । अद्विती
या अपि सदा त्वद्द्वितीया अपि स्फुटम् ॥ भक्तिपीयूषरस एवासवस्तदुत्कर्षेण ये नितान्तोन्म
दाः हृष्टा ये ते जयन्ति सर्वोत्कर्षेण वर्तन्ते कीदृशा अद्वितीया असमा यावता त्वद्रूपा अपि
न द्वितीया त्वमेव द्वितीयस्तत्तद्रूपो येषां । अथ च त्वद्द्वितीया अपि भक्तिसमावेशेन ता
त्त्वसमयेदासादनात्त्वमेव द्वितीयः अभूते न परिशीलितो येषां तथाभूता अपि अद्विती
या विश्वाभेदेन । अद्वितीयाश्च कथं न द्वितीयास्त्वद्द्वितीयाश्च कथमद्वितीया इति
विरोधच्छाया ॥ ॥ स्फुटम् स्वयमित्युक्तेन नाथ तत्त्वविदां चित्ते तादृशा एव ये स्वानुभक्त्या
नन्दामृतताः भक्त्यानन्दसमावेशान्तः समस्तेन सत्ता अप्राप्तशयाः अत एव ता
दृशाः स्वस्पर्शामृतानन्दसमुद्रतद्रूपाः स्वर्वतन्ते जानन्ति यो हि यत्र विद्धः स हि तद्देव ६
त्वमेवात्मेश सर्वस्य सर्वश्चात्मनि रागवान् इति स्वभावसिद्धां त्वद्भक्तिं जानञ्जयेज्जनः ।
सर्वस्य भावराशेरात्मा हृदयालः वस्तुतस्त्वमेव चिद्रूपो यस्मात्तस्मात्तदत्तत्स्वयात्मनि सतः श्वेश्वा
भक्तिः केवले समावेशयुक्त्या यदि तां जानाति तत्र जयेत सर्वोत्कर्षेण वर्तेत एव नियोगे
लिटु ७ ॥ नाथ वेद्यक्षये केन न दृश्योऽस्येककः सदा । वेद्यवेदकसंक्षोभेऽप्यसि भक्तैः सु

ॐ स्तो॰ टी॰ ३

दर्शनः न अलं भुविज्ञानावस्थायां सर्ववेद्योपशमे कस्मिन्नाम स्यात्मस्वरूपत्वं केवलो ना
स्कारासि सकलैः पुनः संसारप्रमाणतेति वेद्यवेदकसंवेदेति सितेश्रीविन्नस्वरूपेस समावेश
काष्ठायिं वासितेति हि मननात्मतेमो केवभोगपदं स्वरूपेण सदाशिवेश्वर स्थितयेति नित्या शिवम
यमेवाविभ्रमो हि तेति वेद्यविलापनश्रयामस्तुदामायस्ताह्यः इत्यक्षं श्रीपूर्वशास्त्रमोद्धा
पायमनायासमिति ८ ॥ अनन्तानन्दसरसी देवी प्रियतमा यथा ॥ अवियुक्तास्ति तेन ता
द्वदकानन्दशक्तिरत्नेसमाश्लेषोऽनपायरसेशसामरसाशाक्त्यैर्भाक्तिपदेऽदेवीद्योतमाना
दकफलाकोन्तविरहिता अपरस्वकीडार्थशीलानां स्वशक्तिः अहं ममतया अवियुक्तः
स्वामिनि वक्ष्यमाणमविमुक्तालुञ्जनिर्भक्तिः प्रतिपत्तमप्रसरः प्रकाशितः ९ ॥ सर्व एव भ
वल्लाभहेतुर्भक्तिमतां विभो संविन्मार्गोऽयमाह्लादः दुःखमोहे स्थितादपि ॥ १० व्याख्या
न सुकष्टेभक्तिशालिनस्संयं ह्लादः दुःखमोहे कवलविनतो लोकेशः संविन्मार्गो नीलपीता
दिवोधरूपः पञ्चाःस्थितः सर्व एव तन्मार्गहेतुः वेद्यसोपानेन सज्जनकमेणपरमबो
दकभूमिता भात ११ ॥ भवद्भक्त्यमृतास्वादाद्बोधस्य स्यात्परापि या दशा सामोऽप्रतिस्वामि
नामवशेषवशङ्कता १२ हे स्वामिनानवस्थाक्तिपातसमावेशायमन्त्याननन्दस्वादमनासाद

बोधस्वरूपत्वादेहपातप्राप्त्या प्रकाशापिधानशान्तौ शिवपदं तस्माद्दृश्यास्वात्मस्थितिस्सम्भा-
मते सर्वैः समस्तावमानात्संस्पृश्य सर्वस्वप्रत्यक्षपर्युषितं तान्तथाभातीति यावत्
यतस्तैः भक्तजनस्तस्मिन्नाशायैव वशीकृतम् । यैः पुनरस्माद्यैः तेस्मैवमत्कारानन्दा-
विश्रान्तीकृतत्वात्काशुकृतास्समभावना प्रसादाद्वितीये पञ्चमो ग्रन्थवानन्द-
स्तात्प्रसादादक्षिणमोक्षाख्यायाकाचित्स्वात्मीतिसमभाव्यते सामस्त्येनरोचते भा-
स्वत्सृतास्वात्मैवविश्वं तन्निश्चयेव मत्कारवनादित्येवं परमेवतम् ११ भक्तः किं महावि-
द्यायै ह्यामभयासमागता विद्याविद्याभयस्यापि नयतेनसवेदितः १२ विद्याविद्याभ्य-
स्यापि नितिविद्याविद्यालतत्त्वेन स्वभयप्रसन्नशिवमन्त्रमहेश्वरमन्त्रैश्वरमन्त्रात्मनो विद्यारू-
पस्य वित्तानाकलय तया कलस्कन्दद्येयात्मनस्तु विद्यारूपस्यो भयस्यापि तनन्वेविदा-
नित्ये ह्यानन्दः किरे वमहाविद्यायक ध्येयं प्राप्य महत्स्वदेनशह विद्यातेपि भक्तकथितव-
नवेदकनम् अमृतानां सन्ततमेव कमविस्फारशालिनो नन्दकिमयपासिकाउद्रसा-
त्फलासन्ने ७ भूतेषवाभूमिः कमविस्फारितेमपपरमादिप्रसरः उद्रसोऽभक्त्यानन्द-
स्वपवाञ्छं सर्वे तेन तदात्मेकापतिलतालफलेयमाः १३ शिवोभूतायजेतेतिभक्तो

उ॰
स्तो॰
टी॰ ५

भूत्वेति कथ्यते । त्वमेव हि वपुः सारं भक्तैरध्यवसीयते ॥ १० ॥ शिवो भूत्वा शिवं यजेदिति
यदाम्नायेषु पठ्यते तेन तद्देहप्राणादेयं शिवत्वेन निश्चयमन्यन्ते तेनामतिदृढीशिवोऽभवाभावाद्य
नमात्रतया नोपपत्तेः । समस्तरूपशिवसमावेशभक्तिशालित्वमेव जनैर्ज्ञानातीति नारप्येमत्र
नैनेवाप्रायेणाह । त्वमेव वपुः सारमस्तु कश्चित्वस्तुस्वरूपं च ग्रहेयेनभेदपूर्वकं शक्तिनाशाधि
गतिर्मतो कतेभक्तैरिति ॥ भक्तानां भवदद्वैतसिद्ध्यै कानोपपत्तयः । तदसिद्धौ निकृष्ट
नां कानि नावरणानि वा ॥ ११ ॥ व्याख्यातानां भक्तानां भवदद्वयसाधनाय कानि युक्तयः
यतो भूत्वैकस्तोत्रमात्रमप्यपि शिवाद्वयपरमार्थानि हृदयेऽपि तत्स्वभावविद्रूपशिवस्वरूपा
सिद्धिं विना न कानि निबन्धनानीति युक्त्या भक्तानां साधनान्येव पर्यवस्यन्ति । तत्कृष्टानां तु भ
वद्यानां तदसिद्धौ शिवाद्वयसाधनाभावाय कानि नावरणानि नीहारणानि तमोगुणरूपत्वा
दप्रियसमावेशरसविरुक्तद्वेषिणि अभिमानादसिद्धेन सम्मानानि महान्ध्यकारीयत्स्पातिधि
त्स्वेव कदाचित् ॥ अतोऽभ्यासयोगेनेतीदृशं वर्तना । अस्मद्यामर्थे कस्यात्स्वभावासि भक्ति
मतो कथम् कदाचित्कस्यचित्सामृप्यादृशायां काप्यहृदयत्वक्रादौ योगेन चिन्तनेन
निरोधेन ईशानामित्रमिलेलभ्यन्तेषां लेचना । अस्मद्यासमापि कृतानामभिमन्तासु

केर्णामुकथं भक्तिमतां प्रकाशम् १६ प्रत्याहाराद्यसंस्पृष्टो विशेषोऽस्ति महाना
यं योगिभ्यो भक्तिभाजां यद्व्युत्थानेऽपि समाहिताः १७ विषयेभ्यश्चेन्द्रियाणां प्रत्या
ह्यात्मनियमनं प्रत्याहारः आदिशब्दाद्ध्यानधारणादयस्तैरसंस्पृष्टो बहिःस्थितः
तद्विशेषो योगिभ्यो महानसामान्यविशेषोऽभिव्यक्तो भक्तिभाजां मालिन्यदेते व्यु
त्थितयाव्युत्थानाभिमतेऽपि समये समाहिताः सम्यगावेशमनोयमालिनीगीतोक्ता
नीत्या नित्ययुक्ता न योगो न तमो नार्थः क्रमः कोऽपि प्रणीयते अत्रायमिव मार्गोऽस्मि
न्भक्तिरेका प्रशस्यते १८ शिवमार्गोऽपि परमेकपदेऽस्मिन्निर्तिनिर्लिप्ते शिवसमावेशभावे कुश
लिके मायीयनियतो यमाद्युपायपरिपाटी न कदाचिदुपदिश्यते तस्मादमायामयते
नान्यतमसम्प्रत्ययाप्नस्तत्र शुद्धविद्याप्रकाशात्तिशयायिनमुपायमार्गेण भक्तिरेव
प्रतिभाप्रसादनान्मोऽऽकृत्वा प्रशस्यते उपायत्वेनोच्यते १९ सर्वतो विलसद्भक्तितेजो
ध्वस्तावृतेर्मम प्रत्यक्षसर्वभावस्य चिन्तानामापि नश्यतु २० अन्तर्बहिश्च विलस
ताज्ज्वलमानेन भक्तितेजसा समावेशप्रकाशेन ध्वस्ताज्ञानावृतिराज्ञातिर्यस्य तत
एव मायीयभूमिविस्मृतेः प्रत्यक्षीभूतसमस्तभावस्य प्रवेशप्रज्ञया आलोचनमात्रगोचरीभू

उ॰ स्तो॰ टी॰ ५

5

नाः सर्वे भवाय स्तु नमस्समस्तशिवतापापविकल्पहर्तृनाम्ना मायाभिधानमपि न शुष्यन्ति
ममैव सा तातां कृतजपाभिधस्वरूपानुप्रविशेभूयासमित्यर्थः १९ शिवस्यैकरसस्यापि
हृत्ते निष्ठतः सदा समस्तविषयास्वादो भङ्गे भवान्तिकोऽस्मि हो २० भक्तौ वभक्तेसुधा
महाप्रकाशमयीं निजस्वरूपपरमशीतलाधिव्यक्तिको सामान्यः सदा पूर्णाहंतास्ति अहो
तस्य पूर्णहमात्रस्यापि एककस्य विषयपरणामे रक्तमिन्दीपितात्समस्तविषयास्वादो
जगदानन्दचमत्कारः कोऽपि स्वानुभावसिद्धोऽस्तिष्य करचशकृत त्तद्विषयेन्द्रियाग्रवा
र्तिनि समस्तविषयस्वादप्रतिबोधकम्बाया २१ शान्तकल्लोलशीताम्बुस्वादुभक्तिस
धाम्बुधौ अलौकिकरसास्वादे सुस्थः को नाम गण्यते २२ शान्ताविकल्प
मयाकल्लोलायत्र तथाभूते समास्तापापूर्णे तामृते विश्वप्रतिबिम्बाश्रयताद्
निर्मले अनन्दविकासितान्तस्वादो भक्तामृतसमुद्रे अलौकिकरसास्वादे समावेश
चमत्कारसुखेन तिष्ठन्ति ते भेदगलनात्को नाम गण्यते तदा हि निसकस्यापि विद्य
प्रतिभासात् सुखस्थितानां किंचिद्गणयन्ती सुविचित्रेवाक्तिः २३ साक्षात्कृतेशः किं न वच्छोन
भवद्भक्तिमहौषधिः उत्पलं भगवत्स्मामोदनाद्यानन्दरोगमः २४ साक्षात्कृतेभक्तितत्व

५

तेस्नाहपूर्णास्तेनौकिकीभवद्भक्तिरेवाभीष्टप्रदत्वान्महौषधिः किं न वर्द्धते किं न विचार्यं
न विचारेणाप्रसाद्येन प्रतियावत्न कीदृशीयस्याद्भुदर्शनपरामर्शानन्तरं पुष्पजीवन्मुक्तानां यो
नन्नोरक्षाहितेनावमेशुववतानन्तः २१ नाप्रवापमश्रुन्नेसमस्फुटः साड्ढीदीप्रायाः तद्भक्ति
समस्तभोगाविस्तस्फूर्तिप्रदीपिकाः २२ तद्भक्तिशालिभिस्तपश्चैतिश्रमसमवस्तसमावेशमयः
सम्पूहयः पंकेवलमस्रूपैनननवांजिमायाः कीदृशीयास्तद्भक्तिः समस्तभोगाभवत्तमावेश
स्तत्वमस्कोविस्तम्भंसैरसीकाः पुष्पानि अग्रवांप्रियासम्भोगपोषिकाप्रवमवंस्तसमस्पदा
र्थीनीयास्तन्नयानगान्कोपमाध्यतिः २३ भवद्भक्तिस्तयामारस्तैर्ह्निमपुण्यलालितः ये
नरागादिकेस्मिंल्लिप्तान्नेपतितान्नपि २४ तद्भक्तिस्तयायाआसारोवेगवद्धिवैभवैः के
मोपिलोकोनैरत्तयोगान्तसमीपेलब्धितः परिपूर्णात्मतः येभक्ताबुक्तानेशुभारम्भवहारेना
नीयकेनेनायातेरागाद्धेषादिकमेमेवपातितान्नपिन २४ अणिमादिष्वुमोत्तानांनेषुयोगाभव
फलाभिया भवद्भक्तेर्विपक्तायातत्तापारवकेषुवित्त २५ अणिमादिष्वुमोत्तानेषु तप
रिस्थिहिमयेष्वस्तुष्वापफलाभियाफलतेनोक्तिः साप्रियाकेप्राप्तभवद्भक्तेरेवागाधूतेषुम
स्ततथाभक्तिर्हिंदृशक्तिसमावेशान्तासमस्तसम्पन्नाध्येवनत्तद्युतिरिक्तानिफलानि।

उ॰
स्तो॰
टी॰
६

कानिचिन्मानि यथाविपक्वालतनाविच्छिन्नानि फलानि कानिचिदास्वादीनि भवन्ति तेषां
तदेतन्नान विज्ञेन मर्गितो नाथ दुःखबीजमिदं मनः तद्भक्तिरसमेवसिद्धं निश्रेयसमहाफलम् २९
नाथ स्वामिन्निति देवि विज्ञ दुःखकारणमिदं मनः सर्वं सर्वदेयं यदभिमतम् तदेव तद्भक्तिरसमायोगे
नासिक्तं परमानन्दमयमोक्षफलेन हि कदाचित् लोके प्रतिबिम्बदे मधुरमास्वादोत्तमं द्वैकेवा
यमलौकिकः क्रमः इतिस्थने भोनिशिवम् भक्तिविलासाख्यप्रथमस्तोत्रविवृतिः १ ॐ
अग्निषोमरविब्रह्मविष्णुस्थावरजङ्गम स्वरूप बहुरूपाय नमः संविन्मयाय ते १ अग्नीषोम
रविभिर्मोहान्धकारप्रकाशकारी ज्ञानक्रियात्मानन्दरूपस्य शक्तित्रयस्य ब्रह्मविष्णुभ्यामाप्या
त्वदेवनावरोधस्थावरजङ्गमाभ्यामपि षड्पञ्चप्रमेयप्रमातृपराशृद्धस्त्रीकृततत्त्वाधिष्ठातृत्वा
तद्भक्तिरूपमिदम् स्वरूपे सति पञ्चभूतानि जङ्गमानामपि भूतदेहता देवं सुगतिमेषां महद्वै
स्थावरजङ्गमैः स्वरूपतिः तथा ब्रह्मविष्णुपतित्वं तदेशस्याधिष्ठातृत्वेन तथा विश्वमयत्वमत एव बहु
रूपाय इत्युक्तम् एवं विश्वरूपत्वेऽपि प्रधानं स्वस्वरूपमाह संविन्मयायेति एतदेव हि संवि
न्मयत्वं यत्स्वात्मन्येव स्वात्मानं विश्वस्य निर्भरत्वम् १ विश्वेन्धनमहाक्षारानुलिप्तशरीरिणे
महानलाय भवते विश्वैकहविषे नमः २ भवते महानलाय परप्रमातृस्वरूपाय नमः कीदृशा

यविष्णुप्रभेदाशेशोरन्यनरूपसमस्तानियन्महाह्लादांरसमप्रउत्तममाहात्म्यशेषः संस्कारस्तेनय
दत्तुलेयनेमत्काऽसमहारेणगायप्रमाचेतस्मनेतेनश्वविष्णुरूमन्द्रपद्मपंवर्चस्तेजोयस्तमस्मे आ
यथश्रुतिनोमागिनहृदिनः सत्वधात्सोमसहयंयोगिन्यायेसकभावयाश्रुविनाम्नेतेजसेविष्
मेकेहूविर्यसेसनेनात्मवदीमसमुच्यते श्रीमन्मतनाध्यागमस्मिन्याहस्मवयीर्थस्मात्रस्तुव
नाहिरायपञ्जुपानिम २ परमात्मतनमानुयश्रीतलायशिवायनये कस्मैचिदिकश्च सेजोषवि
षमायनमोस्तुते चिदानन्दघनत्वात्परमात्मतमानुत्तमम् भवतापहारित्वाञ्जुष्टीऽस्त्वमप्रा
गेश्चकथमात्मतवश्रीतलत्वेशलिबिशेषणमस्त्राणा कस्मैचिदिसलौकिकस्वरूपाय ३ म
हादेवायरुद्रायशङ्करायशिवायपते महेश्वरायायोपनमः कस्मैचिन्मनुमूर्तये ४ देवः स्वप्र
दिक्रीडायतोविशेषोकर्षणाल्लिनयाविजिगीषुरेशाभवहारप्रवर्त्तकः द्योतमानः सर्वस्य
लोकेर्यागतत्वमुपदीहृतेः क्रीडार्थत्वात् सर्वमहादानब्रह्मादीनामपिसर्गादि हेतुत्वात
विश्वस्यविनहृदैदेदनाशुवगाञ्जहृदः शूर्गाहलायपरमर्शस्यतात्मनुमूर्तिः ५ नमोनि
मेनिः शेषैत्रैलोक्यविगलत्तमसा वमकविश्वमायापिसंगलायशिवायनये निष्कलमात्मा
निलत्वणाम्कलायज्ञानिरवग्ड्धः कर्तृलोहीपिनो अन्तरसमस्तरूपायावमानकृतो

उ॰ स्तो॰ टी॰ ७

एवमेकस्याहंकृतिरस्मीति विश्वमायायामन्ते सोन्यस्तिमानायातन एव संहारानिसंहारामेगात्तत्वं:
ह्यात्तिप्रदत्वात्संगतायाशिवबहूपेन नमः शुक्लीरक्षणमूर्तिप्रमातृपदं नेत्रैव समावेशायास्तः
स्तुत्यैः सर्वभावस्वभावैकविमर्शस्वरूपस्यानिकारिनिकल्पः कथ्यमेगातमितिविशेषयस्त्राया प
तमस्तत्वानपोगापवयस्यापलवाणं नमस्येनमो स्तुदेवाय कस्मैचिदपि शम्भवे ६ सम
स्तानेतत्वाणानामभिज्ञानानामेनथा यिगमहेतुनाम्बुद्धाकरणध्यानादीनां योयोगः समस्त
न्यःसएवयस्यापेरसामसमीपलवाणंहृदयंयगमेकाणंसमस्तविन्नाविस्मरणास्यैवतन्त्र
मिहेत्तिनात अतएवकस्मैचिदितिसंवृतिवकृतयासात्मविस्फुरद्रूपायेनयुनक्ति ६ वे
दागमविरुद्धायवेदागमविधायिने वेदागमसतत्वाय गुह्याय स्वामिने नमः ७ निःशेषः नि
यमपवर्गणगोटनात्तम्यन्तादृष्टविरुद्धः यश्चायमिहरुद्धः सकथंतादृश्येतेनस्वमततत्त्वरूपः
विद्याश्रमस्थात जगतिहीयायिषु वैयविधायिते वेदान्तदृष्टान्तपरमार्थरूपश्च अतएवस
वेस्यापिविषयताह्यहः । संसारैकनिमित्ताय संसारैकविरोधिने नमः संसाररूपाय निःस
संसाराय शम्भवे ८ मायादेःविरसृष्टमस्य संसारस्यैकएवनिमित्तं तस्यैवविरोधी संहर्ता स्व
वतथा संसाररूपतया भाति न पुनस्तद्रूपाशिवत्वातिरिक्तं संसारस्यान्तरेणरूपं किंचिन् एव

पि मे मागविक्षान्ते इति । संसारे नेनामे स्वं हेम सामितिविरोधाभासः । मूलाय मध्यो
याग्राय मूलमध्याग्रमूर्तये । क्षीणाग्रमध्यमूलाय नमः पूर्णाय शंभवे ॥ ९ ॥ विश्व
स्य कारणत्वात् स्वरूपत्वाद् आदित्वात् स्थानत्वाच्च मूलं मध्यमग्रं च यस्य । पूर्णत्वान् मूलादिरू
पतयापि गमकदापि क्रमानन्दविश्वरूपत्वात् । न चास्य स्वात्मनि मूलादिकं किंचिद्
स्त्यैकरूपत्वात् । अत एव सर्वैः सह कार्यकारणैः विरोधाभासः प्राग्वत् ॥ ९ ॥ नमः सक
लसंकल्पविपाकः सकृदप्यसौ । यस्य नामग्रहस्तस्मै दुर्लभाय शिवाय ते ॥ १० ॥ य
स्य सकृदेव नामग्रहः अनावृतलोकोत्तरः पूर्णविश्रान्तिपदं तत्स्वरूपाशेषपरिपा
कस्तस्मै दुर्लभायेति महायोगिगम्याय नमः ॥ १० ॥ नमश्चराचराकारप्रेतनिचयैः स
दा क्रीडते तस्मै कस्मैचिद् विस्मयाय कपालिने ॥ ११ ॥ कपालमस्तीति वेद्यद्रव्यमस्त्रि
सि देहत्वेन ततो ध्यानक्लि चराचराकाराणामस्थावररूपाणां प्रेतानां परिच्छिन्नप्रमा
तृणां निमित्तानां तेषां निचयैः सदा कुत्राप्यक्री
डते उन्मेषनिमेषविधाजनैर्विचित्रं सह स्वावस्थायिने विस्मयायापि स्वरूपायास्थाय क
पालिने इति । पूर्ववत् कपालमुक्ताया अस्थिशेषभूतविस्मयकारिणे नमः ॥ ११ ॥ मायावि

उ॰ स्तो॰ टी॰ ८

मेविष्णवेग्रसिष्णवेप्रभविष्णवेनात्मने सूक्ष्मायाविश्वरूपायनमश्चित्तायशम्भवे ११ भेदो
ल्लासहेतवः स्यात् शक्तिर्माया यस्यास्ति स चिद्रूपत्वाद्विष्णुः मायावी च व्याजी
कश्चिद्विष्णुरिति विरोधाभासः एवमन्यत्रापि ऊह्यः सर्वस्य गोचरः प्रकटः प्रकाश
येन स्वात्मस्वरूपः सूक्ष्मो ध्यानादिनिःशेषानलक्ष्यः विश्वरूपः स्यात् सूक्ष्मो न विश्वा
कारस्त्वन्यथा विरोधाविविच्छ्रिआश्चर्यरूपश्च ११ यो हेतुर्विश्वनिर्बाधजगत्संहारकेलये
आश्चर्यकारिणे तस्मै नमस्ते सर्वशक्तये १२ यो हेतुर्विश्वाभिः सृष्टिस्थितिस्थितिक
रैः कथमपि निर्वाहितेन तादृशानिर्बाधं जगत्सम्भवैः सन्त्यायं मायया संहारे
को उत्पाद्य यस्मात् एवाश्चर्यकारणाय सर्वशक्तिः ब्रह्मादीनामपि तत्कर्मतत्पादे
यमजितिहीर्षाभावाभावसद्भावोऽतितेन तत् सर्वासामर्थ्यप्रयुक्तो यस्तस्मै नमः १३ ते
टेष्वणोरभ्रान्ते ते व्यास्तास्ताविभूतयः यस्य तस्मै नमस्तुभ्यं गायत्रसिन्धवे
तटेष्वमजुमृदा च कभूमिकादित्वाते पुविद्रमप्रमरवा हा भूमिष्ठपरिभ्रान्तेः एव
न भ्रमणप्राणाविवेपादिकृतश्रमाः ऊहकार्यधुपेधाम्नात्मेऽपरमेषदा त्वामात्वपायस्य
स्यातः मायानामादताङ्गमाडिस्तात्मनायतिभटमयो जिमाणिमादिकाः अगारदहायाम

८

त्मये ॥ तत्पारिक्षुदात्मस्वतीयमहेश्वरसमुद्रायसमुद्भवरूपेतदेषैव भ्राम्यन्तितेत
मोन्निकायाग्नुवन्ति येतन्मैविमदेहमात्मस्मद्गानिहेतिपदमन्ननमपिश्वन्तीति
रूपश्रेष्ठेणाध्वनन्ति ॥ १४ मायामयजगत्मात्रूपेकमध्यापिवासिने ॥ श्रीरूपायनमः ॥ शा
न्तशातपवायशोभिने ॥ १५ मायैवविश्वमयाराव्योतिः प्रकृतेरूपेयमस्यजगतस्तदेवमा
त्रः रूपेकोह्यतः कर्ममयस्वमध्यादिवासिनेपिव्यापकत्वात् ह्याम्रवतेपित्तलेपापश्च
वृतिदेवरूपायपरशस्वरूपशान्तपरमनन्तशान्तिदत्वेन तत्त्वैको ध्वनिकाशयमेवकेम
लेनस्मैनमः ॥ एकमध्यापिस्थितेन्दुलेपनाभगवतस्त्रिवेनतेनतदंशस्यशोदितिविरोधा
भासः ॥ १७ मंगलायपविशायपविशायनिपयेभूषणात्मने ॥ प्रियायपरमात्मायसर्वो
त्कृष्टायतेनमः ॥ १८ मंगलत्वादिरूपैशमवीत्कृष्टेयतिमंवचयोजनम् ॥ येनयेनरूपेणेव
वार्यतेतेननतेनोत्तमंतमवीत्कृष्टत्वात ॥ १९ नमःसकलतमद्वायनिस्त्मानिष्कलभागिने ॥ ब
लमोहविहीनायकस्मैचिदद्विषणभवे ॥ २० भगवत्पदलन्यस्वरूपतयावभासात्त
थात्वम् वस्तुतस्तु चिन्मात्रहीनत्वम् विरोधाभासः सर्ववेदेवसुतेरगोपि उपहा
मेकस्मायैस्मिन्नेनावत्तिजगत्रये ॥ तस्मैमेवाद्वितीयायनमोनिस्तमसाव्योमसिने ॥ २१ तस्कु

दं. शै. स्तो. ५

९

रूपतां उपहासनीयं परमार्थे एतावेतन्नित्यं विततेऽजात्रयेभवाभावातिभवात्मनि अ
द्वितीयायाय मायायारोणे कद्रूपाय नित्यसद्भावाय सिने आनन्दजनतायोपादेयतमायतन्मयाय
वते नमः १६ दक्षिणाय वामाय वामाचाराभिलाषिणे सर्वाचाराय शैवाय निराचार
याते नमः १७ दक्षिणाचारे भवतन्त्रमविपरीतानुष्ठाने वसायः सार्वत्रेनाभिमतो यस्य
वामाचारे जयावादिनं तु विपरीतक्रमे वाभिलाषोऽस्ति यस्तस्मै सर्वदा चाराय नमः परि
मितेभ्यस्य निष्क्रान्ताय आचाराय यस्मात् आचारेभ्यश्च ध्यानपूजादिभ्यो निष्क्रान्तो यस्त
स्मै अथ च स्वास्वैवाचारेनानादिद्रूपं ध्यायन् कर्मादिशास्त्रार्थतत्त्वरूपाय नमः १९
यथा तथा पियः पूज्यो यत्र तत्रापि यो चितः योऽसि वा सोऽस्ति वा योऽसौ देवस्तस्मै नमोऽस्तु ते
२० येन येन प्रकारेण यत्र कापि विदा किं विदा च वैति तत्र स्वात्मदेवताविश्रान्तिरूपा शुजा
तायामैनेवां सहानतन्ने विदामि ति तत्त्वात्मयोग यतेऽस्तु हार्दे नियमस्तदा मायया यदागमः
यथा तथा भेदजये दिति २१ मुष्णन्तु जननमेद्व्यायमदोमन्त्रायहारिणे नमो वितनतु ताव।
एवमायवस्तायते २२ मायका नाम त्राणाप्राणेनान्तर्मुखादीभेदसमन्तन्तो क्रय
क्यानिर्यन्त्रणे मे वितन्वं शकायामर्वेषां भेदमयानां मन्त्राणां नाहारिणे महत्त्वैवितनतेस्व।

क्रिः परमानन्दघनेनेनातिस्पृहणीयतामावाः समूहः वादायमेविविक्तैर्लसमाप्रसाद
प्रदाय २१॥ सदाविरलत्वानन्दामृतनिर्भरिताखिल त्रिलोकायनमस्त्वं मे ह्यामितेनानिर्म
पर्वते २२ प्राग्यत्रिलोकस्याविम्बस्य स्वानन्दरसेन पूरणात्त्वामिनः स्वापिचित्तेति किं
स्निग्धपर्वतेषु सदा विश्वपूरकरूपायपूर्वेषु पातेयत्वमपूर्वयोगः सर्वत्रपर्वतेषु प्रानन्दस्
निर्भरितेनाखिलैकोऽसि २३ सावप्रधानमवेदयम् भोगाभेनेनेवयत् नामेवतस्य
योगायप्रातिहत्यायपतेनेनमः २४ यच्छ्रुक्रिर्यत्समेविदेहीवर्कवयस्यायोगानन्दघन
प्रमापत्वविश्वान्मास्वप्रधानमवेदयम्भोगानन्दमार्यवश्यग्रामासादैस्त्वमेवभज
नेनद्येवविश्वमर्थयति नमेवोगायमवेमेहदैवनेवसन्तुत्यितेनमः २५ सुनीना
मपिविनेयमक्रिःसन्तुद्वेष्ठिताः आलिंगान्निपियंतमेकस्मैविड्वतेनमः २६त
पोयोगादिनिष्ठितानेकापिलादीनामपिविज्ञातसर्वशक्यभक्तिसन्तुद्वेष्ठिताःस
मावेशारस्मात्तुविडम्बयाया आलिंगान्योपिहृदावष्टम्भपुरूपासमस्मेयोगपाद्कुर्व
न्निपियंतमेकस्मैवित्यात्मानिस्पृहतेनमः २७॥ परमामृतकोशाय परमामृतमा
प्राये सर्वपापस्यापास्यप्राप्यायभवतेनमः २८ परमामृतस्यानन्दरसस्यकोशागा

उ॰
स्तो॰
टी॰
१०

नोसिवानत्नस्यतत्ताद्रात्म्यबोधहेतुत्वेन नमस्कारात् सर्वस्य मायादेः पारस्य परमशंस
कारणपानन्तानन्तस्यापि परमस्य मात्तत्वं नत्वं स्मकारः पूर्णः सम्पूर्णानन्दनस्याप्याययत्
महामन्त्रमयं नौमि रूपं ते स्वच्छशीतलं अपूर्वामोदसुभगं परामृतरसोल्बणम ११ म
हामन्त्रमयम् अकृत्रिमाहम्परामर्शमयं न तु रूपं नौमि स्तौमि प्रापयति तमस्तु स्वच्छं विश्वप्रतिबि
म्बधारणात् शीतलं संसारतापहारित्वात् अपूर्वामोदेन अलौकिकेन सौरभेण नापरि
मेयेन ह्लादिना सुरूपेण सुभगं रमणीयं परामृतरसेन परमानन्देनोल्बणम् उद्रि
क्तम ११ सा ते **अमृतत्पूर्णैवद्वैक्यप्रख्यातिमहापदे** विद्यानास्त्येवयदेशातत्तै नौमि तन्वा
पूर्णामनम ११ सा ते अमृतत्वं सत्पूर्णां सा ते अनन्तानन्दनयायात् दैक्यप्रख्यातिर्भेदप्रथा
सैव विश्वविद्युत्तत्त्वप्रख्यामहापदे ल्वविषये प्रतिष्ठामनेशमात्तेनेति कृत्वा तत्तदुपा
देशकोयं अमलं नौमि यद्विश्वात्म्यमेव यत्तदैक्यप्रख्यानमारोपयित्वित्रेनानारूपेना
सिवतैर्दैक्यप्रख्यातिप्रतिपादनपरत्वात् विद्यमतृतेवनानस्यत्रतेस्वदागमस्य सर्वस
म्भावनाभूमित्वात् अमृचवैदेस्थितेशापनमविवित्रे १२ सर्वांशोकशान्तिमर्वालतम
कालानन्तत्त्वासर्वामेगान्यकल्याणं सर्वमाहेश्वरे नमः १३ **॥नयदेवनमोनमोस्त**

नेमकलेविश्वमिदंतत्वाश्रितम जगतोपरमेश्वरोभवान्परमेकः शरणगतोस्मिते ३
परमेकोसीतिदेहाद्यभिमानेनतन्मायापाशक्लिष्टेनमेनविश्वमाविभेदनः ततः स्वस्थ्यामि
विकृतः अतएवशरणागतोस्मितत्वरूपंवन्दे यतोविश्वमिदंतत्वाश्रयेविन्मयवत्स्वरू
पमयंतयतश्चजगतोभवानेवपरमेश्वरः ब्रह्मादिभ्यः सदाशिवान्तेभ्यस्तेभ्योत्तमएववेदे
वकोउत्कृष्टशीलत्वात्देहाद्यभिमानमिमंत्वत्स्वरूपेणप्रथमसत्वमेनमयस्तिमा
र्वादितिशिवम ३ ॥इतिसर्वात्मपरिभावनास्थितिस्तृतीयप्रकाशेविवृतिः २ ॥सदस
तेनभावानांयुक्ताद्यादिनयीस्थितिः तामुद्दिश्यस्तोत्रस्यनमन्त्रिप्रायशाम्भवे १ भा
वानांप्रमेयादीनांजन्मनीदिरूपतयाप्रोध्यमभावादिरूपतयाशून्यादिरूपास्थितिर्यका
यत्सत्वभावाभावनीयाः सम्यादतीयामतामुद्दिश्य यस्तुतीयः सदसतेत्यामर्शयपा
देशान्तान्दृष्टिवतैस्तेयैवयुपदेशपः स्थितस्तस्मैविज्ञायाज्ञवाय विश्वविज्ञायव
नमस्कृतिप्रायपत १ अस्मत्रैतन्नादर्शम नमस्तेत्रेजगत्त्रये सतत्वास्तेसतत्त्वमयेतत्वे
वात्मजीविनः २ जगत्त्रयेप्रायपत अस्मतत्वेस्वच्छिसेहारणोचायेस्वच्छादिरूपः तश
मुखेवसतत्वमस्मयवयेनजीविनस्तदात्मकसात्मसाताकारिस्तेपितदावशात्सत

द्रापद २॥ अशेषविश्वावि तमभवद्वपुरनुस्मरतिः एषामस्मिन्नजामेकेमेघनेतेस्वबो
धितः ॥ रुजामेमसौरेकोपजापानांभृग्रामेकेस्मये अशेषविश्वाविवितनानात्वौपकति
करणात्वमामभवद्वपुरनुस्मरतिप्रिदात्मनस्वत्वरूपप्रमात्रनानयामस्मएतमाबेशमयेये
घामस्मिन्ने स्वबोधितः मत्वायिदेहादिनानोयकेश्रुः स्वस्मशृष्टुपरमानन्दयेतेस
स्वपवतिष्ठन्ति ॥ सितानपञ्चयप्रसन्नः प्रमाणोरिष्टुरितः वामेसमेयुनीसेनः मपक
परमेश्वरः स्वतः सर्वमेयरूपः प्रकाशनदशायामप्रमाभिञ्जनमसीविभिः परिपूर्णे
तोप्राप्तितोयस्मसितेशुद्धे स्वात्मलयनताश्रवबडेपाशावहेमोणादेयत्वादिकत्वेनोद्यो
दानपञ्चायउत्पानपञ्चेनयास्वः सर्गी नडपलानितेनवनिरयोयमीमयमफलेयननोति
स्वबुनीमयपवाहिनो चिः स्वक्रिः चैवप्रमाः रूपनात्वेनानन्दयमस्वामरेमहात्मप्रा
याहेतसपकेननत्वः परमेश्वरः स्थूलसूक्ष्मानिजरक्षिमशुलैः स्वेएउन्वागीगवपास्मा
मायारणेस्वत्रेवामेवेतिस्पष्टम् ॥ प्रकाशेशीनलामेकोशुद्धेशोषिकलानिव ॥
शेवितरमेनाथकामपप्रस्नवाहिनीम प्रकाशोस्वप्रकाशेशीतलामन्नापहां
शुद्धोमेटकलेकशानतनीचेकामधिज्ञनीयोकामपप्रवीमम्नवाहिनीमानन्दस्पन्द

नीहृशेमेविंदंमहो नाथाविनयपक्ष्म शशिकलापवेल्लिशेकेः स्फरेचैः २ वद्वि
दानन्दजलपेक्षुतनाः सर्वविनितिविम्कमः रमाकथंमेभगवन्नाम्नतासादनन्दशः नव
नक्षुदानन्दसमुद्राद्याः सेवेनितिविम्कशोनोनलमबोदितानकाणिकाः प्रकाशमा
नताविदानन्दरसपवच्युतानिर्याताः ममकथमम्नतसादनन्दराः माविस्फुरु
रन्मानमवेति भवन्त्येवेतर्थैः ॥ ४ **स्वबलनिदेशनाथनमस्त** हृदयंयप्रभो येषामह
दयापवनेवतास्पदमोहशः १ वद्विमयोयशगरमोभक्तिप्रमरस्तवयेषां हृदयं
नमग्नेनमसाविष्टश्चविधमाननातिकहृदयोर्दशाप्तिसेमसाकेशभाजनभृता
प्रवत्तास्पदेभक्तिमनामसागरानीयापव २ ॥ **प्रभुराणामभवताद्य** जातेहृदयमेनन्ते प्रा
भवीनाविभूतीनापसेकः सभाजनम ३ उत्कण्ठप्रातिपदेलोकिः यस्मेनिकस्मै
देवत्रहृदयात्मप्रयोबहुवशतिप्राप्यदृढवनेनोक्रम हृदयमेलनेसमावेशैनेः
कथेविभूतयोदयानन्दसम्पदः यस्यवलोकेकेशेणहृदयमेलनेभवोनमपवेक
नाद्विधृतीनापोनान्यरतिश्लेषणप्यनति ४ हर्षणामथ्येशाकानीमेदेवांशावकस
र भवडानामन्ताप्रेनिस्मानिमम्भवामिव ५ भवडानेसमावेशरूपिणस्त्विननमेवा

उ०
स्तो०
टी०
१२

स्तत्पुरःसरं यथा नित्यानित्यभुवामण्डे नत्र ग्रमायाविद्याभूमौ नो समं सुखापदं वा नि
त्रिलेपमानन्त्यात्मिमये जायते जलाशू स्तु निर्मलवना स्वभूमीः प्राप्यन्ति ॥ केवल
स्यात् शानेषां सुखेषु समस्तानि भेदा यथा मात्मानि विकेनेषु नक्रमाणि विश्वं तथा ॥ प
यामात्मायिकेनेषु देहादि तिमन्त्र्य विचनतेन स्फुरतान यावन्नाविदापि न विभा
गस्तेषां स्वात्मस्थानानि भेदाय मानत्वं पूर्णे केट प्रानस्वात्मैव भवतीत्यर्थः जी
वन्ते व्याविपुरुषाद्यमदासर्वेनोभवन्ति ॥ गर्जामि वनन्त स्वामिपूर्णा सममनो
रथाः स्वामी मम संघटितो यत्स्वमत्स्वतो भवतः ॥ अतिमक्तिरसावनन्तपूर्णतस्या
क्तिः प्रसन्नतेवनेनिशायेनप्रियपक्षतिवक्त्रमणाकः स्वानुभवसंसिद्धः यथा वा
स्मन्नेव तेनाविस्वग्रासकृतेनानिदीप्तप्रकाशवपुर्यन्तस्ते स्वामी मम संघटितः समावेश
न मया सार्द्धं तस्मा गर्जामि महाविश्वग्रासयामि न तस्यार्थमहर्षप्रसरम्भेण सर्वेनो
मायाप्रमादभावयतनमांगाभविदाभकेरोमि मम सममनोरथाः पूर्णानि गाकांक्षास्मि
नान्तरस्यार्थः वनेस्वत्रिते रचितत्स्वरूपप्रत्यभिज्ञानादिस्मयपत्रद्धानसर्वेशोभवन्ति ॥ ना
महेश्वक्रियायमनात्मयोगोविदावयत ज्ञानेस्वात्मिकनविश्वैकशर्णाविशेषिज्ञम्

ष्यते ॥१४॥ तथाविधो ममस्वामी चेदितो नायकस्वामिति मनि ॥ श्रमदिव्यैवेद्यमन्या क्रिया
श्रेयोगोस्माव विदामविज्ञाने स्वैटितस्वाम इति निश्चमभेन किंचिदपि भातीत्यर्थः
क्रियाविदेस्य रामे नियोगस्य ननु च शुरी तस्य वैतिरह किं तज्ज्ञानं स्यात् ॥ तद्दिशेव
कश्चर्णं विश्वस्यैक पूर्णं विश्वस्य कापूर्णा ज्ञाना त्मेयं योनि प्रज्वलिनी शर्णं दमम
राम शोभमपा क्रियाशक्तिः स्वरूपमेव न ज्ञानमुखे यावत् यद्वेद ज्ञानं तदेव चिन्मिश्रिवा
प्रकाशरूपतेविमर्शस्वतेनास्यत यदागमः योगो नाम्नः क्रियाना मातनात् इच्छा हि या
मोक्षः सर्वतेवास्मनाशस्त्वेनेवाकिं ॥१४॥ उत्तेयानामसमनाः
नास्कृतेवैते इत्यात्मस्वतांत्रितायेभावाविशिष्ट स्वच्छिवधर्मिनः ॥१५॥ इत्यात्मस्वतोपितास्
स्वेनेत्यप्रवन्ति शून्यवाचः सर्वेऽः खोक्रान्त इति धनति तथा चोक्तं तत्रादस्थल
शुकीनाशुत्वादि प्रावस्थाण शुकीनाशुत्वकश्चित्तेनस्यवाक रोतिना स्वाविकतो
सर्वप्रकाशितजीविध ॥१५॥ उत्तमः पुरुषो ... पुरुषविशेषिनः तेमहाप्रकथस्वा
केनिः शोभपुरुषाश्रयः ॥१६॥ हरिः प्राधानेमप्रतिमासेऽः सपुरुष ... तावकेनाभि
दसायविद्यायिप्रान्तप्रमात्रपुचविंतव्याटस्येनाभेदायिप्रानात्मनासरूपेणविशे

स्तु०
चि०
टी०
१३

यतः समस्तादितत्त्वविशेषः तथा चागमः वैसदृश्यात्स्फुरन्तो विभक्तीति निःसकलादिसा
दाख्यवान्तनिःशेषपुरुषाज्ञायत्वान्महापुरुषः प्रसंशाहकच्छिन्दयोः एकोद्वितीयेति
एकः श्लोकार्थः अपारस्त्र्याकरणप्रक्रियायातिमपुरुषोस्मदर्थो यः सपुरुषश्च
शब्देन मध्यमप्रथमपुरुषाभ्यां विशेषितः सेनात्तविशेषोति नमस्ये तन्नटस्यपरा
स्फाटस्य प्रथमपुरुषाटस्मदर्थोन्नवाक्षुमध्यमपुरुषाटयोर्विसर्गाहङ्कारयामेव विश्रा
न्तः सर्वपर्वात सेवपर्वाणि त्र्यहं पश्चामेति विवर्ताया वर्धयपश्चामः इत्यादौ प्रयोगेयम
वशयपदानैरभ्यप्रयोगे मध्यमयादस्मदामस्य नन्वेनिःशेषाणां प्रथममध्यमेतमपु
रुषाणां कल्पितानामकल्पितविरूपमात्रयः यथोक्तं प्रत्यभिज्ञायां ग्राह्यग्राहकता
भिन्नावर्थो भातः प्रमातरीति अतएवमहापुरुषमहेश्वरो महादेवत्वमहत्त्वस्य
एवग्रहतत्वात् १६ नयान्निते जगद्रूपाद्यात्मान्नेजगतो विभो सेसारागीवपर्वषाये
षाक्रीडामहार्णवः ९ जगद्रूपतयोपावसमावेशयात्रत्वात् जगत्तोविभोतवदासा
स्तेजयान्ति येषामेसमसमपुद्रयवेषस्यपन्नोयोपाविरूपतयाज्ञातपरमार्थः सेक्रीडा
स्तिनाविलेजगान्मयमहार्णवः कल्पः यथोक्तं इतिवायस्पसेवितिः क्रीडात्वेनाखिले

मार्हिप्रार्थनाभिन्नव्याख्यलेऽकि यभेऽस्पर्थः ६ विलीयमानानस्पवद्धाऽमिमेचला
वाऽव भावाविभावत्वमेशाश्चक्रमैतेर्मेत्यगामिनः ७ यत्रपवोत्तमित्तास्तश्चवश्च
क्रमात्तेमार्गेशुष्वत्वयायिविगतत्वेयथाद्धामिमेचलवामेहितत्पवश्चत्तल
वैवविलीयन्ते शुश्चस्तदाक्रमेनत्र्यामेत्यशुद्धविरूपतेगात्तुतिलस्त्रीतायतत्तेनृधि
दात्मैतेवेभातानिकेरूपमितिध्वनति ७ स्वप्रभाप्रमस्यस्वापर्यत्तध्यानमत्ततिः
मत्ततेभावमेकोपिभावमध्यात्मवस्थितिः ८ भावमध्याद्धिस्वममध्यतः कोपी
तिश्चद्वविरूपः भवानेवमतिः मर्वाभिलाषशून्यकत्वाममसन्ततत्वमस्त्रकातेकत्वा
भावसमावेशेनस्फुरत ८ स्वप्रभाप्रमेयोतिजर्यश्चिमणीत्मन्तेतध्यत्ता पर्यन्ताध्या
नसन्ततिर्व्याख्यातिशुनीतियैन ९ कामभूमिकानाविशेषेकितत्स्यादवतेवपुः श्रा
नसेनाप्रयासेनसर्वतस्त्वामवाप्नुयाम् ९ श्रानन्दस्तिमितिभिन्नातस्वरूपताहि स्मे
सोऽविनतोविरूपमयप्रयासेनध्यानप्रज्ञाध्यायामेविनासर्वेनायतः क्रतश्चिदवा
प्नुयासमावेशेनस्वीकुर्यात् यतः कामभूमिकामवस्थितितेनोविशेषेनायितिरस्मा
स्मि नद्धाद्यमत्त्वंवावत्ताकियत्तेवपुः स्वरूपेनस्यात् ९ भवदंगायाविष्यगमेम्भोग

उ॰ स्तो॰ टी॰ २५

मेऽस्तु येवमे यदत्ताभिमतिरामेकिंनाथनजितंमया १० अनुरागपरिष्वंगः परमसमा
वेशस्पृशः मेऽस्तु एतन्नकदाचित्केनेप्सितं किंनजितं सर्वोत्कृष्टेनमयैवस्थितं इ
त्यर्थः प्रकटीभवनान्यमभिरर्थनाभिः कदर्थनाः उत्तमेनोनाथत्वाम्त्वा
मेवप्रार्थयामहे ११ अन्याभिरर्थनाभिर्याचनाभिः कदर्थना आकुलतानास्तिवचिद्रूप
स्यात्मनोनन्तमेयतस्त्वत्स्वतोगाढानुरागविवशास्त्वामेवविद्रूपस्यात्मा
नन्दमथकिंचित्प्रार्थयामहे त्विष्टमः अतःप्रकटीभवप्रकाशस्वेतिशिवम् ११
अथधिकारगणान्विमृश्यैवेतिः १ त्वद्ध्यानानन्दसरस्वतिसमरसंतोमनसा ना
थमम्नवेतः परिहारतुमकुटिलयन्त्रेभेदाधीनेमहानर्थम् आनन्दसरस्वति आ
हमसमुद्देसमरसंतोसमावेशोकथंसस्फुटेकवारपरिहारतथाप्यानुप्रवेशतोन्य
थेः ३ एतनमसप्तयेन्नम १ एतन्समन्वितिद्वेष्टितिरागद्वेषादिनिगदहरमूले ना
भवन्मयतैकाग्र्यपरिपाकः पततन्नः २ एतत्स्वंत्वतडेत्स्वरूपसमासत्वरटेतंउःत्व
तडेतत्रूपेमोटित्येवभेदावग्रहरूपरागद्वेषाद्यात्मनोनिगडस्यबन्धनस्यदृढस्य का
ढिनेमूले अन्तर्मध्ये भवन्मयतैकाग्र्यपरिपाकस्थितिरेवपरशुः कुठारः प

मुख्यामीति विमुक्तानेसमावेशाविवशोभवामीति शिवम् २३ ॥ प्रणयप्रसादनाम नित्य
तीयस्तोत्रे विहृतिः चपलमसि यदपि मानसत्तत्राधिरूढास्तनेयतो भजेमे शरणता
मपि श्रमणं भुवनागुरुमम्बिकाकान्तम चापलाद्यद्यपि भगवन्नभेनेनप्रेरोद्दसिता
स्यापि कृतार्थमपि त्वामाश्रमपि तन्मेवायाशुलेनं आप्रिप्रदत्तात अनतपवशरणता ।
मपीत मामान्यतोभागवतः प्रथयति श्रमणानोप्रह्माविस्माद्दी नामपि शरणेसमा
श्रयम त्रिभुवनगुरुं विषबाणापदेशादेव अम्बिकापराक्षुक्तिः २४ ॥ उद्दोध्यवि
यदेवतमोपानकममुपेपाशिवचरणान आश्रित्यापिअतेभुमिनाद्यापि विश्रेप्रेक्षा
सि २५ विविधानिब्रह्माविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवादिरूपाणि देवतान्येव सोपानकमा
स्तमुल्लंघ्य विश्रान्तिपदीकृतोपीयसोपगान्त्व्यमानमममीपेशाम्भव्यसाशिवस्यचर
णान्तरीवेत्रामममस्त्ताक्षिताममावेषयुक्तथासोक स्पापिविश्रेपदद्यामयवन्तोभू
मिवुक्तानापन्निमामायोपदेहादिप्रमातृतानस्माि देवतानोसोपानकमेणानुपा
देयताभागवतस्त्वचरणसमावेशयणेपादेयतमताप्रकाशयन्त्यात्मनूत्सन्नमाश्रयेणा
श्रात्म्तेोधनति २५ प्रकवयमिनमध्यानंस्थ यन्तराम्याविलसोककर्तृतानि यावच्चा

उ.
स्तो.
टी.
२५
15

वाभिभगवंस्तवमपदिमदोदितोदासः निजमयावेशं शंकेमायामविस्तृतो कवलो
कयितत्रूपमेलैकमयमेयमात्रवगोम्यमदोशिवानमयवोमातिचेष्टितानिस्थगयतो
तिः शोभेणाशमयथावतेवमदोदितेदोमाभवाभितद्वरणमयथोपायेत्तमसमाविष्टः स्तु
तामीतिथावत २५ शिवाशिवशास्त्रेशं कक्षुणगतवन्मलाप्युक्रमकरणम तवा
वरणकमलयुगलमध्यगतपरमाह्लिममदोहो २६ तवचरणयुगलेत्तानक्रियामयमरो
विद्येयेसमयदःसमावेशास्यावापरानतमयम २७ ॥ तावत्कांचित्क्रमतामनन्तो नायंपथ्यात्
विजगद्वचयोनि नेवस्थिमपिकामतेनालिममवशासीपहसन्ति २८ संकोचविः
कासपरिनत्तमहिविविशान्तमलनवपवासमादितामानन्तायथ्यात्पिकालेश्वरीशमरः
शानायेन जगद्वचयोनितेविरिविवस्थाणमपिकामलेनाममनाहिममनपवानय
तिपभवत्रनादमवशो देशमननत्रहमन्तिकमलामनोपितेघोहामायमदमित्यर्थः २९
तस्य काश्यपसुतेन विभिन्नं किंचन प्रभवति प्रभवातम तन्नैवभगवन्मातिलक्ष्मीप्रव
प्रकतितोपिविहरः ३० ईशुगमितेप्रकतितोविहरोपिस्वरूपगोमनादृशोणोपिम
दैवपरितब्धः अस्माभिरिति शेषः यतो यत्किंचित्तिभातेप्रभवतिभासतेततत्तः।

प्रकाशवपुषश्चिद्रूपात्रविभिन्नं प्रकाशमानमपि नैव प्रकाशमर्हतीतात् यथोक्तं यस्मा
त्सर्वमयी जीवः स्मादि भोक्तैव भोगरूपभावेन स्वटास्वेच्छया स्थितस्त्वतिसन्नम् २० ॥ पाटपेक
त्र संततवकेचिद्दृष्टपर्युषितहर्तिमुपेताः केवलानापि स्वमयंत्तिन्न सद्योभात मत्तनव
पुर्वयस्त्नम् २१ नवमरीचिकमलं संकेचिद्दृष्टनिष्ठाभेदेन पर्युषिताकिं किति उप
भोग्यानामाटनेन शक्तीकृतग्रायाह्वतिः स्वरूपप्रसन्नमुपेताः प्राप्ता नन्नमद्य स्वा
दयन्ति केचिन्नः पाशाक्रियानपविचिताः सद्योभाते रूपिगात्प्रपनतमत्तनवपुष
नित्यस्फुरत्स्वरूपेस्वयंस्वविज्ञानैकघनंस्वयन्तिवमक्तंवन्तिकेचिदित्यपकर्म
केवलानापीतिरूपकं मेधनति २२ नास्यविशुद्धिभातिविभातेयाकदाचनसमाप्त
नोटिग्या मीरिदिस्थिरतैवभवेतन्नजितोस्मिविधिमत्किमतान्यत हेनास्यतनविा
भापरः शाक्तः स्वन्तोमत्तदिग्याप्रमानतोपवितावियुद्धेवलतत्त्वमात्रेयाकदाविस
मावभातिसमावेशेनस्फुरति मायादिकलवशुद्धीनमपहस्त्यानितमोदिनाप्रातंद्विपि
वध्यातनंस्पृजितोमिकिमुतान्यत परिसमाप्तेकनाणीयेकततकस्यताप्तायुतेत्यर्थः
सर्वंसम्पूर्णमस्ति नकिंचिद्न्यत्तवसत्यादिवेतिमहत्त्वा प्रज्ञाप्रायाविहमितोमयथैवेत

उ॰ स्ता॰ टी॰ १५ ष्येवमवसग्रकोटमे ३२ अस्मिन्सर्वमपरे वस्तु यदि खवस्तुनकिंचिदस्ति सर्वमपि
वेनतात्मकाशामयत्वेनप्रकाशनात् । एवं शुद्धविद्यामयाया एवमहन्ताया अन्तायाः
नगतिवेनिश्चितन्तथैवमेस्रष्टव्यर्थानेषिसमावेशावशात्कर्तामवेत्स स्तुरैवमा
वनिजमार्गकारिताः पदमहं प्रभूणोव ननाथेजनव देववरास्मितदोचितमवेमिन
किंचित् ३३ हे भगवन्नहं प्रभुणोवनननेनकेनचित्स्तुरैवनिरूपेतनाशक्तिपातयु
क्त्यानिजमार्गविकस्वरसंप्राप्तिविकस्मानिपरंक्वारितो विश्रान्तिलब्धिनतत्कथंजना
लोकवदेववराभिव्युक्तानेकव्यवहारास्मितदोचितनतमरोचिपरिचयमसूचितम
16 मावेशावशान्नकिंचिदवगच्छामि ३४ ॥ केपि रे वहु दिने पुनावकोत्पन्नात्नेनसभग
भाउतेमः नत्कथामब्बुदाननादचानकोपेनतेपिसंभ्भोकृतास्त्रिभम हे देव तेपुके
पुविन्याणुक भक्तिमतत्वह दिनावक उर्तिमउकाष्ठः सभगमावः कापुष्कुलदानन्
रसोल्वणातेकिमपिन्नम्नतेयनतेपीतिसमावेशमभिन्नह दयाआपअतपवत
थैवामृतनिनादस्नत्रचानक स्वसमावेशप्रालिप्रत्ययमानाशिवकथाकल्प्लु
ह ध्यहृदयाग्रपिविरेसंभगीकृताः समावेशभूम्बिः ताः परकथामात्रेणसमावे

ष्णोवन्तरस्तीत्यर्थः ३२ तत्त्वसाराद्युक्तयापि लीलया गणपञ्चशिरोपाधमागतः
षट्त्रिंशोगाभुविसेकथान्तथा समस्ति फलतिसंगमोऽस्तवम् ३४ कयापीत्यत्र
तेरसमावेशगुणालिनालीलयातत्त्वसंतोषीतमेवमानाम् पञ्चः समसमान्या
गतः पञ्चशिरो ब्रह्मपद्धियोगभुविविष्णुकालेसेकथासमस्तिश्चकश्रीसंगमोऽस्त्वे
सम्भोगदश्रीफलति विद्योगाभुविसंगमोऽस्तवमित्थं कालेलौकिकत्वमत्र गणस्थ
नति ३५ ॥येविविक्तरम मेकवर्त्तितः सेकेरिति शान्तशोकस्कन्दीप्ततः शाहद्भ्रावि शति
तिर्यग्गाशायेषप्रयत्नवनवश्यो ज्ञानः ॥तज्जयन्तिसुखमण्डलेश्रम नालियेषुगिनेयंतपि
वधति यः शशीशीविसमस्ते समस्ताशायात्मलाउसेस्वत्तिवानस्तेपरम् ३६ ॥युगान्तकम
तेजयन्तियेषुसुखमण्डलेनियतेनिश्चितेकनाभसेश्चिवर्धनिरश्लियस्साउपरेवाम्
तेसकस्तवति आनन्दसेसमुन्नतिकौ हकमम् अमस्ताशायात्मा वान्ताक्रान्तविश्चनपर
मेक्षुरत्रूपात्ममन्तः स्वमेनाश्चरितायथामस्ताशायाङ्कशीवनुमाः प्रमहतः मण्डले
नस्फुरत्वा। साद्वमन्तं सवति यश्चेवविविक्षणसमावेशरससमेकेनवर्धितो यतएवा
शान्तशपास्कन्दीरितः शोके येन यं यशाहृस्त्रिगिगाशायेशपश्च हृदयेष्ठापनवनवश्यो

उ॰ स्तो॰ टी॰ २

ततः प्रतिबालंमन्तेदपूर्वचमत्काररकारीश्वरविश्रान्तिपर्यवस्यति २८ ॥यस्मिन्समस्त
मिवाग्रमिदं जगद्विगलितं नो विस्तोमनमोमलः तदपि नास्ति भवत्प्रयोगापुरागोलक
वाटविघटनमस्त्वापि २९ प्रस्फुरन्ननन्यगमसमावेशा मत्स्कारस्य यद्युत्थानभूमिमवती
तीर्णोपि यमुक्तिः ३० यग्रमेदमयनाडीयनाडीपचेनजगद्विश्वंपरिसमाप्तश्चिवसमा
विष्टस्य दिनवास्योविश्वविभान्त्यथचमत्कारशेषतयास्तेर्णवपाहः मनमस्त्वावि
रतोचनामलोविद्याकलान्माविगलितः तथापि निःशेषशान्तापुष्पविश्वमयश
फलमहाविद्यायज्ञगतानन्दमयपरस्पुरकमारस्वनूपमस्ययद्धापुष्टहारपरशक्ति
पूतत्रागोलयुक्तकवाटविघटनमनिदृष्ट्वा पानिपुटविपाटनेममममनागपिनास्ति
प्रनेनप्रविगलितनिःशेषद्धेहादिमत्स्कारोपरांभूमिमेवापादयन्नेनप्रनति यदुक्तं
सर्वथात्वनलवालीनेत्यादिश्रीप्रत्यभिज्ञायाम सर्वोत्तीर्णः शिवोत्तेयापेविदितोविश्व
व्यते इतिश्रीपूर्वशास्त्रे ३१ ॥सततफुल्लभवन्मुखपंकजोदरविलोकनलालसचे
तसः किमपितत्कुरुनाथमनागपि स्फुरसियेनममाभिमुखस्थितिः ३२ म
तेफलेनितांविकासितन्मुखकमलेशोवीमुखामिहोव्यतेइतिस्थित्वान्तप्रश

क्रिपद्मेन्तमप्यद्भुदासमर्थ्यं तावकं परशुक्तिमामरस्मसमर्थ्यशाम्भवेत्रपेमसमविलो
कनमसमावेशास्तत्रलालसेमासितशयाभिलाषो वेनोयस्पनमसमेकिमपितदसम्भा
वमुग्राप्यप्रदर्शनेमनागिलहेतस्मामात्रेणक्रफयेनाभिमुखविस्मियतिः नक्रमेस ॥४॥
नदविभेदमत्तेरुत्वं तु किं मुत्रवमिहास्तिविभूतिरथापरि नदिहतावकदासजितनमि
किंफपाद्यमेतिमनः परिहृत्यनाम ४· समाविशास्फारितायास्तदहयमेविदोप
रेस्वविभूत्यादिवनकिंचिदस्तितमपापवमकीतिशायनात् नकिमितितावक
मुदासजनस्यतोनदविभेदमेविदेपरिहृत्यमनः फपाद्यमेतिप्रक्रानभूमिमेवया
वति ४· ॥हाणमपीहननाव कदासतोप्रतिभवेयमहे कलभाजनम् भवदभेद
मासवमादरादविभेदमेयमहं नत्वेन ४१ यदिभवदहयाननरमासवमहम
विभेदनासादयेयम् ननवदासताप्रतितामपिभाजनंनभवेयमानतत्वेनवस्व
पापिविनिनात् ४१ नकिलपशुपतिमतमंयजनस्त्ववपुर्मयदृष्टिमलोममः न
टापमर्विविदाश्रितवमलः किमेदमापरितिनश्रुणोषिमेश्वपमावज्ञानेभेददृष्टिमली
ममतानिवमतोविवृद्धनवपनेपश्यन्ति नथापितेमर्वविन्मवैज्ञाश्रितवमनोभक्ता

उ॰
स्तो॰
टी॰
२

18

त्वत्कृतेनैव स्वयमेवाविर्भूतात्मदर्शनदानेऽपि मे कस्मिन्नपि दिनमात्मनैतेन स्मरणेऽपि
दर्शनेनैतावत्कृतार्थितमिति मम प्राकृतिते भक्तिविवशचित्तस्याक्रन्दितं न मात्रेते श्रुणोषिति प्रो
च्यते २२ ॥ स्वविनाशकदाविदपीहितेवि षयेभ्यो मम यापि मयाशिंतम सतत
मेवभवत्सुपरीतत्वणामवतनसभोक्ष्मलेममदेहवत् २३ ईहितेचेष्टितेप्रयत्नेनार्जित
मप्याप्पर्थितेकोऽपि क्षितेकदाविदर्शमप्याविषयेभ्यो मम मितिनाशः स्वसीतिनिर्य
त्वणेकृत्याणाणाच्च प्रभुपरिवेयुत्थनति केवलं मम सत्वैवभवत्सुपरीतत्वणाम्न्वेतत्स्व
वप्नकाणानमसायतनमलमभीष्टं तदेव देहि प्रयच्छ २३ ॥ किंतयदेव शिवाध्वनि
नावकीकृतपदेऽस्मि महेशानवेष्टया शुभशनातदितानिवेत्तै देवमे किमपरोमेऽ
गये भवतः प्रभोः २४ शिवाध्वनिश्रेयःश्रुतशास्त्रलितिनिपरेश शाक्तेमार्गे कृतपदः प्रा
प्तविश्रान्तिः २४ ॥ यत्रसोमसमयेमति विवशोऽहुवनूमः प्रभृतिभिः सहस्रवैः कापि
सावित्नयते शिवरात्रिः स्वप्नभाप्तसप्तभासमतनूपा २५ साकापि तेऽकोऽनेराशिवरात्रिः
शिवसमावेशभूमिः समस्तमायीयप्रथापाः संहरणात्मा त्रिरिवरात्रिः कीदृशीष
प्रभाप्रसरेणाचित्प्रकाशात्मनेन भासमतश्शुतेन्द्रपेयसमात्मादृशी सर्वसूर्योपमोपव

प्रथमोङ्कुरः विश्वस्यास्याङ्कुरमाः प्रभृतिभिरयमनादिभिः महात्मसमयमेति प्रपश्या
म्यति यदि वा विश्वस्यास्यामाणप्रकाशः चन्द्रमः प्रभृतयः प्रमेयादयः ५५ प्रभु
पार्जितमहेत्रिशूले केषांचिदप्यममेश्वरसमतो नीरसेन तदखिलं भवदेकसंस्पर्शनान्य
न्तरमेनविहीनम् ५६ त्रैलोक्यराज्यमपि निर्मरीखिमसंस्पर्शरसेविनाविरसमतो ध
वतनाशहत्त्वायमाम् बन्धो भवदस्यानित्यमयमस्यैव क्रमः यदयं प्रथमानमेवमेता
मवर्णीयं प्रथतेतेन लेशतो पि ५७ प्राक्स्फुर्णमयमात्मबन्धो देहादिषु प्रमातृता भिमा
नमत्वदप्रथानुपत्त्यैवातिडम्बरकारिणाहङ्कारः क्रमः नववन्ध्यस्मि शक्तिः यस्मान्नम
तो प्रथमानमेव समाविशेष्यभान्तमेवविधीयं त्वमभाव्यनेशतो पिनश्यतेतबुध्याने
प्रायान्यमेवावलम्बते नरस्पृह्यः ५८ महत्तामसमेश्वराहरुज्यमानो पिनिश्चितिश्रास्मिभुज
केकरूपः बहिरन्तरपीदृशरूपमानः स्फुरसिहि स्वशरीरयवशप्रवत्तम् ५९ बा
हिरन्तश्च भुजाद्यवमो स्वापातभेदनैवप्रकाशमानत्वात् भुजमानोहृदीश्वमानस्य
नवमेश्वरदेवदेवमहत्तामयक्तिमतो भुजकेकरूपो हृदयस्वशरीरस्य समाविश्यमानस्य
स्यात्तदायमयप्रमात्रैकरूपस्मितरसिमस्मृत्वासितोतिशिवम् ६० सारमेहत्तनामनिव

उ॰
स्तो॰
टी॰
१९

19

तेष्वेकैको त्रिविभूतिः ४ तस्मात्पदमसमन्त्रकमामयमम्भोगमंगिनम् गलेपादिक
यानाख्यमासेवश्रमश्रेवणाय २ पादाम श्रिवपः समस्त्र कंमात्रसमभगः समावेश
मादः गलेपादिकाहठशक्तिमयानक्रमः स्ववेशमविनस्वरूपमोचितस्यात् २ भवत्प
दाम्बुजरजोराजिरंजितमूर्ध्वेनः प्रणामसमसात्व्यनन्तनः प्रमामहंसदा २ भवदी
येनपदाम्बुजरजसावुग्रहस्पृष्टेन शक्तिकमत्तपरागेणांजितमूर्ध्वेनः मोयिवा
मितालः प्रसहस्वेमथ्यन्तज्ञंमंत्राकृतः ततपवस्त्रहर्षवशादपारमर्पयन्तेरमसारव्वे
णायैतित्प्रवर्तितेनतेनगायविदेशमसायाप्रमान्तनाविभूतनेयेनतिस समावेश
विकसरतामाश्रास्ते २ तदेकनाथोभगवन्नियदेवाधियेमदा तदन्नेवसतिं
कोभवेयेस्वामथ्यावुधः २ इयदेवानाम्परमर्थ्येयेयतमेवैकोनाथोनाथ्यमानः स
मोभितश्चगीयोपपसमन्दतेवसतिमुष्णिकुनतात्स्वरूपसमाविशोमूकोपिस्वामस
थ्यावुधोपिविद्वानपिमाभूवं ३ अहोसयानियेमामिनहोस्तशिविलोचन अहो
मादेविस्तृणातेनेवनतेयसारदन् ४ प्रागपुनितसमाविश्तासाप्रास्तेसयानि
येश्रानतावो स्तश्चमकारपदपतितम्बारोक्तिवमाप्रेयन्तस्येयमितिप्राग्या

न् शारदन सुदेपरास्मशान् ४ नस्मादंपरमसंस्पर्शपरोमीलितलोचनः विद्यन्बेया
भवद्गकिमदिरामदद्गुणितः ५ तज्जुरूपानन्देनालमुदीक्षनकारणः विद्यन्बेयवि
स्वरूपोत्मनानाज्ञाद्वेविनमेयपविद्गुणिभावेतवीयकेहृकः भवतिमानाक्ततेयाभ
क्तिरामेवामेवमदिरामदः कादम्बरीवेमकारणेनतद्गुणितोमहाद्याप्तिलम्बितः
५ चित्तभूमक्तुवि विभोवसेयंक्रान्पियदमा निरन्तरनत्यतापमयोहृतिमेदारमा
चित्तमेवानन्दलेशनवानमनाश्रयनकटोरनादिभिभूमस्त तस्यसन्दन्त्यितंनाकस्मा
द्विदेवकप्रदायाभुविभूमिकायांवमेपम् पत्रमेतत्प्रापकोपेशीलितामहारसाम
मावेशानन्दमयीनिरन्तरोचनस्वतापोभवस्यरामशः प्रकृतेरूपपस्पालाटशीह
तिः स्थितिः ६ **॥यत्रदेवीसमेतस्त्वमामीसोपादा**ओगुणात् बहुरूपः स्थितस्तस्मिन्वस
त्यः स्यामहेपुरे ७ तस्मिन्नुरेवटीयपुरके विदात्मनिरूपेवास्तव्यः समाविशस्याम य
त्रग्रामेसोपानानगरपुयासमहद्रूपात्प्रतिभालदनणाद्भुद्राहास्तः श्रावणोगुणादिति
यविषयन्त्रणाद्वारादेव्यापपूर्णरूपामेमेनोनिकृष्टप्रमुदितोनसाजीवकलाकाविदि
स्यादिनीतावसामिबहुरूपोविषयात्मा प्रकारागानश्यरूपातोकिकेस्वरूपविद्यो

त्वन्निमग्नचेतः श्रोत्रं ब्रोढुं नेयं देविमम मकोपि इममामामम भोगाः सदास्त्न कीदृ कम
मर्वात्मदाश्रिवर्ण्यं त्वों भोगां तृमेव विमनादभिभवतितन्न ह्रीतेः विपदिन
मुणादन्यनागादिभगवन्मया आदाय वाम्न्तीकल्पभुंद्याभ्रूनेतेः समम हे भा
गवन्विमयस्त्वात्मन आमे माख्यन्मयार्जितैरागादिति हर्त्ते शाट्यविवर्जनयानिवे
दितं तथापि नेतिः श्रोत्र निवेदितं वेतितत्न रूपमुणायत्न गटहाणमव्यकाशास्मता
मपिच्छाप्रयममीपि क्रूरु आम्नतै क्रतीन्यपरस्थाकिमय्यशांन्तते व्यासान भक्तचेतः सा
मभिन्नत्र न्म्याममा वेशाद्यापिममये ममलभक्तानामपितन्मयतामाशुमेति ९२
अशेषभुवनाधिनाथनिपत्यत्र्मः स्वावोमनम् सापिरेदहाणदासेषुप्रमादोलाकमव
णम ९४ हे स्वामिन्नशेषभुवनाधिराजनिपत्यनम्रः परमानन्दघनदासेषु व्याख्यो
तनूपप्रमादतोकवमनेगढहाणप्रकाशकेवलपिच्छापय कीदृशं स्वावेनाम्पतेयत्र
तहानन्दव्याप्तिमयम अन्तर्भक्तिचमत्कारवैवश्यामीलितेक्षणः नमो महेशाय शिवा
येति पूजयत्स्यात्तृणान्यपि ९५ अन्तःस्फुरितहन्नायां भक्तिचमत्कारोन्मीलितेक्षणे
पतिमायत्न मह्यं चिद्रूपायायापिवायनमस्ते इतिकवान्तहणान्यपि पूजयतस्याः शिवतत्यापरामर्शे

उ॰ यम् ॥ अपि नवा भवञ्जवः स्वात्मोल्लासमयं जगत् प्रथयन्भक्तिरसाभोगैर्भवेयमपि
स्तो॰ वर्जितः ॥ १६ ॥ भवो भवज्ञावन्नैककान्त्येयेनानेव स्वात्मनः शिवरूपस्योल्लासमपवा
टी॰ स्वात्मनः शिवरूपस्योल्लासमपवर्गं कृत्वा यद्यपि तथापि ये जगद्द्विष्यं प्रथयन्भक्तिरसाभो
२१ गैः समावेशप्रबलत्व मत्काशैरविवियोजितः स्यामहमत्र निजभोगेषु योजयन्निर्विनायक
21 [illegible] त्वामन्त्रापि भवाकलकाविवत्साभिमानविनायकोऽभक्तवन्दनायेमेकार्थीदितिया
वक ॥ १६ ॥ आकारं वर्णयमप्येन नाथ न विद्यते नवनन्नाद्वितीयस्य श्रीकं यत्साक्षिद्वयं
त्या ॥ १७ ॥ सर्वतो निराकारं तनानामेव परिस्फुरणां [illegible] ॥ हृस्यते तत्स्पते यत्र रागद्वेषादिभ
क्तते पीयते भक्तिपीयूषं समनन्ताप्रभुयात्पदम् ॥ १८ ॥ तत्र नन्तनः शुद्धं भेदादेहादिप्रम
तृतादौ दुष्यन्ते भुज्यन्ते ग्रस्यन्ते रागद्वेषादीस्तेन न पुर्यष्टकप्रमातृतायाः ग्रुणि भावः ।
कः पीयते च मनिक्रियते भक्तिपीयूषं रसः समावेशानन्दप्रसरः सर्वं स्वचेहासन्
प्रधानभोजनपानक्रियामरहस्यां यामानिहालौकिकत्वेनोक्ता ॥ १९ ॥ अन्तर शुद्धा
मोदत्वाद्भिन्नाकृष्णमवामता [illegible] परमममनसियावनामप्रपतश्चोसतां ।
न्यः ॥ २० ॥ कान्तारागादिषु रागः [illegible] रागेतम् [illegible] कंविरोयरमिकंवा

पथहितममासेव्य हृदयम् ॥ हे प्रभो मे हृदयम् विरोधरसिके समावेशानन्दे बुभुक्षा
नत्तविषयोन्मुखं विहितं बोधविवेकिने कृतेन बुभुक्षानेरागादिरसिकतोत्सुका
नेरागादिरसिकतोत्सुक्यानवतनुक्रमेवास्ति ॥ विवशत्वे रागादसावास्थे विषयव्या
सौति वर्तमानोपि नत्विलासमदिरामदनस्योत्कत हृदयपवसाम ॥ योगादभू
भूमिकान्तानाति विषयेभ्यो व्यावर्त्य पतंयन्त्रिणां भावाणात्साहारत्वमवर्तमानः ते
त्विलासतत्स्फूर्तिरेवमदिरामदसेनननरलीकृतेनत्याजितमित भूमिकाप्रवृत्तिहीव
स्मवञ्चूर्णमानेनतिजवमत्कारहतिरेकेण ॥ उत्पवितदपि भूमिकाकान्तादावरोहण
प्रदयं यमस्मिनाहृगोवसाम ॥ अपि शुद्धेन प्रसंगतपतितन्द्रेणादर्शणोयताभाह ॥ वा
क्चित्मनोमतिबुद्धयाशरीरंचेष्टाश्चकरणं चिन्तानि सर्वेषु समवेतासु सुः सरोभव
तु भक्तिरसः ॥ मनोमतयः कल्पनाप्रधानाधियः करणानि चित्तस्य बुद्धिकर्मेन्द्रि
यकार्याः स्पर्शनश्रवणादिरूपं वेकत्वात्सर्वे प्रवृत्तीनां सर्वेषु समवेतावस्थासु सुः सरा
प्राटावेवस्फुरतु भक्तिरसः समावेशचमत्कारः ॥ शिवशिवशिवेति नामनि
तव निरवधि नाथ जपमाने स्मिन् आस्वादयत्नमेवं किमपि मदा ममपुनःक्ता

उ. स्तो. टी.

२२

म २३ जप्यमानेष्वकष्टमयत्नसाध्यान्वरतस्वयमाने अस्मिन्नितिसात्त्विकभावैकसात्त्विके

नेत्रे भूयो नाम ग्रहणं समावेशादेव शंभुनतिकमपीमलौकिकम् अत एव म

हत्त्वम् अपनेक्षेणैव नवानन्तप्रसादम् २३ ॥ **स्फुरदना**न्तचिदात्मकविश्वपोषिते

पोषितमसमस्तनिजगुणेषु अणिमादिगुणादिके प्रविवेचमहमेव तो चिन्ता २४

स्फुरदनन्तमरीचिभिश्चिदात्मके विश्वं प्रभुवने विश्वं विश्वाणि ध्यानेन चकोर

शोषितेनः समस्तानि रणीतः समस्तो निःशेषो नन्द्रोव मणरूपो महानन्ताद प्रमेयेन

न ध्यानगणिनामणुरचिन्मयीगणिकाप्रचषिवात्मकविग्रह ... कैचे

तमस्याभावात् अनेनाभिन्नशिववादनिरासश्चोक्तः मयाकर्मगोचितवचसमाव

शानेप्रमेरयं कीदृक् भवतः प्रभोरचिन्ता अदृय रूपतत्त्वज्ञेकस्तिशः २४ ॥ **स्ववश**

पिस्फुटभासिनि ... स्थितिकृते न किमप्युपयुज्यते इति मतिः स्वदृशाभ

वतात्वयि समभवद्ध्यानाज्ञजः भवेः २५ स्वविद्विनपायिनि ... विदात्मनि रू

पे स्फुटभासिनि प्रकाशने ... निस्थितिकृते न किमपि ध्यानजपादि

कमुपयुज्यते उक्तरूपतादेवेतेदृशी मम भवद्दृशा ... भवेत्तत्कुक्रिकमः

२२

तप्रमत्पीरिशीलनेनमुद्रस्पसटच्छामति निश्चलनिश्चयत्नपाथीपरिमतिशयेन
भवतान्वितपोदितममावेशीकर्त्यतः स्पामितियावत २५ किमोयेनाथकदाचत
चेतमिस्फुरतितद्भवदंघ्रिनलः स्पर्शाम् गलतियत्रममस्तामिदं स्थापामस्मिवि
स्मृमिदंदिशमेसदा २७ हेनाथभवदंघ्रिनलस्पर्शनस्फुतिस्पर्शमातनोकया
चिदवसेतंकिमस्पमामांयत्स्वचेतसिस्फुरतियत्रममस्तमिदं विश्वस्थापामस्मि
पस्मानत्स्मागरेगलतितत्मयीभवति नतथाविदामिदं वस्तमममस्त्यसदादिश
प्रपञ्चयथानित्यसमावेशानन्दजनपवभवानिदीतिशिवम् २८ स्वबलानिदेश
नाभियानेपञ्चमस्तोत्रे विवृतिः प्रहणमात्रमपीशानविप्रकृष्टस्तयामम नि
विडंतस्पमानस्पसदाभूयादृशः पदम् १ वृक्कानन्दपेहणमात्रविप्रयोगमात्र
जगत्येवप्राप्तिविडमनन्यर्थंनस्पमानस्यस्वयमेवमनापमनुभवतोनन्तविश्व
विवशस्पसदादृशोज्ञानस्पपदंभूयाः परिस्फुरेदित्यर्थः २ वियोगमात्रेसमा
प्रियस्पप्रभुणानया अविप्रकृष्टः सदैवमेजगतामपिवियोगितः ३ अविप्रकृष्टः समा
विष्टोजगतामपितानादिमसदाग्रवालेनविश्ववतापिवियोजितो विश्लेषिमः समा

वेशो च विश्वमस्मन्मयो वस्तुतो भवत्येव २ कायवाङ्मनसैर्यत्र यामि सर्वं त्वमेव तत् ३ ।
त्येष परमार्थोपि परिपूर्णोस्तु मे सदा ३ यत्र तत्र विश्वे यत्न भवतादिति चिदेकसार
नाम इत्येष परमार्थ इति यत्र यत्र तत्र पञ्चमस्य सर्वेषु शिवमयत्वं तत्र तत्र तात परि
पूर्णे इति समावेशेन समाक्रान्तः ३ निर्विकल्पो महानन्दपूर्णो यद्वद्भवांस्तथा
भवत्स्तुतिकरी भूयादनुरूपैव वाङ्मम ४ निर्विकल्पः शुद्धचिद्रूपः तथेति निर्वि
कल्पा महानन्दमयी च यत एवं भवत्स्तुतिकरी सम्पूर्णा तस्मादनुरूपा ४ भवदावेशतः प
श्यन्भावं भावं भवन्मयं विचरेयं निराकांक्षः प्रहर्षपरिपूरितः ५ भावं भावमिति
वीप्सया यावद्विश्वमालोक्य निराकांक्षत्वमेव शोभनस्वात्मको हेतुः प्रहर्षेत्यादिः प्रक
र्षेण महानन्दात्मना हर्षेण परिपूरितत्वादेव हि निराकांक्षो भवति ५ भगवन्भव
तः पूर्णं पश्येयमखिलं जगत् तावतैवास्मि सन्तुष्टस्ततो न परिखेदयेः ६ भवत
श्चिन्मयस्य सम्बन्धितया प्रादेशोपि विश्वस्य नः मां वेद्रूपमनतिक्रान्तत्वाविकल्प
स्वरूपस्य सम्बन्धि अखिलं जगत् पूर्णं पश्येयं भवतः पूर्णमिति तिलपाठे स्पष्टोर्थः सन्तो
षः परमानन्दमयी प्रीतिमत्तो नातः तेनो न परिखेदयेः हे भगवन् चिद्रूपस्यात्मनः पूर्णं

नगानत्मपपुष्पनिर्मादि १९ अमतोनावदन्यानि दैन्यानीह भवन्त्यमी तमेव प्रकटीभू
यात्र्यनेनैनैव लक्ष्यते २० अन्यानि दैन्यानि श्रीणिमादि प्राप्त्यां नाभवन्त्यमी सन्ततस्यमावे
शुद्धस्वमानन्त्रस्त्रपाणामनन्तवुन्नमेवाश्रिनो यानैरवि सहाप्तश्च कटीभूयाप्यनेनैनैव क
टाक्षितस्य मा विष्टः प्राप्नोतीयेनयन्तोलक्ष्यति ततोदन्यायूर्पीयत्यायेनैदैन्यानस्त्रसम्भा
वैरन्यनास्ति २१ मत्परे नास्ति तत्राविनापकोऽस्मि तदैक्यतः तेनैनत्त्वपः अन्यदेमाल
यादिभ्यांसिकांचिन २२ महेशितत्वरापिजगत्वदेवतान्नरमस्य त्वन्मालायागादितियेषु
स्तिलितान्योऽधिस्तमाह मत्तः परन्नावशास्ति तथापिनापकोऽस्मि यन्नस्मादैक्यता
पवेन्नवित्तमेरेनष्परमार्थतो नयः पूर्णाहं विमर्शान्त्मानिःशेषैहेतोभवतीति अन्यमाल
याक्त विशेषे पंचवाद्यकनोदिपूर्णमिकथयामि तत्स्फुरहार्दस्फुरद्याहेपणोश्चवातमाल
माकरणिपचवीपिन्त्रसमस्त्यार्थमार्थसर्गसंहारपारस्पराभिमस्यातेयपुनः पूर्णत्वदत्तेमाला
याप्रेक्यतोमहाश्रेनयाभेदमारेणेकत्वेनवत्तपोन्नतेविमर्शसारे भवतीत्यस्मालेये
वर्त्तीविलिखायेनपूर्णाव्यापितयामि २३ मत्तोवशेषपरमस्वतंत्रात्मास्पाप्रभो तेनाम
नः समनस्त्वामस्तेनामिमदसतयः २४ भावाभावोपरस्परंयोगिनो तेसमस्तः स्वस्य भाटे

उ॰ स्तो॰ टी॰ २५

माततत्त्वतीतमस्वात्वेदस्मोविलनतणंश्चिदानन्दस्वनीतपवसदसन्नयसन्नूपोम्भुसद्रूपो-
पिसदसद्रूपोपिविश्वात्मकत्वम् नतत्सद्रूपमेववाथसद्रूपमेववासद् सद्रूपमेववात
भयोत्तिमेववा तथाचश्रीभगवद्गीतासुधा नसत्तवासत्सदसन्नेवतदुभयोरन्तेतामस्तु
पकृस्यवित्तेयाहिसर्वस्थाविमयेतद्वुर्तामित्यनिर्वचनीयत्नैववविश्वात्मीतिविश्व
मयचिदानन्दघनमनुत्तरस्वरूपं सदसत्त्वेनेति श्लोकेन भावनीयमदसतोकोटिद्वया
वेलनस्वाप्यनुक्रमनेनतत्सर्वभवाभावोनेस्तवम् २॰ सद्सद्रूपविकिरयर्तोद्र्वकपसद्प्रका-
शवान यपितेसर्वभुवनव्यापकोपिनदृश्यसे २१ सद्सत्किरणैर्दीपकस्तेषामपि
नत्प्रकाशकत्वात शुद्धचिदेकरूपः प्रकाशोभूत्वाशाश्वस्त्येनवयस्यानमेवसर्वभुव-
नव्यापकोपितेमायायामूढैर्नदृश्यसेभासमानोपिनप्रत्यभिज्ञायसइतियावत् २१
नेहजगतिविद्रूपः किल वेद्योपिवेदकः विर्तिमिनेत्वेयेनापितेनसर्वोनमोभवान
नयोतिविनवादिमदाशिवावमानेजडुवेद्यमितिचाभिमतंविद्रूपोवेदकोव्यापकश्च
तस्तनतः सर्वोर्जमामीतिसमन्वयः २२ अलमाकेदितैर्दैन्यैः रिपटेवप्रभोः पुरः तोवेवि
वैभिपनाचस्थसुख्यामेवविटब्लपि २३ बुभ्रान्तदशापरवशः समावेशप्पत्तर्नेत्तावत्

तेन २ गलनविपत्यकलेकवलीसमुत्सनद्धादिनिर्गलता भगावन्वानन्दसम्म
नास्त्वमेव चिन्मयी मूर्तिः ३ विकल्पानामेदप्रथात्माकलेकता निर्गलनातिः
प्राकतासानन्द्रममचिन्मयी मूर्तिः प्रमातृता आनन्दसमस्तता समावेशानन्दो
ल्लसितास्त्व ३ रागादिमयभावाणुकलङ्कटिकमाङ्क भावनाम्बिकानैलेः
ग्राण्यायतसैमो प्रहर्षपत्तोयथाभवामि विगः ४ रागादिमयभवाणुकेमे
मारयोनकेलिहितमयीयः समनेमानन्दक्रियाभावैनैवाम्बिकामतनैलेः परमा
नन्दसौरमेतमयायतनपर्यन्तयशोभहर्षपत्तः प्रकर्षेणामादितनकाम्बितानकि
यमानेमयमानमनत्तः स्वभोतिमेलविक्रगानगतिमेवामि आणुलहितनस्थपतीमा
नामेनाम्यायितप्रहर्षपत्तः विनमस्थनीतिस्थिथपोमायातिः ५ तस्थगणभावनास्तन
समसानासादनैगण्यनमनाम चित्तमिदेतिः शोषितविषयविशाम्भगवामनावयिम
तस्थगणभावनास्थुकिविनेमैवास्तनसमानुकष्टआनन्दप्रसरस्तसामादेवसका
नैषगणवेदगण्डसमेदचितेनमतावोदकम निःशोषितःसमभावविषयविषामगवा
मनावेधहानाहलव्यमनमेस्कागणमवयिमयोदायेन ६ तदृक्तिनयनदीपि

उ॰ स्तो॰ टी॰ २५

निःसंस्पर्शीव सात्म्यसमुद्गलरम् । चेतो मम परिविंशे वज्रनामाहिकतमवह्निकाराणं ६
मम चेतो मम परितश्चिन्त्यालिङ्गितस्पर्शकालान्तलेनवड्रक्रितपवक्रेदीप्यन्तिसंस्पर्शेवशाद्
वज्रसमावेशात् स्पर्शकरास्ये गतन् । रागादिकालेन वज्रस्मि वह्निकारणं स्पर्शसमाशुकया स्पृ
लिगत्यमानस्य मतयस्थ्युं तु चेतजहातु ६ नास्मि न्यावेभवेत्समततत्मुपश्लोकयेयमत्ते
हीर्हृदयेपुरावितीवाश्रयेयमवादिः प्रतीतत्वेनैतास्मिन्नुप्तचेः पदेप्रपशाक्ति मार्गीतापुर
श्लोकैः स्तवीयमस्मकामास्यैयम् । हृयंसुतल्कुः वहिः प्रतीतत्वेलिप्सवाधि वातो
भिन्नाशनियावत्न १ भक्तिमदजनितविभ्रमवशान्न पश्येयमविकलैककरणैः शि
वमयमखिलं लोकं क्रियाश्च ज्ञानमयीः सकलाः ॥ २ भक्तिमदेन समावेशप्रहृष्टोल्ल
जनितो यो विभ्रमो लोकोत्तरो विलासस्तद्वशेन करणैश्चक्षुरादिभिरविकलैः
र्णैकरूपात्मकमस्य सर्वात्मनिवृत्यानेत्रादिभिरविकलैश्चक्षुरादिवशात्तु ज्ञानसमाविष्टप
वपुर्नाखिलं लोकं विश्वं लोकं शिवमयं क्रियाश्च ज्ञानमयीः कायव्यापृतीः सक
लाश्च ज्ञानमयीश्चिन्मयत्वेन पश्यामः पश्येयम् २ मामकमनोगृहीतत्वङ्
क्रिकलोपनानिमादिमत्ताम् । स्वनामबद्धमूलाममेनिवृत्तिं दृढीकृतताम् २

मामकेनमनमात्रहीनाप्रोक्षणानेनसीकृतानायेभक्तिरेवानिमद्रहतीयनान्तवेन
नागोचरनाक्षकलोयनाप्रती अथवज्ञागमभाषयाश्रीकुलेश्वरीरूपास्ता अप्रिम
रोनेवस्तनान्तनानाः स्थितानेवाभिवर्किमेनामहात्माप्राणानक्षरनयायप्रस्ता।
पणमहस्त्रडापत्रदामनोममेयहिपवनतनमेयनितुद्विष्टद्रोकरनोपमश्रितिनयतः।
प्रपचामेटस्ताराप्राणिमारयोभिषुक्ताः तथाहिविस्पष्टपवमर्वान्तभावस्नमक्षाट
णिमाप्राणकनान्नाहिमा भेटमयोगरवाभावाहुर्तमाविश्रान्तिस्थानननाम्यामि:
विश्ववैचित्र्ययहारणनप्राकाम्यम प्राप्तोऽनन्तानन्दोशितम सर्वंसहजमहावकाम
वस्माथिनेवमसमन:पद्मितमितिकृतशुल्लोसवायत्रटाभिषेतेननसनत्नोप्रशुणोवेना
नेरावोत्याग प्राप्तोतानिवटत्यातिस्त्यानोत्याद्युकेवीत्यातत्वमस्मागाद्यपवसुतेर
प्राप्तस्मिनेव्याप्तिमितिश्रिवम ९ विपुरविन्नयनामधेयेसम्भमस्तोत्रविवृतिः २
यः प्रमादनवाप्येवरसिक्ष्यनोपवनभक्तिरेवसापुर्णोयुक्तो नोपरम्य समस्तिवितोकदा
नाटश्रीवपुविश्रक्तिमेघातः २ मायाकालबद्धोपश्चात्पाविनोनेमेत्प्रमादत्व
स्पंतवोत्पता पूर्णनापानदेहाणगमाङ्गिवैतवाअस्याद्यतिमस्मतत्स्वभावस्मः

उ॰ स्तो॰ टी॰ २६

26

एवं हि विद्रूपमनयामत्स्वयमेव प्रसीदति भक्तिः प्रसीददीप्यत्वस्य स्तुतोपमाघ्रस्त्र
म ९ एवं स्वाहे भक्तेः पीरमितितमाह काशामारमाञ्चमोमोहात्मानं भगवोचौपीयुषौ उ
पगतवतीनौ भक्तिप्रसादेन परमौ समग्रगात्स्वलोनह णविविधे प्रमतिर्भक्त्यामात्रुश
पेणमेव ज्ञाताहं शाश्वत्सुधीतिप्रमानन्द चनैक सारे श्रूणामह पे यद्रिं विश्रान्तिम २
तत्त्वभुवनोपरि चवेणजनानां कोण्डे तत्पतिनतो ह्यधोसौतः सर्वकालमिह मेपरमस्व
तानयोगमहिमाटेविशे २ तत्त्वभुवनमनन्तत्वमिकनम ग जौ मिवतेतिश्लोकव्र
क्त्या यतनोऽवलेतितानन्दयस्य मम कोणौ लौकिकः पौवेशेषु मस्त्रानन्द प्रमा
९ः इतिजगति सर्वकालेषु कात्मवमसेवोपपदे केवल मुद्देश्यतम सम्भ्रान्तविश्वा
मपमात्मस्वातिपतिः योगमन्ते इमिकालाबभ्युपामहिमाप्रकर्षआदिपादात्वास
द्युटपरूपः फलम् २ लोकवद्वर्तमानविषयपुरुषानयवभगवन्मयितषः स्मरह
यात्वताम्लो केवलं तव शरीरतयैता लोकयेयमहमस्तविकल्पः ३ महार्थमुद्रा
मुद्रनमाकिः हे भगवन्मम लोकमपर्वाविषयपुरुषारिषुसकोनाबहतपवणास्त
षः स्मरह यात्वतास्त्व कितेतान्विषयानाह मस्तविकल्पानतिनिभेदप्रतिपत्तिः

संस्रवविदात्मनः शरीरनयाहन्तामात्मसात्कृतेन लोकयोगोपयोग्येयम् २ देहभूमि
गुप्तस्यामनसि प्राणात्मनि चभेदरूपेण संविदः प्रविष्टस्य तेनैव स्वात्मनाम
संभवस्फुटत्वरूपः ३ देहभूमिगुप्तत्रयसमाणाय वस्याहमनसि कल्पनामात्रप्रा
णात्मनि स्फुरद्रूपः ४ बोधिमयो ग्रासमयोमे संविदः प्रविष्टस्य नीलादिज्ञाने गुप्तेऽपि तिविधि
त्रेगुभेदरूपेण तेश्रुतिन गुसकः प्राणमन्तःस्थितो अभिहितेन प्रकाशभेदस्याप्यमती
तिरिक्तावतः तेनैवस्वात्मनि च मतस्तेन विज्ञानेन स्वात्मनामस्फुटरूपेण स्फुटत्वरूपः स्व
ग्राह्यग्राहकस्फुरत्ता ६ निजनिजेगुणदेहे गुप्तत्वे नाम अःकरणगुप्ते तेन लक्षितामम
[illegible] ७ [illegible]
नेयस्वरूपादिसंविदेह अहंसिता अलौकिकत्वेन निर्वाणि सामो हासाः [illegible]
रूपादि गुप्तविषयेषु [illegible] भेदस्य [illegible] आवेशस्तुतिः [illegible]
विश्वरूपकारितामेवाभूत सर्वत्रावबोधगुप्तिः [illegible]
विदात्मसमयान्तिविशेषः तद्युगपत् [illegible] भवदावेशावेशनभावयत्
[illegible] ८ भवदावेशावेशनमायी

उ॰ सि॰ टी॰ ५५

यद्गुणन्नहास्यालम्बु सुविमर्शनाम्नःस्वात्म प्रकाशयतेनाजितम् सङ्कुशी
नलेष्वायत भावयत्नस्यादर्पविविलाटेयाः प्रदार्थप्रदर्शनेमोल्लमेयरोशास्म
न्त्वान्यतोधवहोलोकिकाकेवान्योसम्पलानतैवर्तेयप्रतिवर्तेयप्रतिवद्धप
प १ विकसत्सवपूर्भवदात्मकेस्वमपयान्तजगन्तिसमागतम् व्रजनसवे
ष्मिंदक्षपवालीतेस्फूर्तिपथ्यागमेयग्रपाप्यानम् २ स्वविन्मयोभवदात्मकेव
पुःस्वरूपविकसत्सन्ततपवजगन्तिधरादिसदाशिवान्तानिसमागतानिभवतो
स्वस्पागपुनरुक्तानेमोपायात्नु सलस्वसवेक्षयवालातेभेदविस्मापितस्फूर्तिपथ्या
गमेयग्रपाप्यान्तस्फेतेयविषयतांव्रजन्ते २ समुदिताददर्पितादर्शनाववनातन
विलोकयपामर्तनसेरवः समस्थितेनयथाभवदक्षयाग्रथनद्योरदोपारिपूर्णा
ताम् ३ भवदक्षयाग्रथनेविदैक्यामप्यासैवहृदुङ्कुमनमेमाभप्रदर्शी व
दानस्पःपरिपूर्णाविदैक्यमासादात्कारोसमसपथ्याद्वैतनतथानादर्शपमानर
नदीप्रसरादे दुर्गन्ताववकमानंनेशैवीमुद्राभिसमाहितस्थितोप रशाक्तिरूपेतेन
पोविनोकोवलोकनसमनुग्रहः तस्यवाविलोकस्मरणपवपरामर्तनसंरवःप

रस्यरमीयः अपिसमृदियादितिसहृदृशांकिंसमावेशप्रकर्षमाशासे ८ अपिक
टाक्षनतावकसंगामाम्नतल्लाणःकांलेननतोपमा सकललोकस्यविभुणाम्
त्वोनभविताःसकुभयवक्तुनपवांकिम ९ तावकसंगमनलस्यमावेशएवाम्नता
कणाक्षुणांस्वयापीकाम्नावनेनतोपमाश्रमातेमेतसस्येणासकलेषुलोकि
केषुमविभुमवेडःत्वविवेकिनःइतिस्थिता हेयष्ठपिपराम्नताक्षुरितनात्वयोग
त्वोनभवतामिमसस्त्वेपवभविष्यामि कीदृशमयस्माद्दैन्याच्चुतपदेश्याण
देयहानमवभेदनपशुपत्विनस्थः ९ सततमेवभवच्चरणाम्बुजाकरवस्था
हिदेसवस्थमे उपरिमूलनतलादपिवानसञ्चपनमनजभक्तिस्त्वणालिका १०
ममहृदसवैतस्यभेदावेदेयाहानसमादानयामिलाः गुणानांनह्यशानतमे
वभवच्चणाम्बुजानांसाकारउम्मीर्तिस्थानेपराशक्तिध्यानचविचारिणः भा
क्तिवेवम्रणालिकाभिमाउर्जापनमञ्चभोगयाहर उपरीत्यादि प्रवेशमथ्य
विश्रान्तिभूमिमयःसंवादमयएवेतस्थः हृत्स्वात्मा ११ उपयान्तविभोसमस
वमोपिवितादिषयेहशःपदेव समदंशंनवितनमकशाम्तसारालि

ॐ॰ स्तो॰ टी॰ ४

२४

पं॰योतिस्फुरन्तम् ॥ २२ ॥ चित्तावितिषु पविकल्पकोदृशाः सदैसात्ताकायन्ते दृष्टी
नविकल्पनयोः विकल्पसंविकल्पयोः प्रकाशमात्रे नैवापरमार्थतमेवसात्म
त्वाशक्रयोर्येष्वान्तानिहेयोपादेयकलेकल्पनात्मिसमस्तान्वस्तूनियोकेवा
लंपश्यन्तः समन्तात्स्फुरन्तम् ॥ २१ ॥ परमेश्वरस्तेपुस्तेषु कञ्चुकशोणितामापलमत्वहृ
भवेयम् नपांगतभोस्त्वं गांभगप्रमानाटिकस्तदापियावत् ॥ २२ ॥ कञ्चुक
केशेषु नकेवलमहंगतभोस्त्वंक्रमपस्त्वं गतेगात्स्वस्तोपि समावेशापत्या
वेश्यजातोपिकः प्रकृष्टः समस्तादाहृष्टोपस्तान्तानामपिभवेयम् अपिकश
ह्यप्यामाश्रयः यद्गात्रं विश्वप्रतिदिनेपुविकल्पसृष्टिस्थितिसंहारक्रमेण
महाविश्वयाहरणेभवेविहृतिर्यामयाम् ॥ २२ ॥ भवदात्मनिविश्वस्मिन्नित्य
इवनैवापिवहिः प्रकाशयेत्ततः इतियदुक्तंनिश्चयोपि जिह्वादिदोनीस्फुट
मेवभामलाम ॥ २३ ॥ यादृशं स्वामकलान्तःकान्तानन्तात्मभवदात्मस्थितं
तथ्वितत्स्वयमेतन्नइवनैवनतत्त्वेन बाहिरितितन्तेत्समात्मरूपेहयाबाधयेनप्रकाशय
ते अपितुसहोवाहिः प्रकाशनेस्फुटः प्रकाशनाविरहमाह इतियदुक्तं स्तवाका

ष्ठे तु पीठे हृद्वैतनिर्मूलेन निश्चये नेणामसमीपे त्वदृष्टेन मामेवि नेतु समावेशेन भा-
विनो नाटूटा नो मि निबु ऋतो नेयस्फुट्टमेव भमतेनाप्रयतीभवानि निःशिवम् ॥ १३
ग्रैलोकिकोद्धलननामस्य छमस्तो श्रेविह्वतिः कदा नवरसार्द्रार्द्रसम्भोगा-
स्वादनोत्सुकम् प्रवर्त्तेत विहायान्यन्मम त्वत्स्पर्शने मनः । नवरसेण नूतनतम-
रिकृप्रसीष्णवल्याल्लुः स्मातिशयेस्मटृहतीयाथः समावेशात्मा सम्भोगस्तदा-
स्वादनेन सकेसोकण्ठम मम मनो त्वत्कलनमात्रात्ते विहायत्त्वत्स्पर्शने प्रवर्त्तेता-
त्त्वसमावेशमयो भवन् २ त्वदेकरक्तस्तिष्ठेयं स्फुटं पूजामात्रमहाधनः कदा सा-
क्षात्करिष्यामि भवन्तमयमुत्सुकः २ त्वय्येकतानतां विभूतिसुरक्षोतयवता-
स्यात्पूजामात्रं तत्र सर्वोविभवपर्यैवमहत्स्यासि नियतेयस्य समभीत्सवामितिसि-
स्यात्त्वणमात्रमपि व्यक्तानममहामानुत्सुकः सन्कदन्ताम्सात्कारिष्या-
मितिनोमि गाढानुरागवशतो निरपेक्षीभूतमानसोऽस्मि कदा पटपटि-
तिविघटिताखिलबन्धनमहाजनतन्त्रास्मिंस्पर्शयामि ३ निरपेक्षीभूतस्सर्वकामस्य
नस्यसमाविनस्यवणोहारमात्रमयसमतत्याविषः कदा तात्पर्यभामेषका

उ॰
स्तो॰
टी॰
२९
29

येनग्रामस्यामिकोऽहं कपटपाटितनिविडबद्धितानानिष्फोटितनिबद्धितानि ग्रविलास
मायायोयान्यं नेत्रान्यविद्यादिपाशमायस्यापटपाटितानान्याद्युक्त्याश्रुनः क्रान्त्वाटित
पाशालस्यायममौ शुकृतः ३ समं वितत्याहं दयाः पश्यन्तीः सर्वेदेवताः कदाना
थ वशीकृत्य भवेयं क्रियाभावितः ४ कम्मे वितत्यांसयकाशविमर्शात्मके हृदय
पद्मविधूतनमोऽश्र यथा मानाः सर्वो बाह्याः दिक्कादेवतागणाभिः शक्तिचक्रस्वभावाय
नोमानन्दस्फुरितश्चानुभावः पाशानामतः कदा भवेयं स्फुटः समावेशात्मनः प्रभावा
द्वशीकृत्यां तेषु क्षवशं यान्याद्युक्तायामितिभावः ४ कदा मे स्याद्विभो भूरिभक्त्यानन्दर
सोत्सवः यदालोकसुखानन्दी पृथङ्नामापि लप्स्यते ५ भूरिः प्रभूतः आनन्दो ज्ञाना
तिमस्वरूपणीयत्वात् देकव्यग्रतामात्मनश्चामाने पृथग्ग्रामेन्यनेन परमासरस्पृह
यति ५ इत्थं भवेयम् यदाहं शुभकारणमपहृत्यात्मानम् सहसाभिमतायकः
दाप्स्यामि जनेनेतालं ग्रयाम्यामि ६ ग्रेशावविभूसाम्यदत्तादीश्वरमर्यान्तयोगिनादभ
येसर्वेष्वप्रदत्वाइदाशंनिराकातत्वात्पूर्णेनिसमनाहिकारणमथ्यबाकारणानिनिमित्त
मेवजगद्रूपताग्रहणेभवस्यगोपनामारत्नादपहृतात्मानेयोऽहन्नीश्वरादिः पूर्णोप

सगोपपतमान्मानेभगवांस्तेनैवमथवगोपिनामैवतीहृष्टोस्माभिर्नेतनित्रभुमा
हमेतिशाम्भवावेशायुक्त्याकदाभेतामात्मक्रमनेलन्नायिष्यामि अथपदूतित्रयाना
तद्रूपगुणलीलाविशेषैविवेकतूपनैवंवप्रथयंतस्थः १ कदाकामोपिनेनाथना
ववह्लभनामियाम यथामोप्रति नक्रापिगुरूनेस्मान्मनापितम १ तववल्लभ
मितम्भ्रम्याहदमाह मसनावनन्यवल्लभोसितवतहमेलौकिकभक्तिप्रकर्षात्क
दाकामोपसामामा प्रसादेपावतोभ्रामोयया वल्लभनयामोप्रतिमदाभिमुखो
ननवनक्रापिपनापितगोपीजनमानेगुरूंस्मा [illegible] विशेषपतिश
त्तत्स्थः १ ततनेशाश्रीमनवल्लभवत्सजामपात्मना हृष्टानुमोदितमामाश्रावनः
मामाकदाविभो ६ सर्वेतन्मवःप्रमाशेतोयत्किंचिक्कवीताः सात्मदेवनाविशोन
मारभवत्सूजामपापमतेषामम्मद्विलासितमाततेनेनाहृष्टादवनुग्रहमहिमोकेतसाम्मय
सोभवानेनहेतुनानिवानुमोदितः श्रीविनोपाश्रमोभक्त्याननप्रसादेनाभा
वितोव्यामःकदासंततमननस्माहर्षोपोत्म्मस [illegible] नामितिकमलेण
सष्टीननस्वापमस्थःकदाशेषभानक्रमनमनोभवत्सजामपानहृष्टानुमोदतमेनाना।

उ॰ स्तो॰ टी॰ २॰

न्यग्भोगाप्ताविनःस्यामिति अत्रानुमोदनमितिभावेक्तः ३ अभयमाविर्भूयमानेम
त्समस्मवैविलिम्नाणमातानपपर्यंषित न्तानस्वपरमाभूमियोगास्वपरमादृशा॰
नाइक्रियाविभोकाद्दृश्णीमस्थानन्दंश्थिता २ सर्वेषाम्लेषुत्तानेमुक्तिहेतवेले
केषुकेषुसमावेशानलन्नैतैयवमावस्थापनात न्तद्रूपायानइक्रिमानस्वपरमा
भूयोगमेकत्वामिच्छन्ति वृत्नतोतेनवस्तमेत्यागमतवितन्स्पाविचिग्रसमावेश
स्मनोयोगास्वपरमाविनत्मभेदवैक्यापत्तिरूपादृशावयानइक्रिमन्नदोश्थिताम॰
माकेहिकटाक्षःलोकनतक्त्पस्यात ४ सदृसेवामायकटाक्षमाढमवश्वस्पदृषिवि
वशोहम न्तद्वारणवस्तिपानसर्वेषाम्प्रकटोपिध्यामि फ्रीरतिप्रेबभाविकाम
नामुष्यासमन्नाल्हालमसम्भोगायाप्योकत्व न्तथागाढमवश्यमप्युक्तानपरिहा॰
याच्थियपत्तेनात्मीकत्वलूतनपवदृशीविवशः प्रमानन्तरतिभेगेहेकदानद्वारणव
प्रतिपातेसमस्तसमस्तभवत्पशूर्णक्रितिर्पिसर्वेभ्यःप्रकटोपिध्यामि न्तत्वत
पानास्थितमसंपिप्राविनोपदेशुयुक्त्यान्तद्द्वारोपिध्यामि(?)प्रतिभावलापत्तावश्न्व
पूर्वेमन्त्रग्रहस्थावलोकनादिकपत्नमावेशमेकमापदेशनतन्तत्पासमसर्वोन्तुग्र

मे हसमर्थोस्म्यहं निर्णये: अनेन महात्मनस्तु कर्मविद्यमानं नानुनिहत्ताप तं स्तवयति
पाति: प्रसन्नश्चेद्भवतु दा लोकमण्डः कर्मा स्वयं प्रयोग्य शान्तं किंविन्मे मायायाच्छायायाभिले
भवेत् ॥ २ ॥ पाति: समन्तात्समस्तेभ्यो देवयज्ञेभ्यः प्रत्यदा लोकश्चिन्मकाशान्तमण्डः
कदा स्वायत्यायामायायाच्छायायाभिलमहत्यात्मानं कहरे समता किंविद्भवेत् नकिंचि
च्छिद्यते नच्छायाया श्रीहेतमायायाभिलर्धसर्वकल्पान्तमाह मायायाच्छायायायाभिलेकल्प
श्रेन किंविदितिमयायोज्यम आत्ममातृकानां: शेषमण्डलानि द्वीपेलकः कदा
भवेयं भगवंस्त्वद्गणनायकः ॥ ७ आत्ममातृकानां निविदेकप्रमोपनानिति:
श्रोषाणिमहोदधिवाटिहित्वनानि मण्डलानि भुवनानि येनम निविष्टवक्रो हि।
नोपस्त्वद्गणनायकः प्रथाने कदा स्याम ॥ ८ नाथ लोकाभिमानानामस्तु
वेतनिरत्यन्तम महाभिमानः कहिंस्यात् इति समशुरितः ॥ ९ सर्वशास्त्रिसम्पादयि
तास्मि सहतास्मि तथापि यत: श्रोतयत्ना वानोस्मि इति नानाविधानरूढहेयता
भिमानानां तमेव विद्रूपानि बन्धनेकारणमस्तु वैतनिनिमित्तेकतम स्वान्तर्वेषणं
वैतयावत् बन्धमोहितेवमस्तु कल्पानं ब्रह्मादीनां स्तुतानि हितं वाणाचिन्त्या
दिकमविन्तकेवलं तमेवतत्य तत्त्वाभिमानमस्तु कापपरस्य तथैवेतथा कर्हि

उं॰ कदानु विक्षुब्धा नपवस्महाभिमानो विषात्माहिरातनन्द्यन्तः शिवपुत्रास्मीतिर
शैं॰ द्धान्नाहावंशभो भक्तिरसे नूनमुनि नोद्यामः स्यात् भक्तिरसशीतिन इति वदतो या
टी॰ माभ्या यदस्मादितस्महाभिमानस्मापिस्माविणस्मादस्मय अभ्युदितं यदाम
३१ भावप्रवोधितः १३ अशेषविषयाशून्यश्चिस्मामेषस्यापितः शाश्वतो यत्र
शीतांशुन्नु क्षेशाशा यभूर्गकदा १४ शीतो ज्विक्रमनो युग्मस्याप्नतशाशो यो विक्ष
स्माको हमशिवधि विषयाण्माविशवाति भुरायोयश्री भक्तिलेसे स्मिलकेन तस्मा
मेषणाहचिवष्वन्वेन स्याम्यन्तः कामार्थः स्पष्टः १५ भक्त्यामवस्मन्द्वाया
स्नात्सुनाभोगमस्पष्टः कदापारगामि ध्यामिभविध्यामिकदाकती १६ भक्त्या
मेवनमेवारमेनसमन्द्रास्मीनायातस्नुनाभोगमस्यन्त समावेशाविश्रान्तिश्री
नस्याः पारेप्रान्तकोटिं कदा गामिध्यामि अनपवकदाकताथैः स्याम् १७ आ
नन्दवाध्यपूरस्खलितः परिभ्रान्तगहदाकन्दः हामेलास्मितवदनेस्तसस्य
पूरमेकदास्याम् १८ चिरवुक्रानानतेनसमावेशदशामेवाकोहातिआनन्द
वाध्यपूरेणोन्नः समाहर्षविशविसरदस्कसनन्तमास्खलितेभ्यानमतिहतः पार
भ्रान्तो हि अत्रयत्नागृहटोमस्फुत्तरमकनेरामहानादोपस्महामेनविकसेनोल्ला

३१

उ॰ स्तो॰ टी॰ ३२ स्याप्नोति शिवम् ॥ इति श्रीमानेत्यवितन्त्रनामपोषदशमस्तोत्रविकलिः ॥ ९ ॥ श्री
भगवानेशोऽकरणं नमः ॥ ओं नमो ... विमवपूर्वतेनगदेयम्भूरिदम माहेश्वरा
ख्यलोकानामिन्तेषा समभावयत् ॥ १ ॥ माहेश्वरविशेषश्वरस्वरूपसमाविष्टाश्च लो
काम दमयानोत्तमादीनां समस्तनिःशेषतत्त्वनमोऽ... नयेवतत्त्वमस्मीता
सभावासिद्धमेवनघनत्वमेवकोटितो जगति प्रभुः एकादशविधा पमाहतः
तेकथञ्जनवदेवव्रतामीतिस्थितत्राबुद्धाकानेश्वरेषां लोकानाम भुवनमाढ्य
कामिन्यते ॥ १ ॥ येसदेवानुगाणां भवत्पादानुगामिनः यत्रतत्रगतेभोगाल्लेक
चित्रुपभुञ्जते ॥ २ ॥ अनुरागाणां मनसाध्यानमात्रविसर्जिता लयत्रभेदितमवीव
स्थाधिष्ठिताः कोविन्यमानन्दमयाभोगानुपभुञ्जते ॥ २ ॥ भल्लाकाललोकायत्र
भवाक्लनयकृतोऽरुनः नवचेतरभोगाणाकालक्षमोऽर्पवतावकी ॥ ३ ॥ कालान्त
कारसैतन्महाकालः संचायमाणाः सर्वकर्मकालग्रामितप्रभोमातङ्गनः
मृतेस्मृतानेवभवन्तीमध्यः इतरभोगाशाभदर्पशावादिपदलसौम्यहाका
नकाविन भेदस्यग्रस्वतालसौरव्हयप्रकाशमम्पत ॥ ३ ॥ तत्तमात्रसवो
नापिविभूर्येनामिलभाये अस्य भक्त्या स्यात्पादानदेवव्रमस्मर्दः कालोऽप्युक्तदा

चितेन स्पृश्यते ॥ येन भक्तेन ज्ञानमार्गेण समावेशासन्नेन हेतुनाभिनिवेशलभ्ये शु
द्धानन्दप्राप्तिभावात्प्राप्तिरानन्देन स्पृश्यते ॥ अकालकालितत्वाच्चिदानन्दस्वरूपानुप्रवेशा
नेतत्स्पर्शीक्रियते ॥ उत्तरकालेवतत्त्वस्पर्शकोऽनेनाशाव्यते ॥ विभुः स्वामी व्यापकश्च
आनन्दरसाभिषेकेन चन्द्रमागलितो भुवि स्पृश्यत्वात्तेन स्पृष्टः संहारतेजसः का
लः ॥ वलियाम्लानोपावनेनार्थैस्तेन स्पृष्टो अलौकिकस्पृष्टत्वात्परमहारस्य
मेकलम्बेन तेन तत्वभुवि अग्नीषोमात्मकमध्यशक्तिमार्गेणानन्दरसाभिषि
क्तः स्पन्दात्स्वाटकादितत्त्वानुसारगलितेनाद्वैतत्वभावपन्नश्चन्द्रः सोऽवगलितो मा
नः क्रमेण राशिसहितैर्नैवविलीनस्य तथातेनैवसंहारभेदग्रासीनेरणः कारण
परमात्मनः स्फुलिङ्गोपमः सएव प्रकाशात्मा सोपद्रवान्देः स्पृश्यः स्पृष्टः स्वयंप्रकाश
णोविलीनोत्राद्वितत्त्वः स्वयंप्रकाशमाहितोपरामशक्तिर्भूमिः अग्रेश्च क्रिनुक्ष्याय्येनेत्यायव
लियामः अग्निव भविष्यश्चन्द्रमाः स्वकीयआनन्दरसाविलम्बो गलितः स्पृष्टः स्व
यैश्चतत्वसमस्तात्मनास्तेजसः कारणः स्पृष्टः स्फारितः यदागमः ॥ ज्ञानशक्तिश्च
मोरुपात्तप्रमादिन्वयविग्रहात् तपते चन्द्ररूपेण क्रियाशक्तिः परमेश्वरी इति ॥

प्र. त्रि. वि. २२

33

अस्मैपतदर्थं च नु स्वयं लाभनायतत्वयत्ततो यैतेनैतत्सम्बोलियामः अथैवमहा-
वह्निमयो मायीयदेहादिप्रमातृतामसमर्पयामः कोऽहमायकस्यो सामान्यम्
अस्मितो पन्नाद्यगोचरस्यातो किंकस्य महात्मयैकलक्षणम् अस्माया यागाभित्ता
नाय अस्मायतितादर्थं च तत्र्यां तेनैव हृष्टोऽस्मि भगवद्रूपेणा तापोत्तरयस्यात कथं
चिद्यस्य वाहर्षः केऽपितेन तन्मयीचितः २ अस्मा रसहितेन वस्तुचेतस्यावोविलपा-
त्रितिशगक्रमस्य मावेशस्य स्वरूपाभवन्ते हृष्टायोनि स्वास्यानन्तमयोभवतितेनैवक्र-
पितभेदो पामापरेणाभितेन हृष्टः कथंचिदिति अकिंचिच्चिन्तकस्यैतिशुगमभव
समावेशक्रमेणवायस्य कोऽपि हर्षो न तत्र भेदापापरेणाहृस्येन कोऽपीति विद्व
न्तन्मयीचितः प्रतिभिन्नानः येषांस्य पतोऽस्मि विभूयैलैवोहदयं तत्र वर्ण क्रम
तस्य रानैस्तवाह्याभ्यन्तरीकृते प्रसन्नोऽस्मीति प्राग्यत अतएव हृदयं
प्रकाशविमर्शात्मकं रूपं लब्धमात्मीकृतं ये स्तेस्वस्वरावदीयात्स्य कोऽपि
रूपादीकस्य विस्फारयदेहाद्येप तस्याबाह्यं विस्त्रिमिदं पुनरभ्यन्तरीकृतेस्व
ति तत्स्मरणीकस्येति श्रीत्रिशिकोक्तेनतार्थं हृष्टामसंविदन्तोंदस्यविभेदेनचा

भासमाने विश्वं चिन्मये भैरवे धाम्नि इति यावत् अत्र प्रमाणेन शक्त्या लौकिके व्यवहारे :
प्रायत्न नेहनैनिर्विकल्पे विश्वमसमहापतमोहितेन शिवः पुनरेतन्मात्रमेकोऽविभासे
लक्षणः समस्तमितिसमानत्वाभेदमयीं दर्शनं विनिर्गमयतनत स्थितियनेवोऽलेन
प्रमेयनामकत्वमिदं लोयनं बाह्यभेदस्याधिकमीलक्षणं तानपृथक्त्वेनेयत्रा अत्र
भवत्समादेनोविनामसैवनास्तियत नत्रभणं कथ्यायेतोनत्वेनोसमस्थितेः येषां
बोधसंसारबोधभासकाद्येनानतृणंकथ्यादृष्टयित्रात्मकप्रमक्रयत्रदृष्टेनतत्व
रूपविनानोपपद्यते तेषां विविधत्वत्रकारणप्रज्ञानेनवृद्धिमत्यभावविनासैवना
लोकमादिश्रुतेस्तेनरूपलितया यानकल्पमास्ते बाह्यान्तरालगाया लोके वलं
येनांसस्थितिः लोकिवेनस्थानमविभोक्कि मन्यद्रूपयेज्ज्यते बाह्यास्तरीप्रमातृत्वा
येत्यानतेन्द्रियसंयोगविषयोगादध अतरागद्यापेक्षकामनाकल्पनादयोऽपि
तेरागाः स्वादिश्रान्तपरापिनस्तेः केवलेऽहितत्वद्विषयेवेनांसियादिसमस्थितिः स
मावेशोकारणताश्वानकिमन्त्यरूपयुज्यते प्राप्तवेद्यवप्राप्तताम अन्तेभ्रमन्तिभा
गवन्तात्मस्वेवान्तर्द्वासस्थिताः अन्तेभ्रमन्तिभगावन्तात्मस्ववान्तर्संस्थिताः प्रा

उ॰ स्तो॰ टी॰ २४

येऽत्रतैर्नगात्मजनञ्चात्मवादिनः संश्वरिणञ्च आत्मनिनिजैएववशेऽपेऽभ्रमतिविषा
येष्वलिनतस्मराणादिपरसराणयोन्तोऽभुञ्जतेतितिष्ठेऽस्यन्तास्वनस्वात्मभावात्त्ल
पृपत्तः अन्येशेतिकेचिद्वापञ्चमाऽआत्मन्येनविच्छ्रूपेनतापरतक्कावटापेश्रोत
मांस्यनाः परमानन्दैकघनाः सन्तोभ्रमन्तिविहृयन्ति अपेनापिभवद्रूकिमया
मनवेलाकच्च नामीशान्तस्मामाचास्मायान्तिमअत्तिनन्तवः तद्रूक्तिस्वपृशाकम
मावेशानन्तरसमपेनापिवमकृत्यापिश्चनकलाकच्चवनामितिविन्त्यूपेनामता
गाप्यप्रतिश्रभितायजनत्तवोजनम्पाेटभाजोपितस्मामाचास्मात्राटेति तेनदाकाय
चेयापाटेत्कार्तिमयानिपारासिद्धिभाजोभवान्तिश्चपिशाहेन माग्रथहेनचविस्म
योधमाते तथात्मागामे कदाविद्रक्तियोगेनवर्णमत्तपक्र्मामेसमारेणनुरटः
हृयोति विश्वमनजगतः पतितित्रकम अमकृहभिरोपिश्रोतत्रमारेमिहित
म परपेशाटमक्ष्नत्वबद्रकेणेविद्ययापङ्केचोरं आमित्रनाेणजनतुर्विकिश्च
मयतोश्चविश्रङ्क्ति भ्रनावयनववीभीतेनात्रिजगतोयथा विभक्षोत्मान
मेवतेकतेत्मावयमर्णोलम त्रिजगतामितिग्रायत विभक्षीतियायांसिपाेष

यस्मिन्वै आत्मानं स्वरूपं च यस्मात्तमित्यग्रायमाशयः । यथा तया विश्वमन्त
र्भेदेन भिन्नानां विदेहाद्यभिमानग्रहणेन वस्तुतस्तन्मया अपि च यं ख्यातिके
वलाः । एवं यावत्सर्वभिन्नमेव विश्वं नानात्वेन स्वतो ऽलमसंयंते नैव यथा र्गलीयाः पि
हणीयाश्च यतो व्यवस्थाः । यतो नन्त्वाद्यन्तमध्येषु दृशः पिञ्जरादात्मनि स्थितेषु स्पर्शे
भेद्यत्वं येन स्वरूपं प्रकाशितं तदा सितं न विश्रम्य मानस्वरूपो दीपवत्तानादि स्वप्नजगदा
भाति दृश्येष्वनुगतेनेव तत्त्वेन स्वरूपस्याभिसाते स्पर्शोरसे गाढसमावेशस्पर्शे प्र
सरेन च बन्धपाशच्छेदकारि ते तेषु दृशः । वा पाश्रापिस्थानि स्वरूपेणमिति ।
स्वात्मभवपदे व्यवस्थितानां यावन्नि सह्यानाम् । हे देव कीटादि सर्वभाग्येश्वा
णकीटब्रह्मादि विश्वं नितान्तमाव ‥ ख्यानि भेदमयतत्त्वान्त नाम्ना पि ससं
प्रणवारणां ब्रह्मानन्दधाम सोऽहं तत्त्वास्त्वमिति यतोऽहं स्वात्मनि तदेवमयतामवाप्य
मिदं सा एव मनो ऽयमित्याद्यभिमाना वृत्तिश्च ग्राहिणां तदीयेनात्मना अस्ता
नि सर्वे नेमं वशीकर्तुं न पाश्च मतिविस्मये सर्वं यथा ब्रह्मनानात्वस्य
गतः प्रथा । अप्यसंगतो विश्वं समस्तं यथा विदेशकालाकारानां ऐक्यं कारि

उ॰ लिः टी॰ २५

35

ञ्जादिनास्वरूपेणप्रकाशमानस्यापृथग्भूतस्यानादिविद्यमानस्यापिचिन्म
यस्यवैशेषिकोत्सत्वेनसर्वावभासकं तयातिसर्वथापिप्रत्यग्भूतस्यात्मनेवैधर्म्यस्यभ
यत्वेयोऽयम् अन्यत्वगतानां स्फटिकस्येवगुणानांलेशोपमात्रोपि नसम्भवतीतिचेन्न
नाःकामादयोपिचित्तस्यैवयथा यदिनाथाऽगुणानांश्चात्माभिमानो न भवेत् ततः केनहे
तुनामनिकृन्तेदेकात्मतयाख्यातं गुणवृत्त्यादिपरम्परानालेशोपमात्रोपिजडा
त्मनांगुणानामात्मनोवितानात्मतः स्फटिकस्य अन्यथानकश्चिदपिकामादयःप्रद
ष्टान्तः यथाकर्पासनालोपिपवेऽपिलेशात्पवनेनवायुनेत्याहिहेतुनाः सन्तोनुत्पत्ति
नर्मासाविलसन्ति तथाऽऽत्मगतेनस्वेच्छेहेनाथयदिभक्तेषुगुणाभ्रूतनमायाशक्ति
ष्टेनआत्माभिमानोनभवेत्तदाजगन्नदेकात्मनतयाच्चदर्भेदेनपाश्वयासा
केनहेतुनादीयते नकेनापि विनिवर्तेत भक्तानांविश्वस्यसदेकत्वेनवस्फुरणं
न गुणानांहिस्पन्दनलिङ्गानाम्पुनरस्यानां पाकेनानुक्रमम् वस्तुस्सलिम्महेश
मः प्रबलोपगतानामपि नकेवलपापावकाशशेषंभूतायपरमेश्वर नेपीतिका॥
लकामसविश्वगामनकाध्यानकेवलं सामान्यगनशहीनाभक्तिमतःस्फुरणपिशाह :

मह्रीयोभवतिलौकिकमाहात्म्यग्रन्थाद्यलंयद्विनाशमुपगतान्स्रोपि येनवा
श्रीकण्ठाद्यवताररवाद्युष्मः सम्बन्धिनानिग्रहद्वारकात्मनानुग्रहात्मनाक्री
डाकेयाणिनमस्योनपाठितिताः महाप्रकाशवपुषिविमृष्टेभवतिस्थितेस
र्वेतपोधातकस्मात्तमोस्मिममहाम्भोरुहम् व्युत्क्रान्तेवेदपारगान्महाव्रात्राकारभ्युमिम
लभमानस्योक्तिः यतः कानिविदग्धमविशोकदर्शासीत्स्यमातिव्युत्क्रान्त
महाप्राणकालपरागिराप्रपागांगिमर्वोग्रस्थाप्रशृष्टिन्देशाः पूर्णाचितिः पूर्ण
मेदायज्ञाममयपूर्णिवतामेस्वापरागपेस्मृत्क्रान्तिमान्तिवपूर्वायाणोंसमेपाजि
नानिषानात्याइत्यत्लवतिनासौस्मानसेर्वोऽष्टेनोऽहंग्रकिम्बपूर्णातामन्तव्योविम
ष्टेयातिविश्वप्रकाशमये तमसिप्रसरामीतिव्युत्क्रान्तवशीभवामीति ग्रवि
भागोभवानेवमन्त्रमूर्त्तमसन्तसमम् तथापिमत्तत्धर्माणामहमेवकोमामदे
इयमस्मत्कवदवाक्किः भवानेवेतिमन्तव्यांकिंचित ग्रस्तमात्वन्तद्वेनमन्स्य
माणाहानादानादिप्रियमानाम ग्रहमितिव्युत्क्रान्तेदेहाद्यभिमानमयोन
नविद्रूपः पकम्पवेतिप्राग्याप्त महेश्वरोतियस्मात्सिन्नामकोवाग्पिभूषणम

उ० प्रणमो कस्तुशिरसिस्पष्टैकः प्रभावितः नामकं यद्वत्तिनः पटलितन्मद्दे
स्तो० पूर्वब्रह्मादिविश्वेश्वर प्रभो इति यस्य वाचो विभूषणमस्तितथाशिरसि
टी० प्रणमाकः पारमभावमहतनामिमत्तानेव यस्मात्तस्मात्पवेकः प्रभोवितेद्विती
१९ यः प्रभो महेश्वरेति तः सम्बद्धः प्रथवायप्रणमोकितः समाविष्टाभक्तिपूर्णा
36 नामगावटभेटस्पर्शोत्रामेनोमकत्तन्यभावितः प्रबोधतः सदसद्भवाने
वयनतेनाम्यामतः हरमेनेव भगवत्स्तथापि सिद्धिः कथनमे भावाभाव
रूपविश्वेनाम वपतस्तोनमायाप्रयामञ्जनपापजालविनाशमेनेवनिर्दिष्टा
दित्तिनकथनं तथापि सिद्धि स्तत्रतात्काराः सदोदितेनानकस्मात्तस्मि शि
वदामः शिवैकात्मा किं यन्नामात् येन्त्रावम नखोमि देवमुख्यानामा
पियनाम्नः नामवैः यत्तप वशिवादामसन्तवप व समाविष्टताः शिवैकात्मा
कियन्नाविनामात् येन परमानन्दमयो भवत्येव तत्र श्रीयतोदेवमुख्याना
मैमस्तन्मुर्णियाः मपि ब्रह्मादीनां हृदयादिस्थानानामिन्द्रियदेवता
नां चामन्ताः सर्वेषु प्रमेयप्रपत्यासमयस्फुजेदहृदयप्रकाशानन्दप्रसरैस्तर्पितः प

तिपूर्णो योऽस्मिन्न तपशुवर्गोऽयं: हृत्वाभ्येतन्नगालस्य: प्राणिनोऽपि नविय
रः ग्रसमेनैमहावह्निः सर्वं स्थावरजङ्गमम् ह्यवाभ्येतल्लनवालेयेत्समानो
स्थितः प्राणिनामवैषापितविग्रहः पित्रूपः उभानाद्याहरणद्वाश्यस
नेनमोऽपिसर्वेषाणामहावह्निस्सर्वरूपवस्थावरजङ्गममनोमितम् श्रेनतसर्व
ग्रसमास्तजठरादिस्थानेनविश्वमहकपकपवपमेश्वरः परमार्थसाक्षिति
शिवम् अवष्टभ्य गच्छेत्पुरमलोऽप्येवविहरति: १ जगदिदमथवा सुहृदो
बन्धुजनो वा न भवति मम किमेवामथापि मम न किंचित् तद्धितत्वेनाविन्मये
कल्पताम् यदा: पुनः प्रकाशमयत्वादत्रसर्वं वेवमेवतदा सम्मापरोक्षति
नेक्रः कोऽस्तु न किंचिज्जगदपि स्वरूपमेवेति यावत् स्वामिन्महेश्वरा सेसा
ताम्रवैजगत्समेवेति वस्त्वेवासिद्धिमतितित्यान्ध्वात्मापि च्चैव महेश्वरा॥
तिश्रायत माला दिश्युयदृष्टानामापृष्टानेनेतिवसर्वेपारमार्थिकामेव
नात् नत्र मेवमवभ्यितेपतलिमिद्धिमेवितित्यायाञ्चासायाञ्चेवतमेवप्रक
टीभूयात्स्मनेनैवतज्जपतश्रतिस्प्यसानपुकैवमर्थः होतिकेमला - कम

उ॰ लौ॰ टी॰ ३७

लाऽऽइति यस्माद्येन हेतुना योग्याज्ञाशाब्दो वाक्यैर्नैष्ठ्यो जनस्यादिपावनाय नना
यः । त्रिभुवनाधिपतित्वमपीह यत्तृणमिव प्रतिभाति भवज्जुषः । किमि
व तस्य फलं शुभकर्मणो भवति नाथ भवत्स्मरणादृते ॥ भवज्जुषः समावे
शयुक्तानिति प्रतियोगोपगमः । इह त्वत्स्मितत्वेन समयेषु त्रिभुवनाधिपतित्वं भु
वेः स्वामित्वमपि तृणमिव प्रतिभाति तस्य तथा प्रतिभानलक्षणस्य शुभक
र्मणो भवत्स्मरणादृते भवत्स्मरणं विना किं फलं न किंचिदन्यदस्तीति । का
मस्तीति यावत् । शाम्भवोऽयं भवप्रमत्तत्यः येनैनैव भवतो स्मितिविभिन्नो किं चा
नापि जगतां प्रभवस्तु तादृश्यपि च ... तत्स्वतो द्भुतकर्म स्वयं पदेति ततः तव स्तुतिव
त्यः । ततो भिन्नो किंच नापि नास्ति सर्वस्य प्रकाशैकरूपत्वात् जगतां प्रभ
वोऽपि ब्रह्मादयो नैव ... ह्यायेतहे तन्नातोऽद्भुतेषु विश्वसर्गसंहारादिषु
पि कर्मस्वभवत्स्वतिबन्धः स्तोत्रादिभेदाभावात् तमेव स्वस्वभावात्प्रत्यस
ति रूपतया भासौ ... ग्राह्यार्थाः । तस्य योऽस्मि भवद्दर्शनाविष्टः सर्वदा हे म
निच्छा ... भावयतापि विमोहयत ... ततस्थाः किमिव ...

७

पवेयेत्तपरमार्थतः सततेरुत्तयिरता मेश्यौदेवपरमार्थमयापवातो हेशि।
शिमयेपत्वशेवरमवेमन्नापापहाशिरुत्थाजुरुयथाश्रावमत्वोतत्रूप
णिमादिकोविभवत्रूपमित्ततमणाकात्रकालितः श्रस्पपटमायमाशा
यः। यश्चस्मादपाणिमादिविभूतिपुत्राश्रीपसत्तिपमोणापव यथोक्तस
म्यत्रदेमेः क्रमकोलोश्रीमत्मदा शिवपटोपिगलोग्रकालोभेसोकूटश्र।
कूरेरेपानिभगाभूमिरिति श्रनासालत्तमराणविदानत्वनमहयानिमा
मावज्रह पेनाविभूतिमस्त्रहापत्तेनेनस्राजवेकेलेपामपसिनाथकदावि।
टर्पोहितेपतिमसेपनभूतावलोति विशामिवभातिममस्तभोगजातमिनपा।
दिवक्माहतमेव पामेभाशवेशश्चाकशावशिवक्लालाहमालापर श्री।
मत्तुग्रकपालतोक्तेनमद्गीमविश्वलाग्रुपम कारणपमुत्तिपेविलाकत्वा।
नाशोलोग्रशक्त्यात्मकश्रीकालाशुविनामयाश्चभभरानापत्वांसिहिपप
म उग्राणिभोपषाणानिश्रपोषव्रह्मादिमेत्वत्यौतिकपालानतलाकूनेपस
उग्राविश्वमेहत्वाः शक्तयश्रात्मायमप अशुभभरानभेटोहासान पापरस।

उ. स्त. टी. ३९ हृयानन्दमात्रम् तत्किं नाथ भवेद्यत्र भगवान्त्रिमोहनतामस्तु ते भर्वः स्याकि
मृतम्पचेतनचेतनाशर्मास्ति यथोक्तः श्रीकेलाभिश्रवरानन्तमहाशकैः सदा
संश्रितः संसारोऽत्र निरालम्बनिर्विषयः श्रियाणामहं केवलम् तदेतत्तत्स्वभूतस्म
वमस्वनादिभावः सत्ता चेतनवतः सकलादेमैत्र महेश्वरानन्तस्य श्राघा
स्तोत्रि प्रहृतिर्भेतानाभिश्चरातिनिस्थग्रामसेव प्रमात्सैनिययास्सकनसूपशामि
त्वेभगवतपद संहेति तत्त्वकदाचिद्विविनयविशुस्तेत्थु कालेसमावे
शार्त्तमार्तान अहं केवलमिष्यायमभिप्रायः सायीपदे देहासिमा
त्वतावेत्रलितान्तसंभेमिदं तत्त्वपमेवोच्यते देहाद्यहन्तैवस्तलतीयावे
स्तलतीयावर्तते यद्युष्मत्त्ववप्रयेदोऽतन्तमाः पीडाजनास्त्पेपतवाहृग
सामतावहृमताश्चहादेवाभ्याः नखापिसन्दृशामिसन्ततसुखाका
तीर्थिविस्थात्रवेभोगामहादयुतनटेत्रिकमलध्यानानामृगाणीवातवे श्रयेति
ससोतेङततमाश्रमस्याः तेणमासताभास्त्रेनेतिषु निवित्तैलोकिकाकिं
वहृमतोविश्वमाभिलषितः सन्ततमहृयानन्दरूपं सदावमाकांक्षितीति
ने

३९

ते: विश्वस्यापि वैचित्र्यमवभासनशीलाय जीवानवेजोविलायामस्मद्दयामि
कीदृशाय भोगापवर्गादप्युत्तमदिव्यकमलभ्रानायश्रयाय परमानन्दैवमका
रयुक्तत्वमतोविपश्चिन्महितत्वप्रधानाय सुकृतपर्वस्पृहणीयतमहेनायश्र
एवमाविनाशनपटोत्र्येयानिवेश्वजेटेकुः विकायतनमस्पजन्ममरणमलस्म
मेसामपते ॥३॥ इत्थं स्वप्रयामनोत्राविषयास्वादप्रदानं तत्तत्वाजीवं त्रैवसमस्मि
वेहरणव्रतनाः सिद्धीश्वरदेवाणार्कः मनोनेविदानन्दरसेनवोविमाणामृतणादा
नेविमस्ताशास्वादेदद्दतियासामनंतेमस्यवलाः सिद्धीर्भवंति सायकत् ॥ नीवनेवे
ष्ठितदेहमानेणिविजीवदशावस्थायामेवसमाविष्टाव स्वदवीणत्र३ ॥ तिन
यिविदात्मनिविश्वात्मभेतरात्रुः ॥ नमो मोहमहाध्वान्तध्वंसनानन्यकर्मणे
सर्वप्रकाशातिशयप्रकाशायेन्दुमौलये ॥ मोहमहाध्वान्तस्य मायात्म
संध्वंसनेनन्यकर्मस्पष्टोपि सूर्यः सर्वाक्तनमोशोषस्य सर्वप्रकाशानानिशैतयलं
भ्राभृतः प्रकाशस्याप्यपश्चातेस्य ध्वान्तध्वंसप्रकाशनव्यापारो विद्यानुगुणमभिधा
नामिन्मालस्मणार्यतिष्ठाशास्म ॥४॥ अधोन्नतकर्ता विश्वमितनाममन्यकादशेनारे

विहितिः सहकारिणं किं विदिष्यते भवतो न प्रतिबध्यके दृष्टे भवतैव हि
सर्वं सांस्यते कथमप्यापितथापि वैरूप्ये भवतो दृष्टिर्वस्तकाशे समतः
पारिणामिकादिके सहकारिणं किं विद्याप्यते बध्यके किं विदोषि यस्मा
त्सहकार्यपेक्षा भवन्तं तेयं वस्तुभेदतथापि कथमप्यापतिरियति बुद्ध्याने
नैरूप्येन प्रकाशसे स्माकं भिन्नार्थः भवत इतिकर्माणि षष्ठी प्रोपभाव
।स्पष्टप्रोत्थितु यश्चादेवाद्यकबोधमप्यतः प्रभवत्वमपि स्वतः स्मरणोपरि
पृष्ठेव समपाद्धि विश्वकम भवेऽस्मत्प्रियेभेदत्वेभ्य श्रामत्वश्वप्रकाश
मास्मेव प्रभुं तिस्मयतितः समस्तामस्पश्यम कथमपाद्धि विश्वके नित्यः
त्वारोपभेदैकता कथं तत्राभ्यः कथमपि विवते दर्शनपथं श्रयेते ग्रः कृता
पिप्रकलि सहत्वाके न बोधितः तयोः क्रियायाः क्रियायास्पलतनलत्वमेदर
वितनः पदार्थाद्यात्मक स्व सहवदस्मत्तरै विकिरण श्रावितनः पदार्थौ
तथ्यमलौकिकेन प्रकारेण क्रियायां क्रियायाविततत्वे वप्रश्यायां भेदमिसा
त्वांविदूपतयापाम्यांनायां ज्ञानानामकप्रमाद स्मत्तो कारः याज्ञूरपोमितके

नापि प्रकृतिमहत्तत्त्वानि मितिविकल्पितवतोऽस्मात् चित्तमात्रे स्थितो विवेकेन प्रका
शितानन्तत्वभाजो नापि लोके तेषां लोकधर्माणि सम्भावनामात्रम् सा
साक्षात्तद्भवद्रूपप्रस्फुरणमात्रमननपि स्थिताः । अन्योन्यलितत्स्येषां ममतो विवयान्ति
यथा स्फुरति प्रसृतमानसस्य उन्मूलिताः । अपुनरुत्थानेन विभिन्ना स्फटि
कस्यादि स्वरूपैः सन्तः स्वच्छाभासानन्त्याणि विवहन्ति । अनेन नाकोलमयाः
परतन्त्राणीव नन्दानमन्यानेवैकधर्माणि मायया न कालत्रयेऽभवेत्त । नादि
देभवदीयदर्शनेन न वनि स्वेन न वकथ्यानेनमथ्या । सदैवैकदैशिकाः प्र
ति । योगिन्यापकदेशप्रकाशनेदेतिहासपिपवं प्रकाशापियदीति
स्टानीभितमादिकाव्यप्रमाकाविकालत्रयो । कालकलितकालत् ना
दितिमामान्यामिदामितिमनुव्यद्रूपेणानेनदीपवन्निवेकछतेनामयानिसं
निस्यानिस्यानि स्वतः पाः । प्रमयः । श्रेतियोगिनास्वदीनकमामाका
शितिन्द्रूपोद्भवहारान्तन्त्ये । नाहलोकनमथकैवेनमाशोगामाहिप्रेय
नीमदास्तमे । योहिशेषमभिमन्यमानंतनन्तयाम्हदनमवेनायते २१

उं स्रोंः ह्रीं धा ५१

यत्नीतिनिनत्वपरिमितफलोनन्तुत्वीपुभिमतात्यमाजलाः क्षामायान स्मा
ह्रीयस्त्वयामटेनपरमानन्दनामसृष्टाविश्रान्तनसमाविष्टः स्वामिनस्थ
ग्रवेनश्रागयान निर्विकल्पमवदीयदर्शनप्राप्तिफलमनन्तसामहात्म
नाम उत्तमान्निविमलानिहेलयाविष्टतानित्वद्वचोमित्रस्फुटम क
वलितविकल्पनदीयमाहात्म्यकारणाभ्रंविकमितमनन्तमोभक्तिभाजा
म विमलानीतिजगदुद्धरणात्वमार्गोहेलामात्रेणचोतनानिवाकथा
नित्वस्फुटकतासमुल्लसन्तियदागमः दर्शनातस्पर्शनाद्वापिवितता
द्भवसागरात तारयिष्यतितिवेदान्तः ज्ञात्मकाश्रमतिष्ठताश्रति भगवन्मा
वदीयपादयोर्नित्वमनन्यपवनितभाः भवभूमिषुतासुतासस्मा
मवैयमनगोतक्रियःपादयोर्नानक्रियापाशात्मयामेयपवनिवमनुतप
वाहनासनासतिविततासभवभूमिषुनिर्भयमनुनियतिनवेष्टितः
सर्वदाशाससाग्रयत्नज्ञानपरःप्रणाम भवदीयमेगलहादयाप्तिलोनागा
तिनाचेषणः ज्ञातिमात्रमस्वपयोगातः पौनस्माविवेदयमिक्षुणा श्रेष्ठे

सोहंहाटकेश्मयन् नमस्तिनःसमन्तालीनःस्निग्धःसविष्णुयाविबोधे
पदानांटनताकालिभाम्भेवपम् कीदृक गलिताःशान्तावृपवासेषा
भिलाषवानिविकारापशमण्याकोवपमनादृकपमोनिमायेभरशमप्र
नम्रानन्दसमस्तापयोगेनासाटेनवपीनन्वक्षः पमटस्मादिवष्णा
संकल्पक्लिनः नम्रापवषुपउटेनसविषमनेनबोधितम पमस्तेना
देःटस्मादिवेनेननिनेसेकभक्तियोगेनसंकल्पनिविकल्पमायव
शुद्धेकवागवजेपमात्रसमन्वालिगवोपाटादितसकल नरकपातमि
लीटहाटश्पालः अविनमितिस्मवस्माग्राथितापोतिसृतिवम भगाव
नपगानपोनिपाणिनवप्रासेकरमनेवितमा हृदभस्तकलोपशाखिनेश्च
मन्त्रामिमिवपमाभिकम किमभिनोषुंसकलोपशायिनमवेगता
मनपवसुपलभमन्त्रोमवेनमापिवपम गाढनदेकात्मसमनुभवेप
म कीदृशेवेनसादिनरामतिशपेनपकेसेवनन्समावेशभक्तोनतुकं
चिदपिफलेनमोभिनाषेपम नेनामेनविशुष्मणानशायुक्तश्लोकार्थेव

उ॰ यदीत्सवेनेति निर्बीजभक्तिरसका चयानियत्नेन सर्वे हेयमेवनेनदेवतत्त्वस्म
स्तो॰ यं स्वसम्पादयमिति यमेयमात्मसंग्रहः यत्किंचिद्वैतकाप्रतिभितताविनाहे
टी॰ यंतदेवतत्त्वमयतत्त्वसम्पत्तानेतसम्यगुपादेयं स्वात्मसंग्रहः निमस्वदात्ये
५२ सवतम भवतो नत्वंखचारिभावजातेषु भुवनमुखेतयेवपूजितेनतत्त्व भ
52 वतो बहिर्यताभावमायाकच्यमोणानभवेत्त्वमयोनेवा भवतो नत्व
चारितदैक्याभ्यावेयज्ञावजातेनत्तत्त्वखेतन्येवपूजितेनतत्त्व भवतो
बहिरथभावमायाकच्यमोणानभवेत्त्वमयोनेवा भवतोनत्वंचारि
तदैक्यत्तेयज्ञावजातेनतत्त्वखेतन्यापाथान्यैनेवपूर्तिनिशजितेन
भवति नयत्तेनभवतत्त्वप्रकाशात्मनो बहिर्यताकाशात्मनो बहिरा
त्मभावः अभावमयोमितभवति कुतः पुनरभ्यवोतमर्वेषयविषयका
शात्मनेवमत्वाहृत्यथाविविचितान मायाशाह्रोनिशापाक्तिपर अभा
वोपबुद्धमानोवायानेवेत्वादिहिपत्तभिवायानिर्णीतमेव अनेनमे
टवादिनामतिनात्तुः प्रतिभिविता निःशाहनिर्विकल्पवतिर्बोधतः

त्क। गमिश्रहेतत्रपवतितो भस्याहलाणमविकतोतजामि यदिको मान्ता
कतोपिमेत्रमान्नावतोहलो किमिति मेमत्तस्याश्वसत्त्वस्यामपममयमि
तियोजपम पक्वेमविदमस्नाञ्चुधो यामस्ततप्रस्ततयामृद्दावभो प्रा
वनान्नपरममदमानयेस्वोतिनेववपुगाम्भुपापटम पक्वेमविदहृयहः
शः मेवाम्रतमपपम्मातत्रममस्वान्यतोश्रञ्छाविश्ववप्रोतिविम्बनेतमा।
याणतत्नयामततत्रमविङ्कुदेतप्रकृतपाकृतेयत्मावनेमवेतत्राश्रवणा।
ततमाणामेववपुःमेञ्ज्ञाविनोभिमतेमद्गुणपरमेतिशाचेतामदमेकात्म
तामानयकटापृष्टेप्पेमत्नोवमाम्भुपात ब्रह्ममिश्रमेतावकण्डलोका
द्ववदीयस्पतिपतिमारतोमे ब्राएमात्रकमेवविश्ववनिश्चवटतोयेनभवे
यमविना ने विश्ववानिष्टमितियद्यमममायोरविद्मातिततमवेयावकण्ड।
लोकेश्वीकृतताशेषानिभेरमहमितियदेतन्नटायेमवेप्रतिपतीतोमस्मा
न्यिमाम्भवकोष्ठम्रपेततो।एउमात्रेकेमहागमटकणवटत्यमपिकिंवि
महेत्त्रोटताम्भुपायिष्टतोयेनवरितेननमेहृघ्ग्रामीकारकमेणतवावि

ताभवामिशुणुभावकमितिशुतिस्वरहपालनयोक्तिः ननपूर्वाहन्तायाभा
गः समभवन्ति अतिपाशमितशुणमहतेनभावशुतिलाणपशपन् तामेवावि
शवरूपोनजनाथेसाशुणशेपम नेनामिलिखेकेवित तामेवतिनसमुप्रका
शमानकेननरूपवात विश्वरूपामितिशुद्देशाणि ब्रह्माणउनिस्थितमाश्रुणे
माधितिनिशुणामेमसरूपतयाव भवदेगागतेनमेवकमावः मनः पर्य
शतीशमर्थमर्थम प्रकतमितिरिति नोतथाम्नायामेवशुणपाशपूर्वोनेपरेवत
मेवातियपामामितेक्षितमर्थमनः पर्यशतीशमर्थमर्थम प्रकतलातिमिति
नोतथाम्नायामेवशुणुतितेभागावदेगातेविलमपनेनभानमतपवशमम
लाघितमर्थाकिमितिनपर्यटतितयाऊरूयथेवपर्यटनीमर्थः एवम
समतप्रकतावितिः काविदिशुणाब्याज्ञातामावात ममनपरेवविद्धता
सरूपालिपामागाशुणापिशुपेन अतेनैतदाहमनाक्षिपयथामुविपर्यटा
समहेशुणाथामाणपवमहासामिति शतशः किलेतनवानुभावाइ
नवन्तेयमेनेववतभावय अपिहायकेवेशपावतनः पायपशयानिभवा

उ. स्तो. टी. ५५ दृष्टुः सदाप्य हलेनजीवतिहानिकाचेष्टापिवल्लभकानुभवान्तस
मुत्कादनुभवनव्यापारभवदृष्टुलदीयविस्मृतमस्मैनेवचवत्याका
रेणमीलनतदशायामपिसदाप्रयोग्नैः प्रायुपायत्मसमावेशात्मिये
शतश्शः सहृस्यमध्याकोपिविरलाश्चलौकिककश्चपथैः नसामसतिहृदे
नयानभवतिनिष्टिसुखमेयसदाशुभमक्षयतत्त्वगावेनेवमाचयेन श्रतोसि
भवदात्मकाभुविपथानयासवानिष्पतोनिशमवाप्तितदमलोष्टि
भूजोत्सवः सवैषामलनंतोप्रत्युभितपादेनपरमार्थतः शिवभक्तिमय
नमः द्वितीयेनव्यापारांशंभगवत्कालनमूर्नपश्चात्तथ्यनिगमलक्ष्मकाच
स्वाविनेनकेत्तविरपनयमागितस्वत्वमौच्यवेनप्रमादायस्य भवदो
गाभीरमावितेन्प्रतिभासस्यगुदेनमेवृतः नदृष्टुष्टिनिशङ्किरपत
लक्ष्वदत्वोव्यसनेचनिर्विरामस गाभीरभावितेत्युक्ति श्रमुखेभा
टोत्थेनेतभासमानेष्वपिगाभीकन्तरहस्याक्षेपुवाकेयपुनावकेषुसमसु
ः प्रवेप्रति भावननवोलविनेप्रज्ञामस्मगाविपर्यस्तनेनोद्धेत श्रतो

ण्यनन्तां नादित्र लौकिके नि विरामे कलाभवदवोपोध्यमनन्तदेव व्य
वहारपदे दिमर्वैदाप्रतिभा निश्चं कलापपद्यमाम् भवतेभवपदेवापा
ध्यानन्तत्वपपदादामि ध्वनोगताः पदोश्च कलाबाध्यवहारोपभव
नोक्षित्वमपस्यन्तथावपदेवोगकल्पोभेदेनक्षितन्तलस्यामोप्रतिभानम
मप्रतिभामन्तोनपुनस्त्वन्यपमांविदितास्तनपवस्त्वबोदिहेनन्ताद्या
णीयत्वगताः मनोसिद्धामेनम्यवन्तत्रपवत्तमहमस्मगोचरेषु प्रमन्तो
पाविलोलपवपुष्पस्यपवर्णावन्ताः मदाभवेयम यत्रनचेतिहेपादिवे
षयेषु प्रमन्तोपिग्रहणप्रहृतोपाविलोलोलम्पटः पुष्पस्यपरिवर्णन
दर्यांनत्रवन्ताःपवक्रमनपवमदाम्याम पवशाहोभिनक्रमः भगा
वन्मवदिक्षु येवदामनन्तवदामोक्षिपान्तनाशक्तिः कथमेतत्तथा
पिवक्रांविमवैतन्तवपश्यामि नजानाविश्वमेतत भवदिक्षु येवेतिपवका
देनाशक्तिपातमनन्तत्रताम्राह नयायोति पवमापिहासमन्तवोव
नौवमत्तनरेपशाक्तिमागेम पवशेनमकानावस्थाविनेदहाद्यं ॥

उं. लीं. हें. ५५

45

मात्ररूपःज्ञानेति कदाचिद्युक्तानेन प्रकल्पितेनाहं यामि सर्वम
कालेप्रतितिष्ठामवेत्ते स्वरूपे शुद्धरूपात्केनो कथ्यते तेषामहो किंतन्व
स्थितेस्याः किं स्मापनेवाफालितमवेतन सम्यग्ज्ञात्वा काभक्तिमे लोके
परिहताः सत्यस्य स्वरूपादिति विषये विषयमासाद्य किंतदिति तेनेवानु
भाव्य नवकेषु पाको किंतत्स्थापनमिति प्रश्नाभिमसमाध्याय भावा
भावनया मत्समवस्थानेन मेभव मध्याना किंचित्पश्यत्वना किंचिद्भवतो
नाथा योभावप्रतिभिन्नोपलेनेसम तत्स्वरूपेन भावविद्यमानाभान्तो
यद्भूता किंचिद्भेदस्वभावेतत् तत्स्वरूपेणाक्रियानाकिंचिदन्त यत्र किंचिन्नोप
न्ना किंचित्पश्यत्व किंचित्सापि किंचिदेव सर्वथाभवतत्तावताभवान्त
वेनाभवति तत्र स्फुटितः लोकेनोचिदर्पणेति परकिंचिदेवानुपादेयतया
कथ्यते तत्समनकिंचित अपिनसर्वभेदमयनकिंचिद्रवनुप्रदपादे
यतयाभिमतेकिंचिदिति भजनेतेनन्नम किंचिदेवस्मामान्यसानुभ
वैकमालिकेवस्तत्सर्वथापत्त यज्ञालोकेकिंचिच्छिन्नतेस्वंपयतंदर्पेन

[illegible]

उं
मी
टी
५६

46

स्फुरत्तैकमात्रमात्रमेवैकघनपरमेश्वरस्य स्वात्मविमर्शमात्रेण स्फुरत्सर्वमेवास्य
स्वमहिम्नैव तत्तत्स्थितिरूपतया प्रकाशमानस्य प्रथमं रूपमस्य प्रमातृतया प्रथमान
यद्विश्वं प्रमेयं रूपं प्रकाशरूपभित्तिलग्नमेव तत्र स्थितं यत्तत्प्रकाशते अनन्तरं
तिरस्कारेण प्रमातृरूपतया प्रथनं कालिकाख्यमिदं तामसं प्राणरूपं सर्वसृष्ट्या
सर्वेषां स्वात्मरूपमस्य प्रकाशस्य प्रथमं भवति क्रमः प्रतितत्त्वं नामरूपेण
विमर्शमयत्वं स्पन्दनकालिकाभवनमात्मनि नित्यं प्रथते इति स्वभा
वेनाप्रथमानं तदिदं संस्काररूपतया तिरोभावमुपैति तदेव पुनः स्वात्मप्रकाशात्
स्वरूपमेव न प्रतिपद्यमानानि भवन्ति स्वात्मपरिच्छेदेन स्वस्वभावतः
तदेव हि स्वसंविन्मयं सर्वं सर्वात्मनि तस्मिन् प्रकाशे स्फुरद्रूपं तदेव
मयस्वाभाविकमिति नाम ताद्रूप्येण विश्वं शिवतामेति विश्वरूपतया स्वस्वरूपं
नित्यमेव नित्योदितं स्वसंवेदनैकप्रमेयं विमर्शरूपं स्वात्मप्रकाशमेव यत्प्रका
शात्मकाशरूपमेव तत्प्रकाशनमहं प्रकाशस्वरूप देशकालादिके
प्रकाशमाने नाम रूपमेव समस्तं केवलं प्रपञ्चे तत्र परमशिवं विश्वरूप

नैचिदात्मात्मना: स्वरूपेणिरूप्यते विनाशित्वंतिरुष्कं वाचोऽसमर्थोऽर्थेषा-
मेव स्यात्तेन तस्य तिरोहितेनाशितानां नोचनित्यप्रहतेनावकः स्थितिस्तत्र भूमि-
लाभः अर्थानेकत्वमस्वेच्छयात्र तम् एवमुक्ते च अन्यादित्वेन विद्रूपता
स्यादिति बहुमानेनेव स्याद्विषयमताद्वेष्यनेति ननु जीवदादिभूमयोऽभि-
मानमयत्वात् किमिति बोधेनेत्यात्मना कालत्वरूपे वा स्थितस्याभिमानात्
लौकिकचमत्कारा शुष्कताद्युक्तापवेति चेत् तन्निरभिमानतायेन कदा-
चिदित्य एवमाह अहमेव बहुरूपवान्वितोऽस्मि स्वभगोऽस्मि कोऽपरः
मत्तोऽन्यो न ग्राह्यो निशुम्भने मानितास्तदनुरागिणः परम् तदनुरागिणस्त-
त्समावेशेन प्राप्तस्वैकात्म्यपरामिति तस्यैव तत्त्वस्मादेतोऽपीश्वरः सर्वेषाम्
तत्रोह अहमेव बहुरूपवान्वितात्मना प्रकाशेनाभ्यन्तरूपेणापुरुषः प्राणस्थ
कृतदर्शितोऽप्रतानेनातायस्थमोऽस्मि स्वभगः परमानन्दरसोल्लासेनेन सवा
स्यस्वरूपोऽस्मि न किं बहुना मत्तः कोऽपरोऽन्यो न कश्चित् सर्वे विचिदा
नन्दात्मनाविश्वस्यात्मसाक्षात्कारात् इतोऽहमोऽस्मानितास्याभिमानतयेशाभेदे

यतेऽग्रमथापुनर्वै यायमि मनतामेको वदती यविकल्पितापमलेनेव व
मोपानपटतृष्णाभतेः स्मार्त्ते निकेस्थितिः ज्ञानसंतुविकल्पातोवैषु ख्यातो द्वा
दिशं भिगाशत नटतु गागिस्पयतप्रेव मानितातापिप्रभतेततनः देवदेवभवदा
दूयमनताख्यातिमेहरसालयनतना नयथास्थितपदार्थमेविदामाकरु
षवणाणीवेनोविनम हेदेवदेवअशेषाधिपते भवदहयामनताख्यातेमना
देकानतापथायाः संहाणेनन वयं जन्मययातयायथास्थितानाविदेका
मन्नोपदार्था नो माविदामो मनमौ चमौ चिंतेकरुतं ज्ञातृहः पूर्वश्लोकापेलया
हेतो कीदृशपमार्वचो यडविततो करोमीति भगवद्भक्तिमममावयत्नाह य
यतेनटन दृशपततनः स्पृष्टपतेचयमेषुवाः स्वयम यज्ञस्नानमहोत्सवः
ममेसर्वदास्तुभवतो नु भावतः शृङ्गारसहितेनवस्त्रवेतमेवावविलयलिः
तिस्थितयाप्यायपते नटतदृशपतेममावेशात्यकाशते ततोपिस्पृशपतेगा
द्धगाढमाश्लेषेणकीकियते स्वयमिवनकृष्णारकरुणा दिव्यारमयेणसर्वे
मावुपविनेनविस्मयनवशमानन्याकाश्वशेषे मयावेतिसृजनमहोत्सवे म

होत्मवशाहेनान्यत्वमुपादेयतावस्थवदन्तात्मन ल्लटाससत्यायमोदतिभे
ल्लोध्वनति अनुभावतितिसमानुभवतत्वदीपानुभावकव्यापनात एतदे
वस्त्रावमानेआह यद्यथास्थितपदार्थदर्शनेशुभ्रमदेवेनमहात्मवद्धयः१
ग्गमेमतद्दितमतरेतराश्रयेभक्तिशालिषुस्सटाविनयस्मृते यथास्थितानेवि
दात्मनापदार्थानादर्शनेतानेविनानसदृक्ष्यशूक्ष्मामहात्मवः तेचाविनान
यथास्थितवस्तुतानमितीदृक्ष्यामितेरेतराश्रयेभक्तिशालिषुस्सटाविस्मा
स्मृते नवेवासोभयमत्रुणापत्मकाशनात स्फरद्रूपायपुरःसरमेतदाशे
मायरआह ततोदिन्द्रियमुखेनसन्नतेशुभ्रदेवेनरमायनीत्सवम सर्वभाव
वशकेशुशेनेश्चापवन्नोभिभवेमुन्मदः सर्वभावव्यवच्छेदकानिपानपाशा
णिनेशुवत्सादिमावेनमहार्थदृष्टिविटेक्यास्तेनशीतेशुपतेश्वतदाहृ१
णक्रमेण तथैवाहद्रूपेशुभ्रमत्सनारिसायुनपानमास्मन्नात्तिवचक्रेत सा
दैपिनामभेवृयमतत्वार्थयेप्रभुमेवार्थ्यते अनन्वेषमाऽजमहभासिनस्त्रा
प्रकाशमाविनाविनयस्मृते यञ्चनाथभवतः१रोप्येतितत्त्वमेकंरुसदानेवाधि

तुः यद्यभवतः स्वात्के चिदात्मनि तु येऽथ लिङ्गिस्मकस्य चिद्धर्मादेवात्मदि
नैवेद्यमात्रमात्रमोपिनास्ति अपिनाविलयाप्राह्यापाद्कत्वेवस्वप्रकाशमेवा
विश्वस्वभावे तस्येव दर्शपरस्परादाविम्भितिमाव्रमात्रसमावेशात्तु पाश्च
एवमधियेनोपि जगतोऽपि मतमना सुवनोविवृताः बाह्य टामयाक्षि विनयोनि
तोऽस्मद्देवस्त्रयेवपरमेश्वरत्वयादर्शनेन न किमसिद्धिपाद्यतः पादेसवहनक
मेणापिवा स्वपस्त्रयेवतन्त्रस्थप्रणादिनानियेवोहि शक्तिपातः स्वस्कमेवा
दर्शनेन शाम्भवसमावेशात्मस्वपरमात्मस्वरूपानुप्रवेशनेन पावितो भा
जनीकृतः पादेसवहनकमेणा रुद्रशक्तिसमावेशह्रादादेयेन अनुग्रहे
नोक्ता लौकिकेश्वरार्थैः प्राप्यन्त सोपान्तमाशिवप्रभृ समभिप्रविशयिन्यमा
ह शक्तिपातसमये विवाप्रण्याप्रसमोपानकरोपि कहिंचित् अप्रद्यमेप्राप्त।
किमागतेयतः स्वप्रकाशनविर्योविलक्षस माराभिन्नवित्ते शिवाख्यामत्र गे
स्वतन्त्र गेस्वतन्त्र शक्तिपातक्रमानुरूपं कहिंचित् कदाचित् अप्रद्यान्तमप्यन्त्रे
णानुग्रहात्मनि शक्तिपाते किमागतमिति कथमप्रकारोपश्चिदात्मकस्य

स्य प्रकाशात्मतां विद्याव व पुण्यकार्ये यावित्तम्य मेघाद्यपि कालेन क्रोपि
पाक कथाः पुनरपि भगवन् समावेशाशमाय प्रभाह । नत्वनत्र विमर्षे बाह्यादि भा
स्वात्मनो स्थपरमेश्वरी युतम् । नाना गत्वा तेन यति भेदे सदा लोकयत्यति जगाति
शृणिते बाह्यादीन्नीलादावन्तोपश्लिष्टो विभाति सति नाम परमेश्वर्यादि
मप्रत्ययागुतं मभवइम् । प्राग्यज्ञगत्र्ययणां विषये तं ति भेदे लोकयत्येपमात्म
क्ष्यां तं निर्मेनपाणि नाम प्रणावनेन मध्यम मध्यम प्राण । शक्तिर्देष्य न क्रमाद्धिता
विषयां परमेश्वरेनार्चितम् । प्रवपाणिः श्रुतिः यथा के सामान्यपह स्तःप
क्तिः प्रकीर्णितपांक्ते पवन जोचितम् । नित्योदितमसमावेशरूपमेव फला
माकांक्षवाह । स्वामिन्मायमभिमत्यमात्रतोनिर्विबन्धमपि रूपमर्वदा
सा प्रसादपरमामृतास्वादपानकेन पारिलब्धानि हितः । स्वामिनः सम्बन्धि
त्वायो मतिस्फुरणो यथा सम्पूर्णमतः श्रीः शांकेपदमभिमत्यतमाप्रसा
स्वस्वात्मकरणगृहनये वामि[illegible] मोचणार्नि विबन्धेकताय हताद्देहादि भूमि
स्वभावेन सीकृत प्रागल्भ्यात् व्यानप्रसादपरमामृतास्वादपानकीडयापरिलब्धा

३ तिष्ठति गगनरूपोपरिगृहीतः सद्धर्मस्याम प्रज्ञाकारां नष्टाकयाहस्यानां कथं तिनाः
श्री लौकिकेष्वार्थः श्रावक अनेनाभिनिवेशं नायमाह यत्रसमनभगान्थ
ह्रीं वेदनासंस्कारविज्ञानाव मन्त्रकाति ततसमर्पयति तेनतेव यः पुनर्यत्नावनम
५१ भिक्षुतिनः मायापुरुषाय अयतिहेयोगातेयताभोजिन ध्यायिपयतिकिचिदि
49 विपर्याप्तितेनतटायचरूपस्कन्धाः स्पर्शमार्गविपनाम वितंककलावक
लेन मविश्यामोद मार्मित मामानां वमलकाति समपर्ययति वितरतिते
नयत्नरूपान स्वेनवलसमरूपमानेबगुप्तिनमपसमरूपमवतनभक्ष्यानवन
वसमावेशनशानसमानाः शुजयन्ति नटपाक्रमेणनयवनिश्रामन्ति त
तवमालतरथैः कथं शुद्धसमरूपभगवदबोधनाशकामवेदश्रासथोतो
भगवत्सरूपनयापुरुडतोवक्रमाह स्फारयोमिविलमात्मनास्फुरत्वश्व
मामिगामिरूपमास्वशान यत्नयेनिद्रारमेनहृगासेतसमगहमतिभावप्रा
णत्व आत्मनाचिमेयेनस्फुरभोमसमानाविलोटि शुवस्फारयामिविकल्पेत्वं
नप्रया शुद्धत्वेनस्फुरत्वामि तथास्वरूपमामरशानिनेसरूपंवसमक्षवेतिभा

तेविषवमाम्रणामि आत्माटनैनन्त्वनेत्रटयामियक्षुसयेतिजनविद्रसेन
मुणेमेषुणैनान्समञ्जुलतयासन्नसेनञ्जावमाएलमौवलेपदार्थनातेसमु
लमतिषिद्रमावेवोन्मोलतिपवमनेनविषवसामेटसाएपटशाविवाप्यि
निसेहयमगौहानेक्षुाक्रियाशाक्तिपीस्यन्तरपाःकमेणाक्ताः ञक्रमथ
हिसेविनैसेनव्याहातिभेटतनहिक्ष्यातिसेहाणक्याविययोगःसटानतो
नैनवलपनैनाणि यटयेनयायक्रमव्यवहारम्नथ्यावश्रीपूर्वेशाक्षेषुक्रम
मव्यापायापितनेनतडीनप्रक्रिकतः क्षुतिवर्तःसमथनाटमिवमोपपे
वयेति हृक्षिस्यातिमहाणाणविपयेतिनेनपुतिपाटलैविमपेवना॰कम
नापमार्थप्रकाशनापनत्रुपमेषवयभूमावभिवानामथ्यनामलुसहाशु
ङ्गतेमापापटेतभेटविघ्नव्याञ्जलितेकथमेनाटिमाणाकयभेटविघुप्रमह
यमाह योविकल्पमिदमर्थमाएलेपपृष्ठोशतिविवेभमहुपः स्वान्मप
वपोशुशेतेजगाल्पमातिनः स्वविनःकुतोभयम हेणाश्चर्थमाएलेश्च
यनामसमविकल्पकनाहातनाटानालिखुडिपरिहाणेणशेभसवीपसुहावीये

उ॰
लो॰
टी॰
५॰
50

स्थिरमायोयोगाविरोभवबशुश्चिद्रूपमेवकमलापपति दर्शयोगाद्येन्मील
नन्निमीलनप्रतिबिम्बनमाद्याकरोति अथपरमात्मपदेनतेचिदेकोनपो
नः समनन्तानुरितेसाभेदमोपाधिके जगतिभेदविज्ञयोनन्तलतापविमप्त
विवनः परमानन्दघनस्य ज्ञनेभयेन ज्ञानस्य द्विवेतिगुरुमन्त्रेणाकेनतेवग्रः
धूज्यपत्न्युटलभक्तिश्रा ॥ नाति इमामेनुवाद्ययदृष्टिप्रशमनाह काष्ठा
कोणविनिविष्टमोषणतेकालकूटलामोपममहामन्तम अप्युपातमम
तेभावदशुभेदहतिर्यादिरावतेतनम कालकूटमहाविषमपितेकाद॰
कोणविनिर्दिष्टबटगमेगानतयास्थितंनटभेदेनप्रथमानेमसहामन्त
पामकाभिपृटत्वात इत्याहहि विषमसमन्तायते इति प्रमन्तेरूपातमपि
लब्धमपियदिमवद्गुणमटहेतिविटद्रुपदशमसन्दशात्रातितदेवा॰
लवनामेहेवनेयोवेत नाभिलाषपटेमसेतिपावत पवमदृपमसमावेश
मात्मतिमदोदितनैवोपमन्वाह तत्पलापमपटक्रमीतिकातितपश्का
वटतोपश्रोमितः स्पामप्याषिभवदवेनक्रियापमीपरिगताश्रायः सा

दा समावेशैर्वैवश्यात्स्वतोऽभिमन्यानन्तसुखस्वतोऽभिलक्ष्यन्तस्मात्तावप्रत्याभिज्ञयावु-
तागाभिव्यञ्जनादुक्ताभिमर्शरूपस्वतन्त्रतामभिमौक्तिकाभिनिःसृतमनेवटनेतो
पक्षेऽभिनोऽभिसन्दरहविः स्वात्मस्थापीति अपि च व्याख्यातसमन्तर्भावो भ-
वटवेनक्रियायैव प्रेयस्यापरमवतृमयापरिगतः स्वीकृतस्याणवोऽस्ति तेन प
र नस्मात्स्वपरिगतः समग्रज्ञानस्वाणवः स्वरूपे येन तथाभूतः सदा स्वा-
म् ननु च नवधा समावेशाणुमत्का ये पि किमर्थं भूयो भूयः समावेशाः को-
द्यापेतावतोऽतिशयं किमेवाह इहितेन च बलवत्परमेश्वरादेशात्कारणे नागरान्यत्वं
थाचमे वृत्तेऽप्रयत्नतत्तिर्भेदं वपुः स्वेन तथा तत्समन्वयमन्येन तथा परमेश्वरस्य
ममन्ये तुल्यौ हि तेनाविकल्पितेन च तत्स्वयं यं गाणपत्ययेन नकलतन्त्रं शाक्तं तेन तथा स्वमे-
महत्त्वमसक्तन्तिर्भेदमानन्दस्वेन वपुः स्वरूपेपानन्दं समर्पितं हृदि सर्वज्ञत्वादिकं
नमोऽपत्यं नित्यस्याहृचितिनादितामत्पादेनानुमन्यतेऽन्तोऽणीकरोति पुनश्च
कानभूमिमेवृश्रोपतोऽस्तत्रयमाकालेऽस्थितः पतत्पर्वयतः नामस्तापम
विकल्पमन्त्रयमसमरूपमाविलाणवसमावेश आविशान्तरदृशमेशासवेटास्म

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

51

वानोपूर्वेनःआगतः जय त्रैलोक्यनाथैकलोचनालिकलोचन जय पीतातिं
लोकातिकालकूटो नीलकण्ठ त्रैलोक्यनाथ नेपकमद्वयस्त्रयके ग्रलो
किने लोचने मीलकलोचने ललाटे नेत्रे यस्य भगवद्भातिरेकेणान्यमोहा वै
मृगलो वै लोचनानुमीलनात पीतमात्र लोकानो सर्वेषां स्वर्गाणां मातृ
हे तं नातं रूपं यस्य कालकूटं तटकं कण्ठापणस्य कालकूटमातृ शूलनयोः
दिते ग्रथ च कालकूट च लब्धेन भगवतः सर्वे महाराति हरके स्थिते जयस्
तिः त्रिशूलस्य आत्मस्य तन्मुलोहलमकार जय स्त्रामाजमिन्द्रादयः पूजाहे चक्राणाम
सूतो सिलता स्थानेन क्रियाचूणा यशान्धात्मायमेनस्या भूतेनशूलेन संसा
र स्फुटकेन शूलेनाहि सकूलः पाणि यस्य ग्रनेनु शक्ति जयस्य भगवद्देकार्थ
नत मुक्ते रक्ताभाजणालिङ्गार्थः प्रयोजनं याभ्यामसकाशान्तस्याभूतप्रतपा
व जाहि प्राश्चयुगानमुनेयस्य जय पूजा भाषानस्पति लोकोत्तरं चपुरवे लये
कृत्रिकालोलगानकृ स्नानभस्मकपोभाप्रकाशाक्षहारदस्वयः वपुः सा
नयस्त्र लोकनिनापकंसलिकाः नत्रलोण्योपयोगाकृतिः तेदेवान्तेभस्मये

३. स्तो. टी. ५ ननुयथाभूतेकोऽपि रोगस्य भगवतः शोषस्य भस्मास्वीमायुमविगीतमेव ना
मधीनोरूपर्ध्वं नन्योन्यान्याश्रयान्वलेपने जयेश्वराणामगोक्रात्त्वकान्ता
हिमप्रसन दीनरूपधर्ण्णत्नाप्रत्नता यामोवत्नुकालिमुश्रायेषुभूमज्ञलेपने
यस्य अंगमेगोकैः रत्नैः कान्तामृत्याश्चह्यः शोषवाश्वकिमन्ननयामात्रने
52 यस्य रुश्वराणामनपुरनेगमानेन्वयुत्रामितिरिश्यागमः जयान्तपेकमोतो
मुकत्तोमस्तशमश्रुत जयाणामस्तावन्यविष्णुश्वरायोभिषेचनं श्रवणपापा
प्रवमानानामुः पकस्मः शीतोष्णकत्तयाः महद्गानुरूपाभगवानेवमेश्वराः
मसम्याप्यदायेकनूपतानं वनुकलयाहिमालावलापनतयासमाश्चीनेवमस्य
ते गंगायामस्ताविष्णुपदोभिषेचनं यस्यनन्दाविकूर्वस्तो जयाणायोग
मेमश्रपावनीकतनगोकुल जयभक्तिमस्ताख्यगांशांत्वियतसर्व्वप अप
गंगापादस्नानस्पर्शेनपविजीकृतेनगोकुलेयेन भगवताकस्ववाहनेन यतो
हसुभः पञ्चास्तरूपतस्तत्सर्वंगोजातेः शवित्रमविगीतम भक्तिमस्तिगावा
यायोगोभ्यांनियतोवर्ण्णभावीमत्वात्रिययस्य जयमेख्यानतपोवेशविष्णुतब्धि

नवालिश जय गौरीप्रियपरिष्वङ्गयोगस्यसौभाग्यभाजन लौहित्ययाकान्तिरूपयाङ्क
नैकवपसावेष्टनेनविग्रलक्षितानागसिताकालिशायेन क्रोडमाद्येषभगा
वताजनाटिवियूतयतेन्त्रकोव्रह्मशिरश्छेदात्किल्बिषग्रस्थोसीति
प्रपन्नाः मिथ्यास्थमनदितिमौ ॥ १२ ॥ दमेनदूरावृतः सततनूपुमिन्दपरितनाक्षामतुभ
गवनः सतनुस्थितया माथेमेवेत्यनानुवापतेः गौरीपयोधरश्रीसिकः तत्परिष्व
ङ्गयोगस्यसौभाग्यस्यसर्वस्य हृत्भोग्यस्यभाजन जय भक्तिश्रद्धामान्ताभु
भावोपपन्नलभ्य जय भक्तिमद्दोह्यामभक्तकाव्रवातनोपिक्ष भक्तिश्रद्धेनाद्र
द्रौः सर्वेषापानित्येयोभावः आश्रयः सप्तवोपायनज्ञोकानिकानुत्सलस्य
ट कश्चिन्नात्ममाकारेन भक्तिमदेनोद्यमाज्जिताय भक्तकामलदीयनवा
न्तेनस्पृजनेन्तिभावाभिसन्नोषितः जय ब्रह्मादिदेवशप्रभावप्रभवस्यपा
जयलोकेश्वराश्चैर्गौरीशिरोविभूतशासन ब्रह्मादिदेवशानाथः प्रभवस्य
स्थादिमामकोस्यप्रभवस्यायोनतसाटनाशोयतः लोकेश्वराश्चन्द्रमाद्दि
लोकपालमालयाशिरसाविधृतेशासनमातापस्य परमेश्वरताउवन्ति

प्र॰
सी॰
टी॰
५२
53

भिरिन्द्राद्यैभिर्दैत्यादैस्त्रीयत्नयुतिशानपञ्चग्रामामेक्रथः सन्ति जयसर्वे
नेगत्नयत्नसमग्रद्राग्रक्रैवेभव जयत्सदानपर्यन्तविश्वेश्वरमहेश्वरास
वेत्रजगतित्यत्नयासमुद्रा यानन्तसारत्नानकियाग्राकिव्यांक्षमयाग्राग्र॰
श्वरक्रद्रपपाग्रक्रैंवेभवव्यावित भंगालिंगाकिनेविश्वेश्वरेनमाहेश्वरेन
दित ग्रात्नांनावङ्कस्यादीतांविभृत्याद्विदानित्नतः सर्वेस्पत्नमात्मानसता
संगिटदामि काग्रामयत्नत्सरूपविता नोरूपत्नापतेरित्यात्सदानपर्यन्त
क्रत्ना विश्वेश्वरः ग्रत्नपवानस्पवरूपत्नाभावात्वे महानीश्वरः जयत्रैलोक्य
सगोङ्क्षावसरामड्डितीयक जयेश्वर्येभोरद्वाहदेवोमायसहायकः त्रैलो
क्यस गोङ्क्षावसरसात्यतीयनपदानसहृकायांत्मापत्नगोपायस्पड्डितो
यक्षत्रासि कथ्यग्राक्तिमांश्चनस्त्रोग्रलेरत्याहृ पश्वर्येभरोद्वाहृसाङ्क्षा।
वभासिता श्रीभलोकपात्रात्सनेरत्रिपनदेवोमात्रैतिनसामर्थ्यात्मापा।
राष्ट्राक्षिव महापोपसपश्वर्येपवोविपक्रत्नकारिङ्म जयाकससमा।
क्रात्नससत्नभुवनत्रप जयाविगानमावात्नगोपमानेश्वराधेने सक्रांद्वा।

भावत्वात्सुगणस्तस्य मणाकालं व्यासेनिरवशेषंप्राणाद्भुवनत्रयंयेन।
विष्णुनाक्रमाण्यंशभुवः स्वर्गाकालं समीपाद्दिष्टिनेभगवतातक्रममेवभवा
भवाति भवत्रयेव्याप्तमितिव्याततेः कथंतिः श्रविगीतमविप्रतिपत्तिक
त्वाच्चाबालेगोपमाने ईश्वरस्तु तिष्ठति तेतोहारमर्थप्रायस्य नमानुकम्पादि
गुणानुपेतस्य महागुणोत्कृते नयभीष्मसमहात्मनस्तु वटानां शुद्धंभाव श्रत्नुक
म्पादिगुणानुपेतात्स महत्ता सा भावि के चाविशिष्टत्वान्तवति महात्मन्य
स्य श्रयेसानयोहि यस्मात् गुणोत्कर्षः स्तनस्मात् देवं [illegible] त्वतत्त्वस्मात्वसिद्धि
स्माच्च शुद्धं वा न्वतिः भीष्मस्य समक तेजसा [illegible] कौतिम महात्मन्यो वे
टानेने [illegible] बलनात्मनि [illegible] [illegible] भीष्म [illegible] भीष्म।
लोयः भीष्मगुणाम [illegible] तदितेन [illegible] भीतानाहं दिक्षु [illegible] प्रदा
स्व नयविश्ववत्वयोचाण्डवतानिष्ठापक [illegible] नयश्रेयः शान्तगुणानुग
नामानुकीर्तन विश्वव्युत्पेसंहारेतत्सुगतयो क्रियायोगेनिगतः [illegible]
[illegible] कोतिरोडायस्य श्रेयांसः शतेगुणास्तनुगाः पश्चाद्धावत्नोय स्पतथा

भूतेनामानुकीर्तनेयस्य जयदेहेनागविनीर्णैनदमसत्त्वानुकम्पासागर जय
विश्ववत्सलयादेपिदात्तमकोपपाश्रुश्रुलाण हेलयाविनीर्णाम्भकेभोद
नेयनादिमेघश्रेयः श्रीतगुणगणः अमृतलोकरमाराराध्योनेः जयमन्म
वीववल्लीयेदेविनीतोयेनविश्ववत्सलयादेपीलत्तमकोपपाश्रुश्रुलोणः
त्तोमकोपकोपाग्निर्यस्य जयमोहान्धकारान्धजीवलोकैकदीप
क। जयश्रमभजगतोजागरूकायिमूत्त्व मोहान्धकारेणाध्माति
तिमिरेणशुद्धयुपमेरुतामेदृष्टिर्योजीवलोकस्तस्यैकोहितोयादी
पः परमार्थप्रकाशकः प्रकृष्टेण सुमायाममायाप्रभापञ्जरीकृतनापो
जगन्माविश्वरजात् कोतिस्वप्रबुद्धानपवोयिपुरुषाधिपशान्तिसा
रूपः जयदेहाद्ध्रुक्तेनोनातिकृजनमीवजीवक जयमान्मातसप्तमा
विलासितस्वाम देहपवनजडतादेशोदृष्टेनपवेनदशेमहेतयनिकृ
न्ततनुःकृतत्ताजीवाद्यायाणानोजोवयानिजीवतोलक्ष्यनियःपवेनो
गृहाणोवनिकृजनोजीवजीवाद्यात्मःपात्तिणभवन्तोन्मत्तशणन श्री

न्याद्विनाशो ध्योपि न तो व भक्ता नो मानं संविन्न न मेव निर्मलत्वादि यमेवा
ह्यामृत शैवलम्लिन हुलो लोकस्मारमः परमात्मा राजहंस श्वशोभमा
न श्च वामवारी भवति तथा जन्मन तेषां यत्पुद्गलाः शिवर । तयापि
शोने नालकाणां तेनोत्पन्न न चन्द्रमाः तथा नटकनकेलेनोदयुक्तत्तिनोपा
मू टवश्च मध्यान्न संभूतो गिरीश्वरो येष तथा वाव अतः वेनामतस्को पि
स्यादि पापिष्ठानि विलय शक्ति गावोधितानि नैव विश्राम दशा हेतवोऽडलो
विधुत तस्मात्तेन तस्मात् चन्द्रमाः अवधूमस्तकं कस्तु गौरव भगवान् हि लपः
शक्तिप्यातेन हि पापिष्ठा भगवतो नित्यं तिंड नित्यमाह्लाद हेतवं सत्याने
स्याक्लिष्टत पः क्लिष्टमुपलोद वन्दनामट तथा सर्वदशानुष्ठभक्तिमहो
कलौ किन कष्टतपः क्लिष्टतपादे वागा स्पष्ट स्नादि भिर्डः विनासाधा
ने ३ कोटिह्याकनयोगानन्तपः अति भक्तिरेव तद्वापायत्वमाह सर्वोसजा
शतादि दृष्टाणामान्नन्द न प्रापव्याधातेन भक्तिमहलोकेन नलौकिकनमात्रा
कोन तथा सम सम्बमरापाठी कन्तनि ताश्रित तथा प्रपत्रजवना लालेन ।

रु·
स्तो·
हे·
५५

55

कृपयोनन परमानन्दमोदेष सम्यक्सर्वोपायोकतस्तदासादभाननतो
शांपितोनिजमाश्रितोभक्तजनेनायेन ललितेनेषोनितयभिपुत्रकानोयो।
गतेमोदरदामहर्मिलितस्थितायोगतेमाङ्केः जयसर्गेस्थितिदेसा।
कारणैकापदानक जयभुक्तिमदालोलनलीलोत्पलमहेहात्मवः। सदा।
स्फूर्तिदकारणेमदास्वस्थिंविनोदपदिन्यायेनेकमेवापदानत्रनमेवो
तेयस्य भक्तिमदेन समावेशाद्दिकणग्रालोलात्स्वदृहलोयबाभावो
लीलापरिस्थनेरापसतथाभूतस्पात्पतस्मिंस्तत्त्वात्मासनमेथिने
महात्मवद्रूपः जयजयभाजननजयजितजन्मजराम्रणजगज्जयश्ज
यजयजयजयजयजयजयजयजयजयजयजयत्व जयभाजनेनहविद्रूपवे
नमस्वोतमहान स्वात्मनयवविद्रूपस्थपवास्पवस्तुतः सर्वोतमता
कोषेहतेर्पिस्वातत्वाणविषयव्याप्तनावस्थायां गर्थोहनात्मनात्पणे
मुखेस्थवमस्वाबोकमणात्मकप्रार्थनानुपोजयतिलोकश्रेहाहृद्य
नयेपवोवितस्वपाशयनापिस्कं जयभाजनेनेति इयनयेतभेदमयता

देवेश्वरोनमवोककेषेणवर्ततेतेनाजयेनगृहे मकैव अथापिवर्ततेकिं
परकलयागृहेनया विष्णादिश्वलोकुर्यो श्वरोवषयोन्तृचि तयेवेति
भेटनये...दीप्तामनुपमेमवर्गनानिजन्मजरामरणानिनयमा
श्रितैस्तरथैः नगनेषुकानादिनात भूयोभूयोजयजयेतस्तोषणागु
ह्रोषपितभेकिरवमेवेशावेवपुषवयति अहोतमामत्रणितः सामा
न्यानकषेणुनालितप्रकाशनायनिश्चिवम इतिजयमालोवज्राम्रिवतर
शालावेविहतिः श्रीगणेशायनमः ततदेनेभवतदेशाभेरेकादशैः स
हनोभ्यद्वादमलोवम विमलदातानेत्रज्ञानमन्तिनमारगासनथा
योगिनः परिज्ञाः समस्तास्त्वद्ध्याप्रवर्ततेनतः श्रीगणनवमाध्येयका
ममलान्तालयानिपतेला नाकिपायोगाववोपादतपाग्रकाः परम
श्वरालयानतमारगालेषामायन ताधनोव्याख्यामदयोगिमले
स्तवतः श्रनलद्ध्याप्रवतनाराणायनलपवततनायोगिनः पुरि
ताः समस्ताश्चतनमारगालमतः इतिवाहर्षोनम ततयोगामकवमि

ॐ॰
लीं॰
हीं॰
५६
56

श्रान्तिः इति मयावेशण नोयोमाभिन्या विद्युत्स्थिनया योगिनो नितास्मा॰
वेणायुक्ता श्रणे स्या यानित्य योगे वेनिः श्रोतेन यागपाट हस्मा निष्ठते म
धामयुक्ता प्रत्निन्ने विद्यापाट क्रियापाट क्लतत्व शुद्धि तयोर्विद्यापादे
तापत्तेनेतेनिबुध्यत्ने पापात्म केन यपार्कि शिवस्वरूपेत्तानमके त्ता
मित्तानमिति बुद्धे पात्मको विदातन्य वेनस्वरूपावेशा नित्सतत्त्व
हितो श्यमभियोयते क्रियापाटे तापि वीर्य मारमन्त्रतन्त्रता दिति क
तेषुताह्यपायस्य पातस्वपायक माबाभ्रमात्माविमर्शसाराच क्रिया॰
मियोयते तन्त्रमन्त्राणाम मूलवाच्यवाचकाभेदाम शेसारपरमा॰
तत्त्वेन शाहराशिमत त्वमहाविमर्शसारपरावीर्यम-यन्नटं विभिवा।
प्रकृतोमयी तिमहामामान्यप्रतत्त्वरूपा प्रोति भात्माविमर्शशक्तिः स
हिमहाभ्यपानापरा वीर्य शुद्ध तेन विश्वेषणादि शुक्ति विशस्क रितत श्च
यदेवताकाराभेदप्रतिपत्तिः मन्त्राणां तत्तेत्र्यो वित्सारत्तेव हृदयम क्र
एकमुक्तलेति कर्मवाता देशोपर मेध्यतानेक्रियाशक्तिव्यामिवतन्म

एवं विद्यापादार्थसतत्वं विश्रान्तिपादादित्यम सम्यक्ते तत्त्वयोपादाभि
धेयात्क्रकेकरणेनकीलनं निमीलनं क्रमेणैव प्रसभं वस्तत्तस्य हि
द्वारापिकारोऽस्य स्वरूपावस्थानं तत्त्वम एतत्त्वं सर्वेन्द्रकारात्मसंवततो लो
पतम मायीयकालनियतिरागाद्यहात्तयन्ताः वालित्सुखावनाना
शुभक्रिमन्तोजगत्तेदे कालादीनांपि वस्नात्रसतेनत्तत्संयंतत्वतस्या।
तियद्वोगयदिकालेकलितव्यापकनिराकारात्मसर्वकत्वसर्वगुणा।
सततगुणग्रामिः सुविलयान्तरज्ञानात्सत्सामावश्रावस्मसुदोशेणोभवन्ति
कटनोद्धहमन्तोवांनाग्रुद्धैः प्रलयनन्तमो भक्तासकृतिपदोश्चारोपवा
नः सुषुप्तावने ग्रमीयान्तिसमावेशशालिनोभक्ताकटनोहमन्तोविति
सर्वावस्थावर्तनोपिनाशुद्धैः तकुत्तनयाप्रतिपत्तिस्फुटविमर्शालि
ग्रमीयवतनातोभक्ताः तनतिपदोश्चारपदोपवाः सर्वोप्रकारश्चयोज
नप्रकारोऽयंमोनेष्यागावेभक्तजनेभ्यावाह्यपदेनस्थः नविरक्तोनचा
पीश्वरमोहाकोहोनष्टवेकः भवेयमापिवुद्धिकभक्तयामवस्मोन्मद ॥

57

विप्रेकोहर्तियमोंशुचोवाविभृतिभक्तः प्रहर्तियमो ऽपिजनितेनो।
वितेननतटवेकोमोक्षमाकोदनवरतीवत्सकः नभवेयमाध्यवमि
त्सयः अणिरुद्धेकेनोजितेनभक्त्यामवेश्मेनसमोविशबभक्त्यातिप्रकथि
तेन्मटभूतानतेषामवेयम् बाहेद्दटपपवान्तगमिदृतेषवयोवेति
नामीशुभक्तिर्यीसघरमसुवेनेमामितम हृदयपवप्रकाशयामा।
शोन्मातिमत्रूपणवान्तमेयवाहृविशुवमभिहृत्समन्नात्मीकेष
वनत्वकिंचिदवशेषा हे ईश्वरसामिन यन्नाभक्तिरेवपरमाह्लादवि
कामहेतत्वात् यीशुघरमसुपातेरवितेभक्तिशालिनेनमासोतिशु
वेवत यमीयमोत्मनोरतेः क्रियप्रेमणात्मयोमतथा स्वविङ्ःख्यात्मा।
तेभक्त्याकिमपयासादयात्मानहो लोकेशुभाश्रभरूपतयाप्रसिद्ध
तेनयमीयमवम् ननुभक्तिमृडित्तथानुशीयमानत्वात् प्रल्लोरति
तन्मयोस्यितनाप्ति किमपीति श्रमामामात्मपरमानन्दात्मकेश्वम
वराचरापितः स्वमित्रप्रत्याप्रापि कःचितः प्रोभक्त्यापरमुहामभवङ्।

किं विभुषण्णत्यग्णन्याश्रयिऊष्ठिनःनिलोकेन्यल्नेगाहितात्रपोक्तस्यार्थः त्रि
लोकस्यपिख्यकत्रिणुविज्ञायायाश्रयिप्रभो भवद्भक्तिमहोत्कण्ठानाननया
नमपीष्ठने त्रिलोश्रणुख्निर्मणलम पिख्यपलःकाशिश्रुभजनानुष्ठाद
ने त्रिलोख्यपिख्यपवकोत्रिशुम्लनविज्ञायानगतियथानयवमति अ
शाहनेयायिपनोभवद्भक्त्यामहोत्कण्ठाः प्रतिष्ठो मोक्षितलस्तुपालिते
गन्नगान्नैवश्रवणमस्पोयोगाने पश्रुतुर्यैपर्णामि भवन्तीत्यर्थः सुयान्त
नुयाभवद्भक्तोत्कण्ठानाणानहन्तुणा वेलमेवविभावेन्तिकेच्छिलाः समितः
स्थिताः सुयापामानन्तःसमंत्राक्षौमिकाभक्तिः समक्षेपाःनयवल्लण्ठनासा
समपकृत्यादनाकमणणिस्थितिनिहृताध्याकस्तुणाश्रक्तलकावस्त्र सोभे
मलणचेतमेवनद्वबालनेकृतमाटिनाकेविद्वितपरमयोगिनःनामोभि
नाःस्थितात्रल्लवैहितु सर्वेयत्नयेवविश्रान्ताः स्वलणोपवश्लोपवद्भमा
नोमिटप्रभो संस्मानुगतिहारभवद्भक्तिमहायनम स्वणवृकाननानाः
समहाः वचेनकमात्कमसमन्नामवृप्रवेशस्कानननापादनम वद्भमा।

उ॰
मा॰
हे॰
५८
58

नः सर्वोत्कृष्टतया आदरः नाथ्यते भक्तजनेन तावद्योपितयशोगितामी तथापीष्ट्यो।
विहाय यामुमात्त्वशास्त्रस्वामिनी सदा भक्तजनेन तत्रागणेनाधिकेव इष्टान्या।
गोवकाशादेनम तत्प्रोत्क्रमितासास्मिनीयत्रायप्राक्सिद्धिप्रकटते अप्रकटेतस्वा
मिनी महादेवी भवज्ञावः पुरोभावी यामेवइह सिद्धिसम्भवे तदैषोकृष्णमहादेवि
हत्तात्स्थाने गतेश्वता वइह सिद्धिसम्भवेन तत्समावेशो भवज्ञावः पुरोभावी तद्वरूपता।
समासमन्त्रैवनत्तप्रार्थनीया यतो महत्तिद्धोरवज्जेदप्राप्तदोभ्यायात्मगतात्ममिताथ।
कर्तामाहत्तानां युक्तथं हत्यैनैवदभो .... गर्भीकाशत किमिर्थ्येनांसिद्धिः।
नतां किंवासादात्मना सोपामामाम्भवति भक्तिरूपवीयमानावेशशम्भोः सदात्तनी
भवति शाम्भोभक्तिरूपवीयमानावेशशम्भोः सदात्मनीभवति यत्राभक्तिरा
पत्रामासादयति किं तेय मत्ता सिद्धिरपि तत्त्वैव यैर्वा सिद्धिः मुक्तोसाक्षेप
स्मात्तत्त्वा किं नाम सम्मत्ता तत्त्ववति सवर्नवेत्सर्थः मतासि मसिति तेम दीयमत
वइह सिद्धिमणेतत्ता कष्टम् ननिजनतपितत्तुतेतानुशोसाक्षेयान्त्वसम्यगुहेता तम
तिनेकुभ्रान्तकर्तोकितेमगता युक्ताद्याःदितानां वहसिद्धिरेवमाणेतत्ता सर्वोसिद्धि

तुरत्वप्राप्तवानिति स्म महत्त्वाननन्तानितिसमावेशेन स्फुरितानन्यलौकिकात्मवोको
लपहारिपरमानन्दमयानननन्तसिनानिमादिरूपान् किमियनसिद्धिरितेतोदा
नोमेवाकृताव भक्तिर्भगवतिभवति त्रिलोकनाथेन नूनं मामसिद्धिः किन्त्वणि
मादिकाविहारात्मेवनमूर्णेतिश्रीनाम बाह्यतानन्दपूर्वोकटानि मिथ्यापरमकुल
वकमेरभाः स्वभावास्मयन्त्योपिविकटवामनान्योगिनोनातिकटवामिनेपविला
न उत्कटमपिदीप्ते उत्थापितउपमतस्याम्नकुलवकस्याशिवकुलस्मगान्धस्पमा
न्वत्यमेराभमामेटायेधंपोगिनोत्तेबहिरन्तस्वशक्तेनाडिकासिनाविकटवा
मनान्नाथकस्यानापि श्रीविलानिकटवामिनोजनान्योमयंपि बाह्यमम्बक
योम्लवकः अनन्तयाम्नकपवलवकः यवमेराभमामेटद्बयमकाश अथ
वोकृतेनम्नकमलवकस्यायाभ्रकस्पमेराभेनापिवामि नानिकटम्याहिमि
नामोटानोपिवर्ण्यमयन्तीति अनुगानकथेगाथः नैवातिपलिकथयामिनाकिंचे
द्विषवमयातिस्वग्राममप्रोधम यत्रनाथाश्रीवर्णत्रिपटाम्मिलितामवेपतिभक्तने
नस्माव नोतिवाचात्मनः करणनेतनेयत्रनात्माकिंचित्रास्ति ....

उ. स्तो. टी. ५९

59

पिमर्शक्षेत्रेन सोऽन्यस्वात्मनो शाम्भो मे भवता।
नदोषमातिलय त्रैगुण्यवशीयथात्वा मत्वाः परमार्थिकाः सर्वेत्तमादयो गुणाया।
मतत्वं शिवेभावनिष्ठेनैव हि श्रान्तिपरमार्त्तेनत्वमन्नप्रकाशः स्फारो भव त
च्छा वो मध्यांशावावायोपिशावशान्नुदिताः जनः प्रसराः किरणनिकाराः समस्तपो
मोतिकाविक सत्त्व तमश्चात्मात्मात्ममोहः रागादिसन्तिहेतवा सतामपिम
मात्क्षेत्र मोपवर्भावास्य सवतान अथवा त्रैगुण्यवशीकृत्वा मतियोविलयो।
निःशेषप्रशान्ति स्वभावताम तथो विलीनो भूयादित्यर्थः सेमारहासह
ऽः विततविविधपश्यापि द्रव्यागायाक्षिभोगानैवोपभुक्तापदेपि सद्विभूतानता।
वैविराय ३ क्रौच्यर्थोऽस्मिन्जातः प्राप्य परश्रारणा ज्ञानेकाननेने मार्गमनुगम्य श्री
तिनेकक्रमपदिमहासम्पदोदोद्वेदीद्योः सद्रा कुङ्कुमाणय वयेनः भोगा ऽस
नेमाहा विवहिताः नाकदाचित यस्मीति देहप्रमोत्खुपः ततनाशासाय।
वरणक्रान्त्या पूर्वशक्तिपातेन कालेदीप्रसा विन्ध्यापातमतपवोनेममगाह
पंपस तदक्रमश्चानितथ्याभूनोपितामेवमेवमानः तस्मान्मेदोद्येदीद्योः प्राप्त्वा।

प्रवर्तो महासमयः प्राप्यदृढ्यममयीः कथितिशिवम् ॥ इतिभक्तिस्तोत्रनामनिर्णव
दशमस्तोत्रे विवृतिः ॥ न किंचिद्विनैव लोकानां भवद्भावरणं प्रति ॥ न किंचिद्विदेव भक्तानां
भवद्भावरणं प्रति ॥ भवद्भावरणं प्रति विस्मयन्ते सगुणावरणं प्रति विस्मयन्ते सगुणा
वरणाय लोकानां संसारिणां न किंचिद्विदेवापि विश्वमयपर्यन्तं समस्तवस्तुशा
क्तिव्यामोहितत्वात् भक्तानां तु न किंचिद्विदेव नैव किंचिदित्यर्थः ॥ शिवतत्त्वपर्यन्ता
स्यापि स्वसंवेद्यकल्पनया प्रमेयीकृतत्वात् ॥ क्षणमप्यपायक्रमसंप्राप्यः संस्पृष्टोऽपि वि
शेषणैः ॥ भक्तिभाजां भवानात्मा सकृद्दृष्टोऽवभासते ॥ उपायक्रमसंसक्तेर्ज्ञानां को
लानां क्रियायोगचर्यादिः विशेषणैः ॥ सर्वज्ञत्वसर्वकर्तृत्वसर्वशक्तिमयत्वादिभिः
संबन्धैः यथोक्तमपि ममगोमिडिवाचत्ययांवित्यादि तत्तथाभूतवान् भक्तिभाजां सकृ
त्स्वतं स्पष्टं वेदकतया स्मार्थः अवभासते समावेशेन स्फुरति ॥ यत्र क्रमसंप्राप्यः संक्रा
न्तः सकथं सकृद्दृष्टोऽवभातीति विरोधच्छाया ॥ नयनेऽपि हसन्त्येते किन्नाम्यापि हृ
सन्ति च ॥ भवद्भक्तिसुधापानमत्ताः केऽप्येव ये विभो ॥ नयन इति भेदापसदीकरणे
न समाविशन्तो हसन्ति विकसन्ति किन्नाम्यापीति ॥ भक्तानेनाक्रमामाणप्रोपस

उं
स्तो
टी
८
60

मावेशसंस्कारमात्रं हि स्थितिकमस्ति लौकिकजनयपरजनयथोहं स तेव सन्तः सु
ष्ठाः अथ च ये समस्ताः लौकिकजनयपरजनवयोहं समवेतो भवन्ति केचित्तु लौकिकाः
शुष्ककर्मसंविमूढा ये समेवमस्वययवासित स्वादिष्टपरकाष्ठामनवाप्तभक्तिरसास्ते नभः शुष्क
समावेशाभक्तिरससहितं कृत्वा नाहं शोकशोभागमातो भेदवादिना समाधिपूर्णतेनि
तिशयपदममकारोदारादिरचप्रसूयमानसमावेशरससहितं कृत्वा स्वेन निर्भरं पूर्णीकु
र्वानतपदश्च्यानतनिवृत्तिः यथावदात्मीयं वैपुष्यं भवद्भक्तिरसो मम चटितः तद
दीशान सम्यक्प्रशुभान्त अशान्तपूर्ववर्तिनमस्कोटिमध्याधिविदितः अयमिति
स्फुरद्रूपः भक्तिरसः समावेशप्रसरः ईशान स्तत्र तदा देहं प्राणादितत्त्वानि पूर्वो
पचे वर्तितं यत्प्रकारं तेन भवतां नामसीत्यर्थः सत्येन भगवञ्ज्ञात्वा प्रार्थनाप्रसरस्तेम
केवलं मन्तथा कोपि भक्त्यावेशस्तेमेमसदा प्रतिप्रणयपरिचर्यादिपद्भक्तिः अ
न्यत्वं तीतभक्तप्रार्थनातो व्यतिरिक्तः सततथा कोपीति वाग्विकल्पातीतः भक्त्या
वेशः समावेशवैवश्यम् भक्तिलीलाविशेषेष्वपि भवता यथा नुगृह्यापि च तथाहमे
यतस्थावरं द्ये व्यापिवेत्सलम् भवाप्यसमस्तापकृष्येणग्रामवनेन समस्तामवलोक

येयामिमर्थः अनन्यार्थीयेति कथंमेयत्नेकालेव्याप्नुयामसमीति यद्यात्तोपमन्
मेवयम हमेयप्रमोदनविकमेयेहद्यामानन्दामृतः स्पर्शेयामीति शिवाय्यु।
बलाहमत्वेः स्पर्शेवमेवमेवनानाहसमुद्योभवति विषमस्थोपिसस्थोपि
हदन्वोपिहसत्रोपि गम्भीरोपिविचितोपिभवेयंभक्तितःप्रभो विषमस्थोपिदुर्ग
स्थोपिहतोपिभक्तितः स्वातन्त्र्यविश्रान्तः विषमस्थः कुत्सीपुञ्जोपविश्वलोकिके
स्वावेङ्गः लिङ्गपीणणण्पन तथाबान्धवमरणाद्य वस्थायांकदन्नेपिअन्निघ्रोढः
कामलाभाङ्गमत्वहहश्चन तथासोमानिकप्रमोदपुत्रयाहसत्रोपिहृदन शो
चनीयतोमहसमानतयालौकिकव्यवहारेगम्भीरोपिमध्येस्तानहस्थापिविवि
नैस्तोदशापुत्रयानामिवमनत्यानतथाविवितोपिकृचनसन्निपातायवसरेनष्ट
स्मृतिराप्यमस्मिमेवध्येतदत्तरि मपारः पैरनालोचितोपिलदेशांग्रहमोद
निर्भरः स्याम भक्तानोनामिमेवध्येतदत्तयदिवावहिः विहर्मीयत्रेनभवाति
विकल्पस्थितिः स्यामसमेवेश्वेमेस्मरलीलादिवविदर्मैवित्तस्वभावः स्यामिति
सातानस्तुस्वताशापियेशनेन भक्तानेनाकारोपिनवाम्नतकर्णेरिव हृद्यानेवा।

ॐ श्रीं ह्रीं ६१

61

नाविज्ञानमोहणतोमोक्षस्वाभिमः नवत्रिलोकाधीपतयदत्तनन्तुपद्मनामप्र-
शेमामनुरूपेनोभक्तारु, ध्यानेवस्कदंतोनिकसतुपापप्रमानन्दव्यामेलभन्तप
व ध्यानपवपाशानिर्भेदिनोभवमोहणमोगोमोक्षस्वाविभिगपमनताडिडः दुःखा
पिवेदनाभक्तिमनोमोगायकल्पते येमास्तथाद्वयमवैविसेवित्तद्वानित्रुकामयोवे
दनासेवित दुःखापिदुःखकातिगोपिभोगायेलिडःखेसवमकाये नाद्वमक
तेनामामामनन्ददयनश्रमानन्दपदावितेयेनतनपवाहमैवंवमांविविशुद्धिकियेघोमया
द्वोपरमानन्दघनतानुत्तिकामयोपराशक्तिरूपा यद्वननोपद्वदानाभक्ताता
बहिरन्तरे निर्बीजनन्दयुः स्पर्शोरसस्वादस्वविषमम यद्वनन्तेतिस्वावदुःखे
नवादिरूपेण पञ्चज्ञानामवस्थानानोभक्तावोनिर्बीजमलनोविचित्तवामना॥
कामतघ्यशून्यंतनत्रुगुणात्रिमपूतानुलरूपस्यमस्वात्यिपस्पर्शोरसास्वादविवितत
मेमर्वतत्पम उक्तञ्च ममवुद्धिविशुद्धानेत्र नवेशाभक्तेरवोयादेनाशाद्वपसे
श्रयम विवतध्यामास्वादयत्नेपकं शङ्कमयामयम उक्तावोयाप्रागत्याख्यानायां॥
याभक्तिसेवितस्माद्वयमेश्रयमभेदसेवुद्धैनोपशदीननानेशापमिवित्तध्याद्वि

म्राप्यकं केचिदेव भेदविगलनादद्वयं निर्मलमतएव सुधामयमानन्दसारवपुः
स्वरूपमुन्मेषात्पर्यान्तिकं भक्त्र्वन्ति देवेशो मित्रयायमाशयः इतन्मुक्तेरुदेत
भक्तेश्च प्राप्यपटप्रासिभवमेव किन्तु इतभक्तिः मद्यः ममावेशमयीहितभ
क्तिस्त्वत्प्राकाङ्क्षितवताकोटिमयी भ्रान्तास्तीर्थेष्टदृशो भिन्नाभ्रान्तेरेव हि भि
न्नता निःपुनितद्धत्विवसेके भक्तानां तेषां जन्मे नैःषोदृशः शास्वहस्रोपायता
भ्रान्ताभिन्नाभिन्नायस्माद्विवतानामभ्रान्तैरेकपात्व्योतिहितं भवति नेतव स्व
तः भक्तानां तेषामेकमाद्वितीयवस्तत्तंत्र निःपुनितद्धिदिता विद्रूतेरागमेसदाप्यमे
मानावमानुगणादि निष्पाकविमलेमनः यस्यासौ भक्तिमान्हिलोकस्तत्वशी
लः कथ्यभवेत् यस्य भक्तिमतामानयोरागादीनाद्वयानिष्पाकपेलः शोभणा
प्रबन्धदयाबीजकल्पतापादनेतेनेहतः नमः साक्षाद्विमलमलेकम गण
देषान्यकारणियेषांभक्तिविपाजितः तेषां महीयमासप्रकर्तमत्तानशीला
नः महीयमामिनीयस्यनायमाशयः समव्याप्तकतेतांनेनमभक्तानां तगा
देषान्यकामजनपादिरोषः यस्य भक्ति सुधास्नानपानादिविधिमाप्यनमन

शि॰ स्तो॰ टी॰ ६२

62

स्वप्रकाशचिन्मयध्यानतद्रूपाम्बुधेः स्वात्मिका भक्तिरेव तथा स्तनेनायस्यस्ता
नपानादिविधेः शुद्धिलक्ष्मादिफलस्यायामावश्यमस्यात्मायनेनप्रकाशचिन्मयध्या
नतद्रूपास्वाद्दाममयैर्नेत्राद्यैर्लवैर्व्यापारागणनमुद्धेः स्वात्मिकापरमानन्द।
विश्रान्तिमयम कोशं सुधामुल्लापदेस्वपः सुप्रणयेनत्वमेवकृतम् भवद्भक्तिमतामा
ह्लादकयास्यामवस्थायां येनेतिहेतोर्नादित्तिनस्मात्ह्लादकयास्यावकातेनादि
मयस्यैव मुक्तिसेनादिविपक्वायाभक्तिरेवतयि प्रभो तस्मात्सादृशदशात्मृद्धाश्
मकत्वावयत्नः विपक्वायाः परिपूर्णायाः आद्यदशात्मृद्धात्वस्यतेरोत
त्त्रिकर्षमात्मनयाद्यक्तात्मापुष्पमध्यभूमिकायानवाप्स्यितयः मुक्तकत्वा
त्तिमनात्मवेणामसमुत्केषुकृतयानत्वमुक्ताः दुःखगमोपिभूयात्मनद्भक्ति
भावितात्मनः तस्मात्वौविभोमाभूदविशेषोव्यापरस्मात् तत्त्वरावीनस्तुत्या
मुखि तेभक्त्यात्प्रीयसेभक्तिः प्रीतिर्न तयि त्वनाथ्यपत्त तदस्मोन्मात्रयपुक्ते
यथावेक्तत्वमेवकृतत यावत्परमेश्वरः प्रीयतेतावद्भक्तिः यावच्चनस्समा
वेशमयीभक्तिनेतावत्परमेश्वरः प्रीयते भक्तिमतस्थितिदानन्दघनेवशःप्रा ६२

कृत्यं तिरोदानं हठेन नाशयेय यथा येन प्रकाशेन भुक्तं यथा भवति । तथा मे
वेति इन्द्रियकारिणः स्मरणं तथा भवति यथा सितं तं भक्तं भुक्तः । प्रभवति सा
कोऽवाति कोऽवा तत्त्वं बहिर्वा भक्तिमतो मनो नाथ मदेव यामि सततम
यः भक्त्या मतो हृष्यात्मा यद्यात्मा सर्वेषां स्वयामयः । तोऽहं मम तत्त्वेन
पश्यति भावितेन तत्त्वं नभेदं भक्तिमतः प्रति हर्षः प्रकाशनं फलमस्ति
वर्णनाति ध्यात्वा भवति सर्वेषां ना विचार्य पापानि मोचयति भक्तिमतो लो
कं वदेव जगतीति तथापि स्वयमानमतः प्रकाशानन्दनमेव गृहे
भक्तिः परभक्तिं भक्तिर्विश्व महेश्वरो नाथ शम्भो शिवे देव भक्तिनामक मण्ड
हे गृहे स्व स्वरूपे परे शुभ्रमायारणानामोपीरणे निरति शायत स्थापनाय
कि मयानन्त मामात्मवृत्त भक्ति भक्तिः परभक्ति भक्तिनाम मुक्तिं तात्वा
मयि ध्यामि भक्तिमेवस्व परं तया वीपमाममावेशावेव पुष्प प्रयाति परे तीव्रा
यायातद्धा मम मुक्तं प्रभा मामाद्यनवेत्येवं दीनानां नन्दामावस्तृतामल
स्त्रीपुत्र वेतन यतो मम सर्वेषां भावना प्रसवावनिरीशानन्त तथापि लगनमन

ॐ मॆलॊं मॊं ६३

63

ने सर्वं दन्ते वा यदि वा तत्त्वम् । अस्मिन्नेव तः सर्वो सो पि भवेदादौ मीनां प्रसस्य
रोतलोकपेत यायदन्तमिति तान्य स्कृष्टेन्त्त्वमेवमनुपादेयं वातन्म्निपे वेल
न्तसमावेशनमवडेनहनर्थमेवभवति । आवेदकादावेद्यापेक्षामवेदा
नाप्युति भवतान विपर्यासस्तिलेनयन्ति भवन्त्यपः । सर्वदनाधिनिर्मावनाशो
वेद्यवेदकत्वाभिमेयषान्न्यानविपर्यासलेभवन्तु सर्वेप्नासेवमानातानयन्ति
समासमदमोवाह्ये कैवल्यमपीरिभास । सामिन्यवैमन्तनेयवतासर्वतापकः
पत्रलः । समासमदमोवाह्यमेसासरसभापक्षलन्यनियतनपवपदेकेश्लिंदिनिहा
दृष्टान्ताह्पदश्याननिमीलनसमायिपदैर्यातीभः । पौरभ्यमेसमानितयमेः
यैरन्तु भवतो युक्तिनन्तानयोन्मीलनसमाधानदर्थपः । पुनस्तु भवसमासम
भामयथेषवन्त्रक्रयत्रुतेः । पमिस्त नधानाश्वास्करणाद्यायानाममाहिशो
दान्तुतासविवेशः गाढानुरागीणाहोहपेणवास्थितेः । पानाधानप्रमाण्यनुसे
भूत्समस्तविषयवापाशिवधा । प्रतपोत्सवासरमभमयाहदमन्नपातुदोषा
ववन्ते । शिवयाहजनमपगूढपरमाकयाहदमालिङ्गिशिवविदेरवंस्वभे ॥

नेसौमि समाविश्वस्मीतियावत कौदृशणाणानाशानप्रमायनेनसंभुक्रसमल
विश्वयाणानेनाद्दत्त्रणेनास्थिमाशानेनकवलीकाशत्मनामेहाशेणप्रमायने
नप्रकेषेण स्थितिसमायंदनामागीणवसम्भुक्रंयालितसमभवद्दतेवतथा
समलसमसम्यादित्मविश्वयया नपेत्तूपयायेयःसभावयापिवयातपवप्र
वयोत्मववस्तांशिस्थितिमेहागणेभोपिसेहणात्मनाम्मुदयेनसमभमयासा
कशायसस्ततत्पातयायानेनसावाहणेनाशनेनावपुिहंसस्कासखमयाः
विश्वयया प्रतपववियतस्पप्रतयाम्मवेससमसायामतयावाद्दकमेण
पिस्कादेःयानेनमेसादेशानेन प्रस्थादेःप्रमायनेनभूषणकाकरणे ना
सेभक्रेसायगणानीकनेसमणागत्मसात्मेवतिप्रसमसत्मव सोविशत्तः
नमयोविश्वयया प्रतयोत्मवेकात्मिनेमहत्तपदप्रलीनताकरणेकौडायाम
समयाशीथुतया प्रतुकारणशानयांपयानववेणमाणनेसंभुक्रे सेभोग
तोनीतेसमस्तोविभवक्षणोविश्वययामत्यासाप्रकर्षणात्मयोत्मवेधुभयानाः
त्मसमापत्मानत्मानमस्यसामतोशक्तिमतंमाप्तिवशनोभवति परमेश्वरत्ता

ॐ
स्तो
टी
६४

64

मयत्वपूर्वेणत्वविश्वेश्वरीशितृत्वास्फुरत्ता अपराप्येतदर्थं वत्येतद्येदं जगदाभा
तिपथ्यानत्यानभाति । हे विश्वेश्वर त्वत्पूर्वोपरमाप्रकृष्टपरमशिवरूपावि
पूर्वस्तात्वयाति इत्यर्थः । यद्येदं जगद्यद्यपि नोत्र स्थावरादिदेहादिभेदेनाभातितत्
थापि नैव प्रकाशेणता समुना नेमहत्त्वात्प्रकाशसमर्मसी भूतत्वात् एवमत्वमत्वा
मेकत्वाः प्रकाशार्मेव सत्त्वमीनत इः प्रकाशस्य सर्वात्मित्वात्मनः स्वपरात्मा
भिर्भित्तिरिस्थत्वान भाति प्रकाशस्य एवं भगवान् कुत्राप्यद्वितीयो भातीत्यर्थः
इति शिवम् इति प्रकाशानुप्रदेदनामनिक्षेपोऽष्टोऽष्टविहृतिः अहोकोऽपि जगया
मेघस्वाड्पूजामहोत्सवः यतो मन्त्रसमासादयद्भवापिददत्पत्नम् प्रभु
त्वनुभवमानिकः साक्षादनन्तमयः कोऽपि निःसमावशात्माशपूजामहोत्सवो
नयति यतः पूजामहोत्सवादसृजिवाधायाप्यमन्त्रासादमेलं ददाति आ
नन्दप्रभवाशुभकार्यमेव पुष्पाणि आपाणांमि इत्यः सर्वैर्यान्तरस्फुरणः स्वराः
भक्तानां नन्दमयाः सर्वैर्यमिद्धयपवेन येन नमूजोपक्रमआपार्स्तोतावलि
ईदृशः भक्तानां समाराणपदवासिद्धयः तन्मयत्वेन प्रकाशमानत्वात् सर्वदा

सर्वभावेषु युगपत्स्वस्वरूपेणम् प्रवर्तिनाम विश्रान्तेयं ममसैतेहि देवता युगप
त्स्वस्वरूपेणाक्रमक्रमकोटिक्रमयोगोदितमर्तेनासर्वकालेसर्वं यो विश्रान्त क्रमावे
न्ति एतेममाधिष्ठात्रदेवतारूपाः ध्यानाद्यासतिरूपकारमिद्धस्वस्पर्शतो
त्सवः पूजाविधिरितिख्यातो भक्तानांममसदात्मने ध्यानस्वश्रयकरणादीन
पुष्पलतयतिविनाश्रुकरणध्यानाद्यायामस्थितिरूपकावेणापहरस्वनेनय
स्वस्पर्शेनोत्सवः मिश्रम्रयत्नममवः स्पवभक्तानांपूजाविधिरितिख्या
तः यथोक्रम निर्विकल्पेनममदाचौन्निमापूजाख्या टार्चयतिष्ठमसपो
वपूजाविधिर्ममसदात्व भक्तानांममतस्मारविश्ववत्समवः सदा तद्भाव
स्मपोषणमेनेषांममदोर्शनम् विश्ववर्तिपूजाकर्तव्येनानान्यातामपवा
विश्ववत्समपः शिवैक्यप्रथात्मसमता सा भक्तानांमदोवास्ति तथाक
ड्रावनात्मपवपोषणास्मेतनमदेषाममवंतमस्ति यस्मानात्मपर्यालोचनवा
कालक्रमः प्रभो पूजात्मामोक्रियतस्माः कर्ता स्वतन्त्रः पारम नवकाल
क्रमशंतिमध्योपिक्रमवर्तीनास्ति प्रमोममावेशोविश्रान्त्यात्माक्रिया तस्मो

प्र. स्तो. टी. ६५

65

श्रुतत्त्वाघसमावेशात्तत्त्वाणवपुंकर्तारोभावे ब्रह्मादीनामपीशास्तेते
वमेभाग्यभाजिनः प्रभो समभक्तिमहात्म्यात्स्वतस्तुनोनास्तिवस्तु तिःसमा
मामहेश्वरसमावेशशालिनाब्रह्मादीनामपीशास्ते इतिवृत्तेर्वेतत नहस्थे
वादःसौभाग्यभाजिनःशान्तिश्रानन्दसंनिर्भरतान्तवेस्त्रहणीयाः सुमेमो
होयोति नकेवलेन्द्राद्रतियावत्सर्वधर्मयोरितिमसोदितन्तस्य शानास्त।
वृत्तसमावेशाध्वदयः जयतोजसहृतनाह्लादतोन्मायतेतानचकेवलम भक्ता
नाभवदस्यैवामहेयावद्यदातदा जयध्यानादियदे तावदीश्वरवस्त्रजाप्या
भवन्ति भक्ताःपुनःसदैवतत्त्वजानन्दवाविष्टाः भवत्सन्नाम्नयाभादसम्भो।
कस्त्विवनःसदा इन्द्रादीनामथब्रह्मगुख्यानामास्तिकःसमः भवत्सुनेम
याम्सादसम्भोगास्तेनयःसावोभक्तिमान्सपब्रह्मादीनामप्यधिकःसम्भोनक
श्चित् अब्रवीकिस्तेव जगत्तोभोक्तृननकेभवत्स्नामहोत्सवे यत्नाप्य
ध्यतेकिंविदन्काप्यववदान्तितम् जगनचांश्रितम्... दो।
देहस्यतन्हा...विषवमलो भविगलत्स्वरूपत्वाविवेक...ति ॥ ॥

नयति योभवन्तं ज्ञानमहोत्सवः यत्र किंचिन्न पश्यमाननरात्मकं शुणौ हे समं ह्ययं प्रा
णानां हि प्राप्यते तेन ज्ञानमापन्नं विदन्ति नत्वाङ्घ्रि विन्मयोरोमि नाथं विशन्ति तेन क
र्मभिः कायवाङ्मनेतचेष्टाख्यैरेवं येनो महाविभो यामते नः श्रुति विशन्ति तेनाना
यानि कर्माणि कायवाङ्मनश्चेष्टाख्यानि तैरिंकै प्रतिज्ञानं ब्याप्तिकैः हेशम्भो
नामवंश्येदे हादिश्च यो विशन्ति तेन मयेकोदरे न न दृश्यते प्रकाशमानं तेनावगमाद
गमेषु बहुषु प्रतिपादितं नयाधिश्रितः श्रीमत्सर्वदेवमयः कायवाङ्मनःक्रमः
प्रथितो लोके विनेत्रे दृश्यतेनभः प्रकीर्तितं मिश्राद्विरोधि योभैरवः मानाश्याप
विश्वकारणं विश्वं नष्टतत्त्वं प्रतिपादितम् भवन्तं ज्ञानमयामृतरासम्भोगभावितेनामा
मं प्रयान्ति कालः सकलोपायनन्तोपायी यदर्थं ये भवन्तं ज्ञानमयोपायस्यामृतरासले
नेन तत्र रत्नत्रयः सम्भोगासेन न निर्हेतत्रसमसकलो निर्विशेषः अनन्तोति।
रवोपि: कालः प्रयान्ति नतोपद्रष्टव्ये न तन्मत भवन्तं ज्ञानमृतरसाभोगलम्पट
भाविते त्रिविधं नाम न्तुरिते समरावफलेनासम यावद्यावद् भवन्तं ज्ञानमृत
रससम्भोगाभ्यासात्प्राप्यते तावत्तावद्दोषिकर्मापि केतनं स्मरहयालनाम्।

उ॰
स्तो॰
टी॰
६६
66

वोधिवृक्षनाम ३३ क्लेशसमापात्मफलेन वसदाहकान जगद्धितप्रमो
जानस्ये कामतिभेद नदृष्यो नामह्रात्मान सर्वना शोयसर्वदा जगतो वि
धवप्रावितयेन महीयोगज्ञानेयः सर्वथाप्रयापकोगमलेनातिभीरोपोरपूर्णेन
मपुण्ड्रनाम सर्वमहात्मानं विश्वव्यापकं सदा वेयनहासाक्षीयस्थेयामा
प्रशोधवासनाग्रक्रिविशुद्धसमालेसदा सवेलानिवद्यतेसक्के: साउत्पज्ञावि
योनव नवप्रज्ञाविषये भक्तै: साउव सर्वकामप्रसादा सनोनिवद्धते ना
प्रेवार्थेन कोहक प्रशोधापदासनात्मानोग्रक्रियोवडा सप्तधो विशु
द्धेनविरत्तनेनसमलेसर्वक्लेशकसतिकोदित्यम् प्रविशयेवविषयात्ममा:क
रणहतेयः भक्तानो प्रेक्षयान्तितत्त्वज्ञार्थ सम्यक्तासवस ३ माकरणहतेयोपि
वृत्त:रादिदेवो विषयान्नृपादीनधिष्ठायावाक्रमे वसप्रिष्ठरद्धादिदेवनोट या
क्रमेण भक्तानां तत्त्वज्ञार्थ सम्यक्ता सर्वप्रेक्षयान्ति भक्तानो भक्तिसेवागमहोष
विवशात्मनाम् कोस्यानिर्वाणहेतस्मात् तत्त्वज्ञासत्तसज्जनात् भक्तिसेवा
महोषनाम सत्वधिक्रितेनमसेनविवशात्मनाप्रज्वलितात्मनाम् तत्त्वज्ञासत्त

मज्जनात्स्मो निर्वाणहेतुर्नैकस्मिन् सत्तेतत्वदार्ढ्यं वीर्यथापानमहोत्सवः तत्र
मौट्टकसमाप्तिहेतुर्मनाथकल्पनाम तत्वदाम्यवांप्रागपान सैवानन्दव्याप्ति
प्रकाशव्यापानमहोत्सवः कीदृक् तत्सुखस्पर्शविदानन्दात्मकत्वं तत्स्वरूपत्वे
भेत्तुः सैकसमाप्तिहेतुर्थ्यसमभेसत्तेकल्पतामच्छटतनाम प्रनभूयामसमीश्व
नप्रतिकर्मत्वलाणात्वाणम् भवत्सृजाम्तनापानसदासाटमहामृदम प्रतिकर्म
प्रतिव्यापारेवलाणात्वाणेभूयोभूयाभवत्सृजाम्तेपानुसामसुन्दयोमदप्रथाने ह
षद्वहतेध्यप्रासादत्स्वदात्नामहाप्रुटमपरमानन्देभूयामे प्राणाविमदः पथो
नेमहतीमत्सृजासादस्वदृष्टार्थपत्रभक्तानोभवत्सृजामहाद्यमस्ते दैवपद
मभ्याविमवमासादयान्ति प्राणव्यसप्तामभवान्नेषामाकांतदव्रचिदाविर्घा
नन्तलोभक्तानांदृष्टार्थपत्रवत्सृजायामहान्नुद्यमः तथाहि तदेवसृजामसमये
पवासेभावमवविपरमानन्देतेभक्ताप्रासादयन्ति यावन्तलव्यास्त्सृजास्तथा
सादमहोत्सवः तावन्त्यादितामेलवापिस्वावसमदः लवोपीतत्रदाम
नैलौकिकसुखावासेवक्रांत्रिमनान् यतः सक्रान्त्रिमः समावेशानन्दः सेवण

रमात्यिकीशावसम्यन भक्तानां विश्वयानेषामासायासाद्धिनैवमा अयत्न
सिद्धतादामस्थिति: एतामज्जायते एतामसमामावेशकलासम्पन्नादिमत्त्वेव
नामिहेश्रक्षरत्नीमज्ञामिस्थिति: सौतलोकेमराभक्तानांनायतेकथम वि
षयानांक्रमसरूपविलेपनादीनामन्येषामामासामागीणप्रतीति: सपवायाम
मेसोविनवत्तद्धिरेहणतथ्य: नयाप्यमीश्वभक्तानांनायोषामसिद्धलेम केव
लमवारत्येतेभवत्सुनामदोमदा: पूर्णोशिवात्मकत्वसरूपलाभात्क्रमानाप्रा
यणीयद्भेतेमेवानकिंविदस्ति भक्त्यामवदीनाशुकेवलमसप्रधानतमेवविा
वर्तते अतोभक्तिभगवदावेनमावरदनाये श्लोकः पूनाविधि: कोपियान
यात्राकलाकिनः कानशोभानकोनदाखेतस्वतत्र्वत पषामेवमवरदमा
पितानाकिंवल्लयावाल्ल कोपीस्वलौकिकः कानशोभानकोह्लाद: काम
मोहिमवापए कोवानेप्रेस: कोपिषमहादेवप्रदर्शने कोपीतिविदात्मा
महेश्वरोयदर्शने साशोभादीप्ति: कानसर्वैवेतथ्य: परमन्यत्नकोवानेप
तर्शनमाख्यवैश्वक्रलाक्रशपाज्ञनादिमीतानिशायिन: परमानन्दमा॥

६०

सर्वविश्वपरिपूर्णतामयस्य मोहमयानामभात्‌ अन्तर्बहिस्सदा स्वाद्या भक्तिपीयूषपो-
षितम्‌ भवत्सेवोपयोगाय शरीरमिदमस्तु मे ॥ अन्तः संवित्स्वरूपस्य सदा स्वाद्येन
विश्वप्रतिबिम्बनरूपेण भक्तिपीयूषेण समावेशात्मना तेन पोषितं पायितं तेन तन्मयीभा-
वं कारितं कालानलपरिणतेन देहोऽप्रमाणः कल्याणमयीकृतमिदं मम शरीरं भवत्सेवो-
पयोगि अस्तु समावेशरसाविष्टमाविर्भवच्चिदानन्दघनेन प्रविशद्विलीयतां म-
म मनाग्दयूंभोगाय ... सदा विभो भूयासं जगतामीश पूजकः सद्भस्त्वयैषिते
जगतां कालानामात्मादिसदाशिवान्तानामीशः स्वामिन्‌ सतन्त्र हे स्वात्मा दृष्टा ह्लाद
परतन्त्रः स्वामिन्‌ एतदेवाहितस्मायायाः जगदैश्वर्यस्वातन्त्र्यपतिः स्वात्मानमीश्व
रात्मनो भवेन्मनुजत्वस्थितेः ज्ञानदर्शनस्पर्शयोग्यके स्वामिन्‌ प्रभो जायते शीत
लामृतं भवत्स्नामहात्मनः परमेश्वरे चिदानन्दघनमयीप्रपश्यपरमार्थस्वरूपशायमि
ति यत्र ज्ञानेदर्शने स्पर्शेऽस्ट तस्मिन्‌ मनाके वा मयोनिमानामन्तर्गृहीता नाशी
तलामृतं भवत्स्नामहामेरा जायते सन्तापहारि सर्वमस्त्वाक्षरं दर्शपारिस्थ्यः स
मुद्धेनव्यपवोस्यघनरस्मथः यथास्त्रमेव जगतः स्वनामसम्भोगाभावेन अम्‌ जगतो।

उं
श्री
सं
६८

68

विश्वमप्यस्यात्मैव वक्ष्यमाणोनत्त्वपरत्वज्ञानमस्योगस्य भावनमात्रयोगयस्या ।
प्यवस्थामिन तथाभक्तिमानेव समावेशशाल्येव नाहस्तुः पूजासमभोगस्य भा
वनेनेनिवर्तेतकामस्थः कोप्यसौजयति स्वामिन्नेवं पूजामहोत्सवः सविश
तोपितन्नानोत्तोभोगयोगोल्लसत्तत्त्वम् कोपि समावेशशालिश्चसाविति स्वामि
नेस्फुरितः सविश्वपात्रोप्योत्तिह हाश्रयाणां तत्त्वोद्योतन रेण तज्ज्ञाहान्नातत्त्वा नो ।
त्तोभगोत्तमोविदत्त्विमात्सर्वेषप्मम तमहोत्सवो विभाये सोभक्तिपीयूषवारिणा
समावेशशीमदितनेसतच्यस्तेव भवन्नितत्त्वतो पकारणम्य पि तत्पूजामृप
करणानि कसमात्मेतियत्रोभक्तिपीयूषवारिणा समा वेशस्वतमेन हेत
नाद्यत्पतिभवन्ति तदा भावनेन निकेतामिधकेः पूजा हितिनायले तेभ्यो
नमः पूजारम्भेविभोध्यानामन्त्राये या तदानन्तताम् स्वात्मन्येव परभक्त्यामा
नित्तेषेणतत्त्वविन मन्त्रेणमननत्राणधर्मिणा विमृश्य हास्त्य प्रकर्षकेण
यानवास्थितो भूतेन निर्मिथ्यना समस्याद्योतस्वात्मनोतो पूजारम्भे ध्यानात्त्रितयेन
मन्त्रोपि स्त्रिया यिथात्मकत्वजानाप्रविहस्त्यायामेवा यमेवोदयस्यत्तस्य तिनेदा

भक्तिप्रकर्षोस्त्विति वीभूप भक्ताः स्वात्मन्येव परमेश्वरं तं पूजयन्तमात्मान्न वर्तितेत्या
स्वलाभात्वदेवोत्कृष्टैः कैश्चित्सजामहोत्सवे स्वयमेव तस्मकलाज्जगतोस्मा
विभज्यते उत्कृष्टैरिति महाविकासप्रवृत्त्याश्रीभैरवीयम्प्रदायानुप्रविष्टैः स्वया
सर्वेनाम्रतपानेन जगतो समस्त्याविद्यैव टक्कभूः सो विभज्यते परिपूर्यते स्वा
नन्दमयी क्रियते तत्स्वलाभोत्कृष्टैः श्रुतम्वेव सर्वाभूरा स्वेन तस्य विभज्यते श
तिस्तद्वम् पूजाम्रतापानमये यो यो भोगः अतिनन्दनम् मित्यभिलषितदेवैके
पिबति तेन इत्य शाते रतिस्तेन तम शाक्ताः पूजापकरण्णभूतविश्वावेशनेगो
रवम् अहो किमपि भक्तानां किमप्येवं वल्गावम् पूजायापयुरपकरणी
भूते पारिकरीभूतम विश्वं वेषमितिर्वरूपशरीरेबाह्यान्तस्मयवस्तुावेशाश्चिकुमा
वन्नप्रवेशस्तेनात अहो आश्चर्यं किमप्यस्मामात्यं भक्तानां गौरवं प्रभावितन
म लाववेचयप्रयात्ते ने वा शोषस्मो का वित्तमय च माधीयमेदमाभनि हतिः गा
रवेव कथेनाववामितिविरोधस्तु या पूजामयान्ता विहेलप हो भाटे वा न्तेतो
ह मः भक्तानोन्नीजतायेनोभाटे बद्धि वाक माम पूजामयानि विश्वस्य

उं वैद्यस्यापि दृष्टमिव विश्वानि दर्शयतीति देवनायकोदयमयानि अद्भुतानि अनुया
स्तो गिणे नेपाविदेवः सविषयग्रहणपरतेमापवतो मोक्षाकुलतानान्तपवाल्यबो
टी धायेदत्याभिमतादीपि भक्तानामस्तत्स्य महानन्दमोऽहमऽहामोक्षा हृष्या
६९ हकाविमवेपि भक्तानामविरतानन्दाभिव्यक्तिरेवेत्यर्थः ऽऽऽ ग्राह्यग्रहता
69 वपिलत्स्वभाव अपि यथाहेवानानामस्मद्देहतोमाटस्तत्स्य यथायाऽहतासः
अत्रापि पूजामयमस्ति पूजस्यास्तनाभस्ताममनोदत्यते पत्याविदेषपश्चाकर्ष
पकर्षक्रमः सर्वतोभवतीति पूजाकेवलमनन्तेय तेनु कामदुघामिव स्वा
यपातायिकरमापयात्तन्त्सुवोर्ये। यथाकामधेनुरभीष्टफलानितो
याके विनफलकारिणः पूजामन्यत्तोनिष्ठ्विलनीति यो केषिदेव स्वयाया
नायिकोस्तत्यायानिश्चयोत्तमः पुनरेव स्वाप्नपूजा मेव कामधेनुमन्तं
वाः मन्तोपयानिपवर्तिमद्यपवत्समक्षवेतिरत्यर्थः भक्तानामतदि
तेयोद्यामसारसमस्तः अपनीयाकिमपरन्तः पुनस्तत्र्वीमहोत्सवमश्रो
तविदेषकृत्यपमस्यालोकेसमारतेनसमस्तः किमपीन्यलौकिकम्।

तत्त्वम् उपनीयप्राप्यपभक्तानांकारणश्रीचक्रप्रसरसमाविष्टानाम् अर्चाम
हात्म्यवेष्टुणेमहत्त्वपविश्रान्तिप्रलाति तथाचमयैव प्रत्ताभन्त्रयसंक्तिताम्
महाभेदादयेकत्त्वतान्यत्वादौ विवर्तनाभिरभितेद्धयाम तत्पादतात वे
विनाकाविकल्पदेत्यादिहि भूतीरस्यहत्त्वपोपायंपायमलेपि बल्लि जगा
तिस्मात्वमल्पवासनाः इति भक्तिलोभवशादीशसात्मभूतेवेनहापि वि
नेदेत्याययलोयाविहीनतायाः परफलम् लोपिसात्मभूतेयदि भक्तिलोभवशा
त्समावेशावेव पुष्पादिवेनमपीशसाविष्टव्याविनेतत्स्थितमास्वर्यदेत्यायनम
वति न कांचिद्धीनतोफलाति अत्रेयाह्येतदाकांक्षप्रधानेमवनकेवलमा
वेयावत्त्वतदीनतायालोकिक्याः स्पृहायाः परिपर्यान्तिकमानत्त्वप
विभवादिफलस्यापि फलभूतपारवेष्टुणिफलम् उपचारपदस्थनाकेषांचि
न्नत्वदाभय भक्तानांभवदेकात्म्यानि हेतिप्रसरल्लभः केषांचिदत्तिभवति
ह्यतोतनत्वदाम्रयनदीपपदेशास्त्वमुपचारपदप्रकैयाभूः आराधनोपायमा
त्रमेवभक्तानांतभवदेकात्म्यरूपायानि हेतुप्रसरोविकासः सातिवि

३ लो॰ दी॰ ११
70

यमानोपेत्तायुलिंगता श्रुण्यमेवमूढरूपाद्यौभक्तजनमादृत्निरर्गलैः विता
नमस्तानालम्भते प्रतिष्ठा मयिकामपि भूतानामम्भोगपीतिकतेध्यतामवया
भवेश्वरत्वयः श्रीकिंपाशान्हेतुकाः श्राम्बुयैरवनिर्दिदभक्तजनमाद्देनममावेश
श्चैवबृंहितानिर्गतैर्विसृष्टेर्नितकतेध्यनानियैमेरमवद्वडरूपाम्बसमेजनमा
यद्वौवितन्नमानाश्रमायैमाणकामयीतिक्रियातिष्ठैः समस्याविततमापि
श्चाकपासामानोश्रतिष्ठामन्यगाभिश्चुद्धौनावास्थितिवद्दलभ्यतेश्मङ्गता
ध्यैनिः स्वाङ्गभक्तिरसमस्वाङ्गलब्धीभूतमनश्चुतमनाम शम्भोतवमेवललितः।
भूतानोकिलभाजनम स्वाङ्गवमेकारसातोयोभक्तिरसस्वजनमस्वादेन।
स्वबीकृतेवलितवाववत्सपयननस्ततस्थवनेश्रमेरायास्वाभूतानोवि।
श्ववाणाणकियाणाना सालतितोह्यद्यवितनसमेववविदात्मा शम्भोश्च
योनिये मानमाश्रयः किलोनिश्चलोपतदेवश्रुजपतत्वयश्चः श्रम्भसाव।
स्वादेभिदमयत्वेनेहगार्वापात्रवाभावात भूतानामितिबहुवशतोविविश्चवि
श्रान्तिमारनाश्रयनाय यविभूतानिश्रज्ञानिभक्तिमन्निश्चियाणिव भवत॥

३

नाविपीनाम्यस्माय नानिभवन्नमे भवनस्थिनाम्यसयपु नाविपावबश्यकार्यो
यामर्वोयामसमसाथनानिबन्नसदोनिकाएनिपोरशुणोतसस्वादिदवो
बकोल्लामसमयोनिश्रनयवविन्मशीचिमयम्मञ्जुडानिभक्तिमलीविशवायो।
णेनवत्सेवायपाणिकदोविदायिणाशवबामनेयास्त्रछलातिस्थयणेएनिल
मेदशेणविभवन्न ऽभ्मामेवदशुणविमसशान्ताह अशेषभृजामकोशेवल्पजा
कभोणिश्रभो अहोकयणहनसमकायिलभोविजयम्बते शाक्यानाम्नुला
सप्तसप्तदिशमभवशीलः अशेषमाणायजनानोविविज्ञाणास्तोछदेवादिपदवि।
श्रान्तोनेसकोशेशामनगेजनरूपेवन्सनाकमणिणुणिविदाननयनश्रीमज्ञा
नभेरवसनरूपविश्रान्तोकयणहनसम्प्रथिमवक्रुसपहोकाणिससेविन्सा
त्रिकालनसीदोम्निविजयम्बते स्कृयोतिमहाश्येपारशुणसमामसमाणपद।
शेवर्षीणम्पातिसकान्तहमसित्ति पमोयशुलिमानायनवैबोकिलदृश्यप
ते विश्वश्वरोणिमलेश्योदयोमेयश्रुलभ्येम पशालिमामसनिलानवेक
निविङ्गनवेनमवैधामात्मनेगाविश्वश्ववरोणिमदाणिधिवा दोनामोणिमामा

उ॰ अर्च्योऽसि मे समाविष्टो मे लम्भसे निर्गलमात्मीक्रियसे सदा मूर्तोऽभावाद्यद्वाप
स्तो॰ भावनः उक्तयात्मेश्वप्रत्यभवत्प्रत्यामहोऽस्मत्वः मूर्तो भावोऽमूर्तादिः अमू
टी॰ र्तः भावादिः मूर्तो भावो घटपटकपालादि अमूर्तः स्वभावो विकल्पका
७२ त्मिकप्रमेयप्रतीतिव्यात्मानः उक्तयादितिस्मरम् भावाभावपदमथ यौक
तोऽसमन्तोऽहितसद्धिः भवत्सनामहोऽस्मत्वबहिर्ग्रान्त्वदयः भावादेरनादि
कालवैरिणोऽसौ कामक्रोधाभिमानलोभमोहादीनैः सव यैर्वय
त्तिनमनेभ्यनेघातहोऽसिनमनः सर्वविद्व सतो लोकामादिभिः सौकार
नैषामेवोपाटनम् उपहारीकृतैर्विवानयैर्वार्पितैः ततनस्तत्रशोभौ तिम
हामर्षभयक्रोधैर्युक्तायुः सर्वमेवप्रयाण्योभियानात तत्त्वश्रीमन्महार्थस
तोक्तिमयेप्रज्ञस्तोत्रेयमस्त्रोकोटिहस्यानीयः सत्यम अशोषवासनाग्रकी
त्यादिकस्यापिस्मतेव्याम लोकोवज्ञवतमेनिजनिजेषु आस्मिन्नेवजगा
वि आवेदकाल पानाशनसमुह्लमन्त्र नक्राणामेवसादयस्त्वनगुण
अप्यत्रस्तोकानमांन्तनदयसमेजनमपाण्याश्चस्तोत्रिणः श्रीवत्सेवप्रसादः

एवमनेकधापि स्तोत्रेषु तेषु प्रायेण बहुत्र विद्यमानेषु नवस्यान्यमेवोद्घाटितमिति सले
मकृतस्तोत्रानुसरणम् । जयत्येष भवद्भक्तिभाजनेषु जातिविधिः ॥१०॥ यत्सर्वैः कै
यमाणोपि स्नेहेनैव कल्पते सृष्टिविश्रान्तिविसृष्टो भवति स भवद्भक्तिभा
जोऽप्यभिन्नः क्रमः तत्प्रत्ययोक्रियमाणोपि स्नेहैवाय कल्पते सृष्टिविश्रा
न्तिविसृष्टो भवति स भवद्भक्तिभाजां विस्मयावेशशालिनां परः शुभः स्वजीव
ित्वेन योजितः शिवम् इति दिव्यक्रीडाबहुमानं नाम दशमं स्तोत्रम् ॥ [illegible] तः
जगतोन्तरतो भवन्तमाप्त्वा पुनरेतद्भवतोन्तरालभन्ते । जगदीश तवैव भ
क्तिभाजो न हि तेषामिह दूरतोस्ति किंचित् ॥ हे जगदीश यत्तवैव विश्वरूपस्य
सात्म्येनो भक्तिभाजस्ते जगतो विश्वरूपस्यान्तरतो मध्याद्भवन्तमाप्य प्रका
शमानन्दघनं हारपदं दिव्यप्रकाशरूपं तावल्लब्ध्वा पुनरप्येतज्जगद्भवतो विश्वरूप
स्यान्तरतो मध्यान्तलभन्ते यस्मात्तेषां भक्तिभाजां सम्यक्त्वाति तान्तो विश्वात्मा
कत्वस्वरूपाणामिह जगति दूरे न किंचिदस्ति सर्वं स्वात्मा भोगकल्पत्वेन स्फु
रणात् तदुक्तं यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति क्वचिदेवमवाक्की

उ॰
सेना
टी॰
७२

चिद्वतानीमकलार्थक्रमगर्भितोऽप्यान परमार्थप्रदेशेनैव हेवाकभवतो।
नापि जगत्त्रयस्य भेदः क्वचिदेवेति सूक्तौ क्वचिदिति तदुपायतो भगवच्छम
वानीप्रशाक्तिः सकलाश्रिवाकलादिः शिवस्वलार्थक्रमः प्रमेयराशि।
शुभेन्नः श्रीमद्भिका वीजवत्संस्थेशोपस्थाः परमार्थप्रदेशगलितकल्पना।
यावान्निका हृदेशाज्जगत्त्रयस्यापि भवानिभवात्मनस्तत्त्वभेदो नास्ति।
पुनः श्लोकः नोऽजानेन स्वभगानपावलेपवत्तो लोकाप्रयत्नस्वभगानिवि
लासिभावाः चेतः पुनर्यदिदं सूद्यतमप्यवैतिनैवात्मसूरूपमिहहातदेहो।
हतोऽस्मि लोकास्तावदवलेपवन्तः। मतेः स्वभगामपि चिदात्मकस्वभा
वानानजानन्तिः यतः प्रयत्नेन सर्वेष्वानिष्ठयेन स्वभगात उत्कृष्टापवानिवि
लाः सर्वेभावाः प्रकाशमात्रेनेन चिन्मयत्वात् पुनस्तास्त्वाभावस्वरूपता
नम् आश्चर्यमात्मनोऽपि स्वरूपं वेदितस्तद्यतमपि चेतयानैवावैत्रिसमावेश।
यायाम् कृद्वानाग्रागाक्रान्तमपि यत्स्थिदेकात्मनुभवतेतनइतोऽस्मीतिजा
गितिसमावेशप्रकर्षमलभमानस्य मामस्तनयस्त्रक्तिः भवन्मयस्वात्मनि।

वामलब्धबद्धसमग्रास्वात्म्यार्पितमुग्धदेवि ः तभोजनाच्छादनमप्यनेनमपेक्ष
नेयत्नमहेनमाभि भवोप्यद्भुतः प्रकृतं तु पापमन्तथाभूते मात्मीनानिवासेन
विश्रान्त्यालवोनस्वप्रकाशिकेण परमानन्दमूर्तिमसरेणाभ्यर्चितो गाढमभेद
नावष्टब्धो मुग्धदेवि येन तथाभूतेनास्त्येवभोजनाच्छादनमपि नापेक्ष
ते अभ्यन्तरज्ञानेन निश्चितात्मा व्यवहारे येनः पूजा पागमपवनमहेनमोम सा
दा भवदेहस्येवासमस्तापूर्णः परेहि तपमलोकः तेषु सत्पातत्वे हमे
यस्यां नवदेवेनानन्दमयो भेवमम सदा भवदीयदेहस्य पार्पितमस्तु येन वा
मनेनवस्त्रेनः सम्यक्ज्ञानन्दमयो यो लोकः तेषु सत्त्वाभेदप्रवाहस्य पा
यानन्मायायाशक्त्या नः परमति प्राप्येनदेहातीतः ः वैरायामस्ते यतपवय
स्मात्तेष्वेकसत्त्वायां जिह्वत्वयाज्ञवर्णितविषयेनमम भक्तिमातादेतेन तथा कस्य
याहेवदेवेनानन्दमयः स्याम परमोहितमुग्धदेविप्रमद्वयपूजामन्त्रता
यानमक्रियाविशेः सकलार्थचेयप्रदेहे भवेयभावसम्पशीनमाघलोकयात्रः ब
हसेनाप्रयत्नमवोहितायाः मुग्धदेविपूजानन्दसमावेशमसप्यन्नेवाम्नतपाने

७३

नन्वसत्कवितो विश्रान्तः मानसः सकलेषु हेयोपादेयाभिमतेष्वर्थेषु पे
षु विवाहेषु अहं स्वस्वस्पर्शेन मावलोकयाम्यभवेयम् स्नानतो हातासमी
रत्नस्वहाः स्याम सकलचक्रवह्नागोचरे स्फुटमन्तः स्फुरन्ति तीव्रप्रभा
उपयान्ति पयान्ति वा विशेषसमवस्थानि विभान्ति सर्वदा सर्वदा सदानिशं
तिविरामे स्व स्वरूपं विश्वप्रमानं समवस्थायि चिद्रूपं स्फुटं स्फुरन्ति सन्ति सर्वदेति
वस्तु स्वरूपयान्ति उपयान्तिव स्वरूपमनाविर्भाव्यमाणानि वस्फुरन्तश्चा
टोविशेषं समस्तभावसमूहं सदाकस्मात्मितयथः उपयान्त्युपयान्ति चेति पदे
ष्वागच्छन्तोऽपि टपतापयन्तिबिम्बवद्विलीयमानापि च नतु वास्यन्ति नमना
गपि भजमानाभावाभवानिति ध्यायियम् च पवाचर्थेरटन्तौविनश्यन्तश्च
लोकवद्यथा भान्ति तथा भान्तितिवायोज्यम् सन्ततमवतेश्च वप्रथवाप
यदि नो विन्दे इयमहं नया नाणते वाणाथमा सम्भवन्तमेनं विजयेतन्नु यत्रभा
वमयः नैवं समस्तान्यपि निःशेषं केषाञ्चिदपि विवेचय शाक्तसमावेशाशा
लीस्याम उपपाकानया यदि नैवं विशाम्भवं समावेशमयाशु च भवन्मय इति

तद्रूपो विमुक्तस्वभावो यत्र न विज्ञेयो न सर्वो कर्मणा वर्तते मद्गाणलवोपि समा
भृदित्युते येते स्मातिशयपदाथणा शासाप समन्तात्त नत्रवितर्के भवदेगणोस्त
स्यशोतामस्तनमूर्भैरितेसमसनोनापि भवदर्चनसमस्यादेहभक्तान्तवसमा
समेरोत्ने रवाल्लि सवभक्ता भवदर्चनसपदा नहिशाल्लि लस्याप लदिता।
रहसमसारस्यसोभवसमनुद्रमालसेयसयोवत्सलिव्यवहारलिकोदृशभवदी।
यात्स्यशाक्तिरूपादेगत्पपेन्नः समसन्तात्स्यवहिः शातलसंरावाननतापपशा
क्तिदस्यतमुरेतानन्तोनाता मिःसमन्ताद्रितिमुक्तस्यतियावत महामन्तरतः।
स्थायाशीतलेतत्महावने नि जात्मनिसदानायवसेयनवस्त्तकः महाम
वः प्रवाणसूपः शुद्धाहविमर्शापवशक्तिशावाप्रतेः प्रस्ततत्वातेस्तम
स्थायपाकान्तपशीततेभेदसत्तापहाविणावत्महावनेतमवावितदात्मा।
हावनेविघ्नेविश्रान्तिस्थानेतत्वनिजात्मनिसम भावेनायमदातवस्ता
कल्पदवोपगावमेयोपिस्थितिउभेयाम यतिवस्तसमसतजोवितः प्रतिभा
सप्रतिभासमदर्थ्या समन्तायतथायाप्रः प्रथवजेतवयपशुल्तशाभ्मः प्र॰

त्रिवस्तु प्रतिभावे स्फुरस्तज्जीवितः सर्वेषां जीवानामस्मिन् यथा प्रतिभासमा
सयः सैविद्रूपो नीलादिग्रहणं तथा तु पश्यामि प्रतिभासिन्यस्य प्रतिबिम्बितानां
मिवस्तुतः स्फुरणं तु न तथा मम सदा समस्तानां यश्यो ग्रसेदेवनेत्र येन स्थूलेन वशा
भितो न यतिः स्थायाः सायकरणाभिहतानेन मम का क्व प्रभित्तः सत्यथा व्रजप्रक
टीभाव ममावेश्यतः स्फुरेत्यर्थः नेत्रयस्थूले प्रमायाः करणाभिहतानोपलब्ध
णेर् न पुनस्तथा काठिन्यः ममस्तनीवधृतियोगोऽशाम् अभिमानस्वरूपहारा
तमस्तनाभेर्भिभेरणा कल्पितानांत पोतनाथगमः कदा भवान्मम सर्व भवे
दृशाः पदम् अभिमानोहंकारपर्वतः स्थालीपाकस्तस्यापहारो भगव
त्यर्पणप्राह मम भावग्रहणं ततः कोऽहं यात् समस्मेह्यश्ववः स्थास्यस्ति ३
त्येवं ममता प्रयान्तो योऽभिमानः सैवाग्रसनेन कल्पितात्स्मयादितानां
मम भवान्यो रितोषगमः प्रमतः मत्क दासर्वं यहृशा दर्शनस्य पदो विश्रा
न्तिभूर्भवे गलितेदेहाद्यभिमाने व तन्मय मेवा विश्वं साक्षात्करोमित्यर्थः
त्रिवमस्त्वरमास्तनाद्विमध्ये भवद्वीविये मामसमन्नविनैः सकलेज्जना

हृतेमावेशेरमयस्त्वेतपवकिंवनापि अहेभवदवीविभुमात्रेमगतोचि
तेश्रमस्कः समनूमान्तनाविमस्थेविहानमममुद्रमात्नेतिवेममकु।
लेश्नतहतेलोकवोष्टतमावेयम कोहकमवेत्तःमवेमेवमध्याकि
वताप्यलौकिकमानत्त्वरूपमभीष्टमस्त्वपत्वादपव भवद्गीपमहा
त्निमेवेहवेहवेमियमात्त इहत्तगानिपावलिकविहत्तमवेभवदी।
येनविभूतित्रूपेमेति पतहोमिन्नेवात्तगांष्टेतत्त्वविवरीतेकश्च।
भक्तिमात्मानेतकिंश्चित पत्तोपावह्नये पतद्विवागयेतेप्रक्रमामहे।
तावद्यद्रपक्रमः विचारः तत्वदीपमिदमेवामामात्मश्रभावमनुभाव।
मिडेनामनूपवेशादिमहेश्वरप्रत्यादिनामविक्रूतत्त्वपमवेशहिमहा।
रादिकाशिण्णेवेश आदियहणात्मवेत्तनामत्तेन्त्रताद्विधमेमनवाथेम
मेवमन्यगितत्तदूतेमामावेशविवपणादेनतोविम्मृतविवायात्मत्म
पादयोत श्रुक्रवेतन पतम्वहरमोतिहरप्रश्ठेनामा शान्तयेन
हाविलिपतामनाभक्तिसमस्तमदृष्टः श्रुतेःप्रभोः मोक्षमार्गेणफला।

स्तो॰ टी॰ ३
75

पिनाथ्यनामर्पिते हृदयः हारिणः गुरुः अज्ञानामस्मत्तो मदोषन्नेव तुतह
मेतुविषयेषुणान्तपेडः खनिर्हतेषुणा स्वावलिषन्नुर्माधिमा स्मरहा सामना
गोपनायास्तु भक्तिं मम स्मरणं मदर्चनादेव नेष्यप्रभोः शुश्रूषितिमाद्यात्कृतस्या
ग्रमत्वं मार्गेणफलाद्यश्रेतानसमर्पिते कोहन्यास्यप्रभोः हृदयहारिण
मायाश्रमात्तनाशमयतः अतस्पदपदांहृदयमेवहृतं तेन कथमन्यत्स
वेयीत्वेषुमस्मावेशाय रतेवोक्ता जगदात्मेदृशायत्र वापरायादेकाद्यव्रता
मनागवस्थितेः भक्तिर्भावनं तनं समसास्यविलानतस्मनाथ मनसामहात्म
वः अवस्थितेमंगाद्यावस्थायाः सन्तुष्यन्तीत्यता याकाचिज्ज्ञानगतस्सम स्तुष्या
मृदशयामनोमितिमेऽकविताःपि सास वै भक्तिमवलम्बनाथ अपराधेव अस
तोन्नवलयमस्माहतेयः सर्वतः शिथिलहतेयोपिता: नामवाप्य ह्वदी
येसेविदोनाथ भक्तियतनमोक्षणकथम हेनाथ अमनोमनः पर्यन्ता
नम हृनवलयमस्तिन्द्रियग्रामस्माहतेयोमापाः सर्वत्राशिथिलहतेपञ्चवा
ताञ्जपियास्तामभक्तियतेन मोक्षणमृजेसिनोनाविदूपाग्राम्याशिथिल

दोर्यीश्वतदेकात्म्येन नतु देवावस्थास्य च आह बोधरूपा कथमिति निखामते
वास्याविस्मयः नतु विभिन्नमस्म्यता किंचिदस्य यथा स्वेविताः देवतालिमि
तम् अथवा उः विश्वभेदे वस्तव्यायाम समविस्मययानमतमो स्तुते आदि
मर्गादौ तु यानवतैवाभिन्नं किंचिदस्मन्यत स्वेनाप्य लिखतो विभिन्नो किं
चित् अयमाशयोऽपि सर्वस्य वेद्यमानतेनाधिकमलाद्रेदाम स्वभवः अथवा
स्वावतरः रूपेन किंचिद्विमितम् मुक्तादेवहेतोः किंविम्ब हस्तियोऽस्यः।
अथ वैवेसर्वेथेवः विचाभिन्नेवस्यापि वशाह्वात सदेकात्म्यात्प्रतिभिमा।
नाथैव पदेवास्मममविस्मययाम अमामान्याङ्गुष्ठभूमेतेनैकान्तमोक्ष
रतिषिन्मावदाम्नतमूर्णाङ्गुलितयोर्नविकल्पमलस्यमे दलितउर्जेयमश
यवैरिणः नटवतोकतमस्तुतिरन्तरम रवगोविषमायातिषयावदा नदा
ख्यातिदशी नस्याअन्तेननदद्वयपो मृषणयनूर्णातेनो अङ्गुलितमुत्सावा
नमतपवयोर्नेविकल्पमलेयमस्तस्यटलितङ्गुणितो उजेयः मशायपववैरी
रिषयैनतताहशः मतस्वटवलोकनाविष्णुतनवादाम्नस्फुरणानिरन्तरोयतनमा।

शि॰
स्तो॰
टी॰
७६

स्त्व स्फुटमाविश मामथ्याविशेयेमनन्तेनाथ भवन्तमास्मियस्मात् ॥ भ्रमेत
वपुस्तवैव मातात्पर्यमामसीतिगतः समस्थेयम् ॥ हेनाथ तेनाथवस्फुटप्रकट
कलानन्तरगृहीतेन समाविश प्रथानन्तरमेवविषेतृयमस्त्वप्रजानतमा
मकोऽस्मिस्पृहंभवनेमतत्वमाविशयेगाढाविष्टस्वनलोकरामेवतितिया
गोलिह यस्मादिति एवंस्मानि परमामान्तिगतोनिकटंप्राप्तमस्मेवेव ॥ भ्रमेत ।
न्त्वयामातादृश्रुत्वाद्विकृतस्वरूपमस्मग्धेयम् ॥ तृषेन स्तुतिशाक्तियुक्ति
कास्मायुष्यवास्येवयतीति स्वल्पोमि ॥ मतते पुनरर्थितेममेतद्घटाविश्राप्ति
विलोकयेयमीशाम् ॥ कस्यापीतिब्रह्मापेन्द्ररुद्रादेरपिभेदमयत्वेनचि
द्रूतपरमेश्वरस्वरूपाप्रत्यभिज्ञानात् ॥ अतिस्वल्परतिविदानन्दघनसात्म ।
स्वरूपस्फुटनिमस्ततीयोहृदयपहारी ॥ अतोपलामात्मानप्रत्यभिज्ञानातित
स्य कस्यापि मामर्तस्मनीयस्वतिशक्तिरस्यैवकस्यापीत्यावल्पोनपृ ।
ममपुत्रस्थानैः मतनः मतनमनर्थितेवाक्षिनयदाविश्रान्तिनिर्विरामः ।
त्वामीशमवलोकयेयमादाकयामितिशिवम् ॥ इत्याविष्कारनामस

शदशस्तोत्रावलिः श्रीगणेशाय नमः ॐ प्राप्तनाभूमिकानीनविविशिष्टफ
लदायकः जयत्यपूर्ववृत्तान्तः शिवसेकल्पपादपः सेकल्पतरुर्वाञ्छि
तमेव ददाति शिवस्तु प्रार्थयितमशोकाचपवाशुर्ववृत्तान्तः सर्ववस्तूनां
वैचित्र्यात्तोक्तमनःस्वरूपविश्लेषितलक्षणम् अथमेषुनरस्मानिजआत्मा
ननमवञ्चदमेयप्रमात्राम् सिद्धिनिर्णीतेः स्वात्मनः सर्वार्थक्रियाकलितवि
श्ववलक्षणम् अस्येति मदाप्तस्वरूपनिभाननस्वरूपमसमयप्रवृत्तः परतमप्रमात्मा
नमेव निजआत्मा स्वस्वरूपेन वदमेवप्रज्ञानमयेन प्रकाशमेत्ति यावत्ता
तानकमेमयाचित्तकृत्मा सर्वैश्वर्यवपरमेश्वर एव स्यादपृथग्लक्षितनिखिलेषुप
दार्थेषु नामतः भवति किमुतानन्त सर्ववस्तुषु विभूतत्वानाक्रियात्मापरमे
श्वरस्यात्मेव सर्वेषाम् सर्वांगप्रकाशेनात्मदेशानियतानेन वपुः स्वरूपमप्रमादसीति
सम्भाव्यते एष इति स्फुरद्रूपः ननु विचित्रकार्यकारणतो नानादेशास्वरू
पाणां वस्तूनां कथमेको ईश्वरात्मनास्वभाव्यतइत्याह एषु वस्तुषु अन्यथा
शून्यतैव स्यात् न भवेत् किमुतान्यकार्यकारणस्वरूपादिकं प्रकाशमयत्वे

विनाकस्याण्णमिडे: श्रमथेसप्याहाथे विश्वमाति: रुषानेनफलेनबक्षगा
म्नना श्रीभलीयपण्यानाथ्यममास्तवन्लयोगाति: विश्वमातिमेसारताधंगु
मातिपक्वहगात्मानलाताकाश्वपमक्राहिनमोभिलीपफलेनफलन
वमयोनदेकवूपनागालि: श्रीश्वस्लभ्रुक्वादेवदेनगामनणुक्वाश्रनिपेयो
नपित्वापरनोम्बिनियाजगम श्रीभलीलेनिपाहे श्रीभलीलक्ष्मीशंबुदेव
नविलामेनिवाकनेथ्मम भवदमलवपणविलालताननामलरूनाका
दामिहि: मिडजनमानमानोविस्मयजननीयदेतममभवत: भवनोमता
शुडायेवणणज्ञानाकियाटमवीवयल्लणविनापुनमिबालनेमेवमवेसम
स्वदक्ताडनलननाभपालकताससंपाभनदोवशाशाभाकदाममशृणोमि:
डिथेटन भवतमकाशाकोहशोमिडजनमानमानोयोगिचिन्तानावि
स्मयजननी कार्हिनाथविमलेश्वबोविमहेतावकेममवलोकयितास्मि:
यन्तवतमन्तरमपूर्वयोनिमज्जयानिलोकमशेषम् बुक्वानावश्यिन
स्मयभुक्ति: कार्हिनामविमलेशबोविमहेपोशाकेरूपनमममवलोका

ऽपि माक्षिस्मात्सत्तोत्कारिण्यामि आनन्दरूपमनुचन्तप्रसरं स्वरूपं मलौकिकं लो-
कोत्तरं लोकातुरूपं विश्वं विनिमज्जयति ध्यानमात्रमुदितेन वपुषैकीहृता
मयमस्मात्सततमुदेः । इत्येवं त्रिविधो विभेदो विमोदाख्यातिरूपं च विवर्णितं सदामा-
नं दोभिभेदवर्विमोदो भेदं वन्यापगमात्मस्वभावाख्यातिः प्रख्याते तदेयानि
रूपाणि विवर्णितानि हृत्वा अन्या कोऽहं इदं मयानि गलितानि विवर्णितानि तदा मे स्फुरन्तम
स्मन्दिने विन्ननात्मस्वभावविकासितमस्तु वमस्त्वान्यत्स्वरूपं कान्तं सदा परमा-
त्मस्वरूपे आनन्दविमर्शः । इत्येवं समावेशेन नदीयाननुत्तरं समाश्रयामस्य कञ्चावा
लम्बनायाणिमस्मेनानायकादिस्पन्दस्वरूपोऽन्यत्तः नदीयाननुत्तरो समः । परोक्षं
स्वमात्मनिदार्शनमनस्वरूपेतेनाणिमस्त्वरूपमवलम्ब गलितमुत्कुल्यन्ते अध्यापि
तिक्रमकरोत्यादितेनापिमस्मावेशो बहिः स्पन्दितिश्चादिगात्रोत्कर्षादान्मतो
प्रकल्पयति मात्सर्यकेतकोल्पवदस्मद्वाणिमवेदा नेवापरूपं स्वलक्ष्याति
रूपानस्यापत्यन्तम नेवापरूपं स्वलक्ष्यातिचित्स्थेनत्यप्यनुप्रविष्टपरा-
कोनेनसमावेशस्मरणात्स्मरणात्मसाक्षात्मानि नेत्रसंवेद्यकालस्वर्णिमद्वा ।

उ॰ सौ॰ ही॰ ५

78

सौनिषणीनोसाटीत्यण्यापतनन्त्व शुष्ककटकामेवपुनद्वयमपुणीमनतश्रु॰
ोत्वान्नूनडः सादृप्रायाणिमासेवे नाथसास्त्वाद्यमायान्त्वविशुद्धास्त॰
वशमयः यावत्कायमनस्तापतमोभिः परिस्तुप्यतो सास्त्वाद्यमयान्त्व
देहादिप्रथ्यातिमनुत्नाप्रस्क्रत्नशुद्धाग्रनुग्रहपवारशमयः शाक्यः कायम
नस्तापतमोभिरितिकायमनस्तापप्रवनसोमितेः परिलुप्यतोसमन्तात्व
पुण्यताम देवप्रमोदयावत्मनमार्गपरिपक्काः परमार्थमुभावपुणाश्रे
यास्त्वगुणनस्काराः प्रमादःप्रायपत तत्मार्गपरिपक्काः परमार्थश्रावक
भूमिप्रवेशाशेय ॱ यत्नपवपरसमर्थोविदमेदपुसनपपहयतिमप्रत्रपभो
गपसम्पादयान्ति येगुणाः समादयपवतस्कागतेवशुणाभूपामृः तडकेगु
णादिसपतविमुक्ताः सुतासापरिपक्वताति प्रमोदभूयासीतिलो ॱ तो
समृयाशीविशिष्टप्राथ्येनोगामयतः यथाहिलनोहिलनोहिस्मादोलो
हुवेवनेकमेव्यतिहारात पवमस्याणि सनेव्यहामितप्रमतेवेवावशण
भवन्तीतिलौकिकार्थः सत्वपव तडकिमुपासारे मीनसमाशुपेनासमाश

५

विभो यावद्दिसाऽस्यानेनिःशेषाम्नास्वासनाः स्वता मानसेचिन्तं सस्य अस
गाःकल्पिताःसापण्यामात्रैःशून्ये मूसास्तासनाङ्कृदोषवासनाः स्वेनो
ममयमवो स्यनेवाह्निःसन्ति मोहान्तद्गायाभिमितयिकतत्वमय
यमिणोपितस्मात्तातितेतत्रूप। मातेकथमादिभूमिकामनमास मोहा
दशापरमाणुवता नीवन्धकालान्तक्रुक्रोपता यदेनेवाकेनस्माद्यो
दशादृच्छामुक्तकत्वावधीननातिमर्यांशेभिणयति अप्रतिभिन्नतालस
रूपस्य अनन्तमामिति मात्रकृद्दशैकसमावेशामयीपरमसिद्धभूमिता
मेवशुभ्रदासभावस्फुटस्फुरत्तिका। सिद्धिलवताभतवोमामवलेपना
मोविभासम्पन्याःतामनन्तदोक्तिस्वावेशात्मदत्तेस्मादिपत्ततोमोहः समा
वेशात्मकपूर्णमिमुपत्त्यामेदमयोगादयः सिद्धिलवास्तलाभेतव्यो
साममन्याः प्रवेशेननेतिमोमासिद्धिलवलब्धमाकमयममावलेपकुर्याभिता या
वत नतपामष्टानयसायकानामि। अपभोगानन्तरम भक्ताभोगात्शिवव
नैदिनामस्यायद्युशाश्चैवक्रयते नक्रमज्ञाकविमिमाताकाय्याप्रक्रिमाह श्री।

उ॰
स्तो॰
टी॰
७९

79

हृत्सदाणिमादिपदादनन्तं कालानलेभ्यो भोक्तास्त्वं इच्छिसविहितस्यमावेशा
त्वत्स्वरूपतः स्वामी मतः ॥ दासस्यैवं प्रसीद त्वं भगवानिति नाव देव तत्त्वया ॥
वे दासा त्रिभुवननाथाय स्वतन्त्रं स्वात्मा ईशो ह्यीशो विभुः यता वदितिगत
निमादिप्रसीदत्वं त्रिभुवनेश्वराय स्वसुप्रसन्नभावस्य फलस्य सामिशता
मितिता ईशाम ईश्वर इति बुद्धः त्वं प्रभुः स्वतंत्रस्य यावत् पूर्णमानसेन तव पदा
म्बुजयुगम ॥ मामकोविकसत्स्वत्सदेव प्रसन्नमुखि मपश्यतितोकम
पदाम्बुजयुगमप्राप्य विकसद्वदनकोवमस्त्वात् ॥ मध्ये त्रातन्त्र ॥
मायुष्य ॥ त्रातितोकमतोकिकरसम्पूर्णत्वमानसेन्दुजविकसन्मयस्तवा
ति ॥ त्वमेव प्रभुरसौ जनकोयस्त्वं कायजननीच भवानी नद्वितीयश्च ॥
ईको पि समना त्त्वीयं वनिहतनमो विविधो यमः ॥ स्मावितिविद्धतो मे ॥
प्रभुस्त्वं ग्राहकः जनकः प्रमातृतोहात्मकस्यमभुकः तथा भवानी परा
शक्तिः जननीप्रभुश्चासि ॥ ईदृशास्ये व प्रसाभितान महेप्रवास्त्वसत्त्वपरमे
इहजगत्यिन द्वितीयः केपास्ति ॥ समेतिशेषष्ठस्येवजात्मावैनवनिहतनमा ॥

नमोनत्यथैंप्रभृतिनोविवेधेयेविहरेयमितिशिवम् ॥ इत्थंध्यानेनाभिध्यानेनप्रको
नविशत्सन्नोनैवविहरतिः नाथोत्रिभुवननाथभूतिमितित्रिनयनोत्रिशूलधरस्सा
उपवीतीकलिभोगीनामिन्दुकलाशेखरोवन्द्यः त्रिभुवनेश्वरवक्त भूतिविभूष
मयीविभूतिस्तयामितेसेवडंशीहेवन्द्यतेभूतिशितशाहः चीलीङ्गुतानां
क्रियास्थानि नयतानियस्यभेदोहलनहेतो॥ प्रत्यालत्तानतपस्याःत्रिशूला
स्यधारकम् उपसमीपवीतीकलाविशुषेण॥ त्ताकलाग्रनुगृहीतस्तस्था
बद्धः इन्द्रानिलप्रभास्तेनकालिमन्त्रःकृतासहतास्थभोगिनःप्रसरेप
न इन्द्रेणवीतवीतनमस्यप्रयोगः॥ इत्थंकलाविश्वजीवनीत्वेतिशक्तिः शिव
स्तुत्येरूपस्यसमग्रमीयमयीत्वक्कलावास्वातन्त्र्यप्रथायदेहतनाब्रोबा
ः कीडार्थसहायमाणेनयमानेवन्तेअतिप्रागपत बाह्यक्रमेणमसृष्टोथः नो
मितिननतत्रविनिःसरदेश्वकपालिवेषपवलपरिधानम् विकसत्कपालमाला
कलितनन्ततोस्मवाकल्पम् निजतत्त्वञ्चिन्मयंरूपंततोविनिस्सरत्स्फुरत्वेश
कपालिवेषेणरश्मिपुञ्जप्रसरणपवपवलेशुडपरिधानेनप्रावरणं यस्यतत्स्यरक

ने॰ सौ॰ टी॰ ८।

९०

नि: शिवः इति श्रियमाण्यरक्षिक्तकोणमनन्तमाश्लिष्टमिष्यः विकसत्सा॰
मात्मनियोजनेनेदं दीप्यमानयाविलसन्त्यावास्फुरन्त्याकपालमालयासम
दाशिवादिसकलानात्मशोधयमानं तमरण्मात्माकल्पितोन्नतो सो त्वमेवयातनु॥
विश्वमाभुदयश्रीकल्याणमातनुयेन बाह्यः क्रमः स्पष्टः वन्देतान्स्त्वत्पदा
दर्शयस्तुहृदयाचिता देवकमलबुद्धाः प्राणापदेशमाभाग्यसम्यमत्ताम देवाचिताः
त्रीइष्टमहाराजानुग्रहादिस्मरणाद्देवकमलवर्णानितं तन्समावेशमाप्तिकाः प्राणजी
वितम श्रीनायकसौभाग्यसमयोन्नतेत्रैलोक्यप्रमाणन्तपूर्णतेनावितस्वस्वहृदयपदना
क्रीडितेन नवमहेश्वरतायाः इष्टतोत्पत्ति वैभवपथेनन्त इष्टमायचदितेनपद
नेष्टात्मनापिस्तुपायपत्रुयोग समावेशस्फारेणावगतक्रीडितेन नृपतयस्तु॰
क्रि: नवमहेश्वरतायाः विश्वप्रभुतायाः इष्टतयवापथेवात्मदिदेक्रीडितयदे॰
नदिदितिमदर्शनार्थम् इष्टमायचदितेन सम्यक्समयोपादानेनवदायपि॰
चविधक्रमस्यात्म सहमात्मनापिस्वमवपरिशीलनेनस्तुपायस्वबलक्रमण
स्तुविधप्रपन्नोमि तन्मसमावेशात्मविचित्रलमाक्रमतं द्वंद्वं पञ्चविधक्रमकारी।

वंतत्वाएं रक्तोऽस्मिन्भिन्नार्थः एवकारो भिन्नक्रमः तदाह विश्ववन्द्यस्मिन्वि
धाति कोऽत्रेति सति नचनाथ क्रियान्मया नानानन्दस्य सम्भवः विश्ववन्द्यपा
दद्वामलन्महानखज्योत्स्नां याति विश्वावासनांसि क्रीडति कोऽत्र तिष्ठते कोऽत्रेति मति
तवांकियान्मयानिति आनन्दः स्वानन्दरूपमेव सर्वैः कोऽत्रेति यस्य वेपाद
पंके कोऽत्रात स्याधुपयन्तपवानन्दस्योति स्वात्मनस्ततदामतयास्त्राह्मामनांकि ग्र
तएवनाद्येस्यामनुरागम कथमस्य भगो मामाभूदेशगोयो वल्लभो हरेः हेगोपि
मामन्दस्थकिमयोः परमवल्लभः सभगः सर्वैस्स्वरूपंयोगायोः परस्या
शक्तेः वल्लभः स्वरूपंपोयः सर्वानन्दस्वतपापराभवतोऽरिकयालिंगितः स्वस्वे
रूपः समावेशावमत्कारेण हृदयहारी हैतयदसम्मतहरस्त्वायुः परः शक्तेः
परमवल्लभएव ध्यानामृतमयपस्वात्ममूलमनपुत्रसत्र सोविहृतानस्त्या
रूपाल्लसत्कम्पाणिसंततीः यस्य समावेशशालिनः स्वात्मनो मूलकारणं
ध्यानामृतमयस्वरूपगोपनोन्मुखाविदानन्दसाध्यत्वाभक्तानां शिवभट्टा
कसत्रपयाक्रमाल्लिभ्रमभौजनकोवेपादि अनस्योऽतिविहृपतद्येवाते

उ॰ मो॰ टी॰ ८८

ग्रस्य नमस्कस्याप्यतिउलेभस्य सतैरी: सन्नाय ह्यारिणः प्रोभनपादपस्यसे।
विहृताः तीलस्नुवोदिशानानितयाःपुण्यपतेत्थ्यानास्तत्स्य अप्यव भक्तिकाद्
मस्यहामावमेध्य मे स्पर महानिकषपाषाणस्पृणाशुजैवनायेन भक्ति।
भवदनुरागपवैववश्यमहाप्रिकाकः स्तस्यामस्तुलामेपुण्यैतिणानाशूजैव
महानिकषपाषाणस्पृणानेव्रपीपलमयोमहास्तम्भः भक्तिक यः
प्रशमध्यानतत्त्वनसान्मांविश्रान्तिहेतनोपातस्थ्यैः मदास्तोष्ठेविनोदा
यमदाम्पितिमवोमेने मदाविभुवनाहास्तम्भायभवतेनमः तदेवब्र
बहारोपिप्रभदेहादिमाविशत् भान्तेमवानरोप्तोत्ब्र मिस्तुयाभामयेदहि।
रितास्येमादेहादिमाविशतोपिभगवान्मतिहन्तणेनतदनन्तग्राह्यग्राह।
काद्याभामस्तयोजनविद्योननक्रमेणस्वस्थादिहेतनेपथ्याचतनथामया।
स्पन्दसन्दोहेविततानिर्णीतमितिमपवाबेदः नक्कापिगमोहिनापिनाकिं
विदसमेवध भक्तज्ञामपपुण्योत्तिभव्यालिभ्यानमोनमः पकान्तज्ञादशा।
नादिपदेपरलोकेचागनाभेगानयस्सुमाः प्रापीरेवनस्तत्र इममेवाप्रभुज्ञाना

हृण्यभिमतेश्वरेव ज्ञानवित्विह्वतेयेपश्यन्तिभक्त्याद्दिव्यमहार्थेदृष्टाविद्वांतेभ्योन
मोनमः वीक्ष्यायेषामेवप्रेरितत्तैविवन्दधनेति भक्तिलक्ष्मीसमृद्धानांकिमन्या
दृष्टपयाचितम् पतत्पाणाहारिद्रागाणांकिमत्यद्दृष्टपयाचितम् किमन्यादेतिश्री
मत्त्वस्याभिमतान्नस्येवान्यद्याचितव्यम् किमन्यादेतिपरमार्थस्यानामादा
नांकिमन्येनासारप्रायेणान्यथा: दुःखोत्तमापि स्वल्वायत्नोविषमप्यमृतायते।
मोहनायत्नेवसंसारीयपथेमार्गः सशोकः स्वयमेवनतेक्षिदानन्दघनेतिनेव
लोकमप्याहे बभवति मार्गपरेपुणाक्रेपदे मूलेमध्येवमानेचनास्तिदुःखंविभव
त्वद्धाम तथापि वयमीशानमोदामः कथमज्ञानाम प्राप्यद्भुकानावस्थि
तेषोंकि: मूलेमध्येवमानयन्तिमोविद्वस्य प्रसादविश्रान्तिसुमोदामो बुद्ध्या
नेनाभिमन्यामहे तत्तेनयोगादिनानेषामिवायोदितमहेशि प्रकाशः तेरि
णांमेवभवान्मभक्तिरमृताप्रभो प्रभोकेषांचिद्ज्ञानयोगक्रियाद्युपायुभवान्स्फुर
तिभक्तानांपुनः तेषामेवभवानभक्तिःसुधापानयोगाणांवन्तसमावेशनमाभ
कहि त्वमेवभवानाकाशस्वभाववस्मदेतियावत् भक्तानांनात्तेयोनाप्यस्यावाप्या

तं॰ लो॰ टी॰ ८२

तेषामात्मनस्तत्त्व तथात्वप्रतिपत्तिशिवे स्येतां किं स्वरूपं बहिर्वेति अत्रोच्यते क्लेशाः आ
ख्यातिरूपाभिलाषेणाक्षिप्तत्वम् तत्त्वावात्मनत्वनिरूपणथाप्स्फुरतः तथा च
तिमक्रमात्स्वेच्छया स्फुरतीति परमानन्दैकात्म्यं क्लेशोन्मीलनमिति तेन सर्वाभासा
वभासो यो विमर्शो वालिनो खेलनम् अहमेतदेतिस्वात्मनि प्रीतो कियाशंक्य मोक्ष
ते अहमेतदेवमिति यः सर्वाभासस्व वः भासः सदाशिवे स्वप्रकाशः को
हरिविमर्शनेन परमानन्दचमत्कारेण वलितो हि हितः कियाशंक्य मोक्षते स्व
मिति प्रागयत्न वलेन तत्त्व शिवोऽपि ब्रह्मेन्द्रविष्णवः ग्रसमानस्तेनावन्द्य
देवो विश्वभवनमयम अपि ब्रह्मेन्द्रविष्णुमहेशस्थितिकारणः प्रमि
तांश्चासौ कृत्वा तद्यत्नेऽपि पावकशोभजन्तवः तेषां ग्रसमानाः सदाशिवमया
स्तुतिसर्वाणावर्मनोति स्वात्मनि यतोऽहं देवाशोभग्रसमानादिनुपेण कोऽग्रासात
तत्तो विश्वभवनमयो विश्वग्रसनशीलत्वं दहनरूपं पवनेश्च प्रागयत्न सत्तो वितरा
सम्भवात्मनः पारमार्थिकत्वलक्षणपवमावहते नाथ तथा संहारलीलया हेना
ग्रसमारको उपायपवमे बोध्यते सत्यं स्फुटे कदूपान्तरस्फुलाम तत्त्वभावत्वात्

म त्वमेव प्रकर्तेत्युपचर्यसे तथाभूतोऽस्मि तद्येव चाद्य मयेविश्ववार्पणक्रमेणाहं मा
वेद्यत्वेन निष्ठुः सुविरामे कलाभावयन्तोपि बुक्तानेनु मन्त्र्यदोपि सर्व गोपि सर्व
मेनेव सर्वज्ञावशोमेव किमिति तत्त्वेव भवामि कस्मात्तस्योपि मे स्फार एवोत्थः
मारोपितागोराव त्वद्वोधेन भवामि तस्मात्विश्रामोनिस्यावत येन नागोपि म
वहुरणाज्ञेहृनिमोरवलेवत्विस्पृशः तेषु विसमि वभाति सम स्थले भोगजात
ममैरोपि सर्वगोम सर्वणाज्ञेप्रायत मोरभम वस्थाप्तुरामोदसंस्कार स्थलेम
लेवशमा येन तत्सुर्गिंद्रूपतेन योविसृष्टाससनाज्ञाये णार्थे स्फूर्ता सेषु समस्थलेम
दाप्रिवाल्ले भोगजाते देवरोपि प्रार्थनीयो विसृष्टरामो सिमिव प्रतिभाति एव वा
शुष्णिससमावेशशालिनोदायुशूपि कयेव ह्योमा सेमः सिद्धाभिलाषः इति तेन
तविध्येते नपट त्यक्त्वेन कर्मणा चान्य देवशम्भो परमार्थमात्मनानुग्रहो वा यदि
वानुग्रहरूप कार्य कार्यः स्वित्व यथा त्वपा महादेवो यत्र प्रार्थितेषु हृतेषु सन्तद्
दयादनुष्ठान मर्पयिनेषु श्रितेषु यत्तद्गोहितात्मानस्य इति देव वासि चक्रमेणावह
हितात्मैव यतः परमार्थेन मतत्समायोः सर्वेकस्याववस्त्रनोनिग्रहानुग्रहो यो मया

उः
ली
टी
८
83

हेकमेवकर्तव्यं भवति न तु शिवलेवेष्टिनोभिन्नथोन्नरयास्मोदः प्रकृते
र्थैतद्ग्रहात्तु ग्रहेस्मत्तर्थं नमौलतोनौलने श्रप्रकृतेष्व प्रकाशप्रकाशविन
लेक्षायाति मृन्द्रांस्म उः खेकोलितोस्मि न तत्त्वं दोषभतिमिशक्ति रहितोस्मि
नवाश्रितोस्मि पृथ्वान्न थ्याकलयशीघ्रमुप्रमयोनमवोतमाडरमपाविन
उः खेमागंः भूकानाणहेर्षवेतदिहुक्रप्रायम् नवाश्रितास्मीत्यश्वभोक्तो
लेकार्णटशामोपशाय्यमहात्यंभावमाकलिसातितमत्तस्तु नाणिपातिव
शान्नमालणतिनातिजैलेकदेशावाहटिमोक्तिकमणितामेवाहटन्ति श्राः
पमथ्यप्राद्यमहात्यंभावमनर्थेतम उक्तुनगाणीति प्रतोउस्ंपश्यनतियातीति
ततिभक्तनानिस्थितप्रतिपत्तिहात वेशान्तेस्पथान्तलम्यामः स्पष्टः किमि
वत्तनभपतेवतनतेयपिनाथजनतः तणमपिकेतवाटपिवयतवनाक्षितां
शोभास्पयेत्वशीवरनथ्याक्रूरुषनममतनमयाणि पहिकमुपमिण्थावि
भवम कैतलाडानाटोपिवजनालवनाक्षि नवलानिकेहयपातातिगपि
किन्नलम्पतोषजामस्कारात्प्रभोष्टमपिरिज्ञाततदाशाभभ्यः सकाशात्प्राप्यन

यिकामिवयत्किंचित्सदाशिवान्तेतत्स्वस्थानस्थप्रथमवतीत्यर्थः यतः सतोना
यिकस्याप्यायिकेयतेवावभासमानस्यविनाशेनसत्सत्त्वाभ्युदात्मसेवावि
गालितत्वेनस्थितिर्भवति तदुक्तं यत्सदाशिवपर्यन्तमित्यादि विनाशोन्य
तिसंपूर्णत्वमित्यलम् तथाकार्यं नान्तिर्यिणांत्वेत्यादि ध्यानमात्रमुपतिष्ठता
एवतत्स्वरूपेवैरट्भक्तियतानाम् श्रीमद्विज्ञानभैरवाद्युक्तविज्ञानाकल्पनेतोश्रा
तिवेतविजयन्ते मितयोगिभिश्चिन्तयित्वमशक्यमपियत्स्वरूपं भक्तियता
नोध्यानमात्रमुपतिष्ठतेध्यानस्समनन्तरमेवसन्निधीयतइत्यर्थः तेच्चभक्ता
श्रीविज्ञानाद्युक्तविज्ञानाः कल्पनातीतविजयन्ते तेएवसामान्यविस्मा
यप्रवर्तकाः सर्वोत्कर्षेणस्थित्यर्थः तावकाभक्तिरससमवेसकादेवस्थाविनः
सस्माउत्तमस्वाशनैः नमोविविश्वजनीनाशिवेनात्कृतैः कृतात्माहः श्रीहेशा
ष्ठः स्वषः वीरजनोविदारितस्ममायमहापशुभेकुलोकेनिशिमायामध्यपव
नस्यातिविनिकाशितविलसतितराम् [illegible]तनावकभक्तिरसमवेसकान्तस्स
वेषामतस्वेवनादिवस्तुविनामाननंदवतियातिसमाउलानिपाशासवयमे

ॐ
स्तो
टी
५५
84

धांसम्बोल्याभिः स्फारितैर्दिविचित्रैर्लोमसुन्दराबन्धैः कोटकुवनालकलैः पञ्च
स्तटयाः चुटकमन्ययोर्हयाद्रुवनेषु क्रिशैतैः कृतोल्लाहः पारिपोषितवि
हम्मटयारितिशिवम् आरब्धाभवद्विभिन्नतिनु नायनेनागकेनममशम्भो
नेनपर्णेनमिमीकालहृद्धमाङ्किनमेवभाविषोष्ट क्वचिदपि मदृशाशा
लीटशीनांदेनायेश्वरायेश्रीकण्ठ्याषिमाव्यायते श्रमनाविदद्धपस्मा
वेशाकधैस्प्रदीप्तिनायेनोगाकुं नमवेननासंलक्षणप्रकारणशम्भोभव
ल्लितरायध्यानेनप्रकारेणपार्तुल्लमिममाविलहृद्धमाविदालेकृतासोभ
विशोषस्थामयान् भूतामावमेवनादितिशिवम् इतिचर्वणस्तोत्रविशा
विहृतिः लोकपूर्वानिनाशाय्याविकामयह्न स्मरोजमोजाविज्ञम्भपनिते
नांनिवतेयामाम् येनस्तुकोहृविलिवनुमरीविचकमावमसस्तुगामन्तो
जहाविस्मृतन् स्फीतिपश्यामितावाकिश्रुणोपुनोतिभवानपतिरूपमप
रानन्दआमितनानितिवननन्त्वाणात् इयामितिविभोः शम्भोशान्तिमयस्यभे
स्थितोविहृतलालितव्याव्याख्याभिः कृतार्थजनार्थितैः विस्फुरद्रूपसवि

घदेद्रामममेसद्रुपैः शृगमैः स्वल्पाविवृतातेअथितैवकीर्तिः तस्माद्गुरोरभिनवा

नरमेशशास्त्रैः हेमोनियमविहितविहतन्तोदस्मुत्र इतिमहामहेश्वराचार्यश्रीमद

न्यलेखवाचार्यविविविनतलोकावलोकराजानककश्रीमदभिनवगुप्तपादपद्मो

पजीविराजानककलेमराजेनविहिततन्त्रालोकविवेकविहतिरयमस्मिंश्री

निशिवम अनलेसंविहिते विशिन्नमपोन्मपवृजितः इयमाभैरवीमुद्रा

सर्वतन्त्रेषुगोपिता ॥ ॥ ॥ शुभं लोकक